

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KNUT HAMSUN

SONBAHAR
YILDIZLARI
ALTINDA

Çeviren:

Behçet NECATİGİL

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

İSKANDİNAV KLÂSİKLERİ : 7

**S O N B A H A R
Y I L D I Z L A R I
A L T I N D A**

KNUT HAMSUN

SONBAHAR
YILDIZLARI
ALTINDA

(Under Höstsjernen)

Bu eseri Behçet NECATİGİL dilimize çevirmiştir.

İSTANBUL 1949 — MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

KNUT HAMSUN VE ESERLERİNE DAİR

Norveç edebiyatının, en az yirmi beş dile çevrilmiş, bu dünyaca meşhur yazarı; 4 ağustos 1859 da kuzey Norveçte, Gudbrandsdal'da Lom kasabasında doğdu. Fakir bir ailenin çocuğu olan Hamsun'un asıl adı, Knut Pedersen'dir. Dört yaşından itibaren amcası ile beraber Lofoten adasında yaşadı ve on yedi yaşındayken kunduracı çıraklığıyla hayata atıldı. Bu işde çalıştığı sıralarda kendi kendini yetiştirmeye ve ilk yazılarını yazmaya başladı. Daha sonra balıkçılık, tayfalık yaptı, maden ocaklarında çalıştı, köy öğretmeni oldu. Bir aralık talihini Amerikada denemek istedi ve Amerikaya gitti. Çiftliklerde hizmetkârlık etti, Minneapolis'de Fransız edebiyatı üzerine konferanslar verdi, Şikago'ya gidip tramvay biletcisi oldu. Sahanlıkta yolcuların inip binmesiyle meşgul olacağı yerde Euripides'in eserlerini okumakla vakit geçirmesi yüzünden işinden çıkarıldı, hastalandı, Norveç'e döndü. 1883 86 yılları arasında gazetelerde çalıştı. 1886 da, bu defa Verdens Gang gazetesinin muhabiri olarak, tekrar Amerikaya gitti. Dönüşte (1888) "Amerika Fikir Hayatı", isimli kitabını neşretti. Açlık (1890) romanını çıkarınca birden meşhur oldu. Mevzuun tamamen yaşanmış maceralardan ibaret olduğunu ifşa eden bir şiddetle; bu dahice, ama okuyanı ürperten

eserinde Hamsun; aç kalan, açlığını tesadüfler yar olduğu nispette zaman zaman dindirebilen edebiyatçı bir gencin duygularını tahlil eder. 1892 de yayımladığı "Din Sırları" romanında garip tabiatlı bir insanın mistik hikâyesiyle karşılaşırız. Bu romanı 1893 de "Redaktör Lynge," "Yeni Toprak," ve 1894 de "Pan," romanları takibeder. "Teğmen Glahn'ın Notlarından," ikinci başlığını taşıyan Pan, bir aşk romanıdır, zengin bir orijinaliteyle dolu bir tabiat övgüsüdür, tazelik ve şiir yüklü bir eserdir. Daha sonra Hamsun, dramatik trilogyasını yayımladı (1895-97): "Yurdun Kapılarında," , "Hayatın Sesi," ve "Akşam Kızılığ,". Çok defa dram sanat ve tekniğini küçümser görünmekle beraber Hamsun' un dramları, sahne görüşü bakımından tesirli ve sürükleyicidir.

İçinde bir mizah havası esen "Öğlen İstirahati," adlı hikâye kitabından (1897) sonra 1899 da "Viktoria," yı neşretti. Ölçülmüş, biçilmiş, daraltılmış şekliyle, plâstik görünüşü ve zengin hayaliyle bu aşk hikâyesi; yazarın sanatında bir zirve teşkil eder. Keza "Kraliçe Tamara," piyesinde antik ve müteReddit bir aşk motifinin açıklanışını buluruz. "Munken Vendt," (1902), bir ilâhiyat âliminin başından geçen maceranın dramatik tasviri ve Hamsun'un ilk manzum eseridir. Bundan sonraki kitapları arasında bilhassa meşhur olanlar şunlardır: Dünya Nimeti (iki kısım 1917), Göçebe adam (roman trilogyası 1906-1912), Son Bölüm (1923), Serseri (roman trilogyası 1927-34).

Otuz yaşına kadar esaslı bir eser meydana ge-

tirmemiş olan Hamsun; acı tecrübeler neticesi, bilhassa fakir tabakanın hayatını yaşıyarak işe girdiği için, önce bir Danimarka dergisinde bazı parçalarını tefrika ettiği Açlık romaniyle birdenbire tanınmıştır. Kendisi asıl edebî faaliyetinin 1891 den sonra başladığını söyler. 1917 den itibaren, Ibsen'in gençliğini geçirdiği bir balıkçı kasabası olan Nørhalmen'deki çiftliğine çekildi ve orada, durgun ve parlak bir deniz kenarında iki katlı, beyaz boyalı bir evde; eğlenceli çocuk hikâyeleri ve şiirleriyle tanınmış ikinci karısı Marie Hamsun'la, iki oğlu ve üç kızıyla birlikte bir inziva hayatı yaşamaya başladı. Ruhu acılarla yuğrulmuş alıngan Hamsun'un inziva meyli, yaşıyla birlikte artmıştı. Yetmişinci doğum yıl dönümünde Norveç yazarlar birliği, Avrupa'nın her tarafından kendisiyle konuşmaya gelen muharrirlerin de iştirakiyle, ona sevgi ve bağlılık ifadesi olarak bir kupa takdim etmek istediği vakit Hamsun, gizlendi ve üç gün kimseye görünmedi. Birliğe kendisini mazur görmelerini ve kupayı bir başkasına vermelerini yazdı. Kimseye düzeltme izni vermediği, tozlu odasına kapanıyor ve çalışıyordu.

Hamsun, 1940 da Almanların Norveci istilâlarında Alman kıtaları Oslo'ya girince onlardan yana oldu ve siyasî sahada milletin ve hayranlarının gözünden düştü.

Gençliğinde bir köy öğretmeni tipini canlandırıyordu: Gençlik resmi; onu bize pos bıyıklı, kelebek gözlüklü, toplu bir köylü halinde gösterir. 1942 deki fotoğrafları; bıyıksız, gözlüksüz, yüzünde hayat tecrübelerinin ve nedametlerin getirdiği taham-

mül çizgileri, zayıf, uzun boylu bir çiftçi tipi arz ediyor.

Markens Gröde (Dünya Nimeti) romanıyla 1920 de Nobel edebiyat mükâfatını kazanmış olan Hamsun; ruhun derinliklerine işleyen romanlarında umumiyetle, içlerindeki huzursuzluk ve kararsızlık yüzünden ordan oraya göç eden, yersiz yurdsuz, bazan tuhaf tabiatlı insanların alinyazılarını tasvir eder. Bu gezgincilik hevesi ve macera meyli yanı sıra, toprağın bereketi ve bir yere yerleşmiş hayatın bahtıyarlığı üzerinde durur; eserlerine Norvecin günlük hayatından renkli sahneler katar ve bu malzemeyi şekillendirirken; renk renk, çok defa ihtiraslı ve çılgın insan kaynaşmasına; kimi vakit acı bir mizah karıştırır, kimi zaman gülümseyen ve temkinli bir hikmet serpiştirir.

Şehir dışı hayata, kırlara karşı duyduğu pastoral aşkı, hemen bütün eserlerinde yaşatmasını bilen Hamsun; ifade ve üslûp bakımından daha çok Amerikan edebiyatı tesiri altında kalmış gibidir. Nesrinde canlı bir ritm göze çarpar. Bu ritm ve âhenk endişesi dolayısıyla arasına dil kanunu kabul ettiğimiz bazı özellikleri bile feda ettiği olur.

Bununla beraber Hamsun, tabiat insanını tanıtmayı bakımından yirminci yüzyıl dünya edebiyatının orijinal bir yazarıdır. Onun eserlerinin özüne; mistik hislerle kuvvetlendirilmiş olan samimî tabiat sevgisini düşünmekle varılır. Cüretkâr konuları işlemesine rağmen sosyal endişe ve anlayışlarının çoğu, umumiyetle muhafazakârdır. Canlı, modern üslûbu;

çizdiği portrelerin gerçeğe uygun olmasındaki büyük kudreti destekler,

Knut Hamsun'un Türkçeye evvelce üç romanı tercüme edilmişti [*]; bu defa çevrilen «Sonbahar Yıldızları Altında», onun «Göçebe Adam» isimli trilogyasının birinci kısmıdır. Hayatın şoselerinde dolaşarak, kaybettiği gençliği arayan yaşlanmaya başlamış bir hülya adamının; şehirlerin kalabalık ve medeniyetinden kaçarak ormanların, kır gecelerinin ve yıldızların sükûnetine sığınmak suretiyle kendini ruhunun yalnızlığına götüren şair ruhlu bir adamın macerası olan bu ufak esere, Hamsun tarzının representatif bir örneği gözüyle bakabilir, onun büyük hikâyeciliğinin ufak ve canlı bir modelini bu kitapta bulabiliriz.

B. N.

[*] 1) Açlık (Çeviren : Peyami Safa) İstanbul, Resimliay Matbaası 1934. 2) Keçi Ayaklı İlah «Pan» (Çev. : S. Turgut) İst. Remzi Kitabevi 1940. 3) Viktoria (Çev. : Nasuhi Baydar) İst. Semih Lûtfi Kitabevi 1940.

Pan tercümesinin başına Vahit Turhan tarafından yazılmış bir önsöze romanının tahlili, Viktoria'ya ise Norveç edebiyatının kısa bir tarihçesi eklenmiştir. Açlık ve Pan romanlarının mevzu ve mahiyetleri için bakınız: İsmail Habib, Avrupa Edebiyatı Ve Biz, İstanbul 1940-41, ikinci cilt, s. 516-18.

**SONBAHAR YILDIZLARI
ALTINDA**

Dün deniz, pırıl pırıl uzanıp gidiyordu; bugün de ayna gibi önümüze serili : Adanın üzeri, *Indian Summer*le ve sıcaklıkla örtülü, - oh, hava öyle sıcak, - öyle lâtif ki! fakat güneş yok.

Etrafımda böylesine bir sükûnet hissedeli seneler geçti; belki yirmi, belki otuz sene geçti; belki de daha önceki bir hayattaydı bu sükûnet. Muhakkak, bir zamanlar ben bu sükûneti hissetmiş olmalıyım; değilmi ki burda dolaşıp duruyor, şarkı mırıldanıyor, mest oluyor, taşlarla, otlarla ayrı ayrı ilgileniyorum ve onlar da benimle ilgili gibidirler. Birbirimizi tanıyoruz.

Yabani otlar bürümüş yolda, ormana doğru yürüdüm mü kalbim, semavi bir sevinçle titriyor. Hazer denizinin doğu kıyısında bir zamanlar bulunduğum bir yer vardı; bana orasını hatırlatıyor. Orası da buraya benziyordu; o zaman da deniz sessiz, ağır, açık boz renkti: Şimdiki gibi. Ormanı geçtim, gözlerim yaşardı, heyecanlanmıştım, boyuna: "Ey Tanrım,," diyordum, "demek buraya tekrar kavuşacağımı mı!"

Sanki evvelce gelmişliğim varmış gibi.

Fakat bir başka zamandan, ormanı ve yolları aynı olan bir başka diyardan doğru ben buraya evvelce geldim belki de. Belki de ormanda bir çiçektim veya akasyanın birinde yuva kurmuş bir böcek.

Ve ben işte buraya geldim. Uzun yolu belki bir

kuş kılığında geçtim. Yahut İranlı bir tacirin gönderdiği bir meyva içinde bir çekirdektim...

İşte şimdi şehrin gürültülü ve kalabalığından, gazeteler ve insanlardan kurtuldum; hepsini bırakıp kaçtım; çünkü evvelce bırakıp gittiğim kırlar ve yalnızlık, beni gerisin geri çağırdı. "Göreceksin, her şey yoluna girer!", diye düşünüyor ve çok iyi şeyler ümidediyorum. Ah, önceleri de bırakıp kaçmıştım da sonradan yine şehre dönmüştüm. Ve tekrar kaçtım.

Ama bu sefer, her ne pahasına olursa olsun huzura kavuşmayı, iyiden iyi aklıma koydum. Burada şimdilik bir kulübe kiraladım, evimin işlerine Gunhild Nine bakıyor.

Meyvaları olgun mercan taneleri halinde üvez ağaçları, ormanı kaplamıştır; ağır salkımlar, tok bir sesle toprağa düşmektedir. Devşirilmeleri kendiliğinden, ekilmeleri kendiliğinden; her yıl inanılmaz bir bolluk ziyan olup gidiyor; bir tek ağaçta üç yüzden fazla salkım saydım. Yamaçlarda, çağları geçmiş olduğu halde hiç de ölmek istemiyen inatçı çiçekler var hâlâ.

Gunhild Ninenin de çağı geçmiş çoktan, ama ölmüyor ki! Ölüm bana vızgelir, der gibi bir tavır takınmıştır. Aşağıda deniz kıyısında balıkçılar çalışırken, balık tutmaya mahsus sepetlerini katranla yahut kayıklarını boyarlarken Gunhild Nine, sönük gözleriyle, fakat en kurnaz bir pazarıcı zekâsiyle yanlarına yaklaşır:

"Bugün uskumru kaç?", diye sorar.

"Dünkü fiat!", cevabını alır.

“Öyleyse sizin olsun! „

Gunhild Nine, evin yolunu tutar.

Balıkçılar, gayet iyi bilirler ki Gunhild Nine, mahsus gidiyor gibi yapanlardan değildir; çok defa ardına bakmadan kulübesine çekip gitmiştir. Bu yüzden “Hey! „ diye seslenirler, “yarım düzineye bugün yedi uskumru giriyor, çünkü sen eski müşterisin! „,

Gunhild Nine, o zaman balık alır...

Çamaşır iplerinde kırmızı eteklikler, mavi gömlekler ve gayet kalın iç çamaşırları asılı; hepsi, adanın henüz sağ ve eski toprak ihtiyar kadınları tarafından dokunup örülmüştür. Ama iplerde, insanı güzelce üşütüp mosmor eden kolsuz, ince gömleklerin ve ip gibi uzıyabilen leylâk renginde yün kazakların da kurutulduğu görülür. Bu uydurma şeyler de nerden gelmiş buraya? Ha, onları kız evlâtlar, zamane kızları şehirde çalışıp paralarıyla almışlardır ve şayet sakınarak, seyrek yıkanırılsa güçbelâ bir ay dayanırlar. Bunları giydiniz mi gitgide çoğalan delikleriyle kendinizi harikulâde çıplak hissedersiniz.

Gelgelelim Gunhild Ninenin ayakkapları, öyle çocuk oyuncağı değildir, asla. Nine zaman zaman yaşıtı ve kafadarı bir balıkçıya başvurur ve ayakkaplarının yüzünü, tabanını kalın bir yağ tabakasıyla yağlatır; içine su geçsin bakalım elindeyse. Bu macunu kıyıda nasıl kaynattıklarını görüyorum:İçine don yağı, katran ve reçine katıyorlar.

Dün deniz çekildikten sonra, yatışmış kıyıda gezinip duruyor; suyun bıraktığı odunları, midye kabuklarını ve taşları seyrediyordum; ufak bir ayna

parçası buldum. Buraya nerden gelmiş anlamam ki; ama tıpkı bir yanlışa, bir yalana benziyordu. Balıkçının biri, kayığında onu oraya getirip bıraktı, sonra yine çekip gitti diye düşünsek hiç olacak iş mi! Ayna parçasını aldığım yere bıraktım, kalınca bir şeydi, âdi ve basit; bir tramvay camı parçasıydı belki de. Camın nadir ve camgöbeği renginde olduğu bir çağ vardı eskiden, —nadir şeyler devri olan eski çağları, Tanrı mübarek etsin!

Şimdi adanın güney ucundaki balıkçı kulübe-lerinden dumanlar tütmektedir. Akşam oldu, bulgur pişiriyorlar. Yemeklerini yiyince bu namuslu insanlar, sabahın alacakaranlıklarında tekrar kalkmak üzere yataklarına çekileceklerdir. Yalnız havai delikanlılar, kulübeden kulübeye sokularak uyku vaktini geciktirirler ve kendilerine asıl faydalı olacak şeyin ne olduğunu bilmezler.

2

Bu sabah kayıktan karaya bir adam çıktı, evi boyamaya geliyordu. Ama Gunhild Nine, öyle yaşlı ve kulunç ağırlarından öyle dertlidir ki adama ilk önce birkaç gün ocak odunu kırdırıyor. Kendisine çok defa, bu odunu ben kırayım, demiştim; fakat elbiselerimin pek kibar şeyler olduğunu ileri sürüp baltayı bir türlü elime tutuşturmak istememişti.

Yabancı boyacı; kısa boylu, tıknaz, kızıl saçlı ve sakalsız bir adam. O işiyle meşgulken ben, nasıl çalıştığını görmek için pencereden onu seyrediyorum. Kendi kendine konuştuğunu görüyor ve evden usulca çıkıp söylediklerine kulak kabartıyo-

rum. Baltayı boşa vurdukça gayet sabırlı ve sakin-
dir; ama parmakları oduna çarpacak oldu mu kızı-
yor ve: « Hay yere batasıcı! Hay Allahın belâsı!»
diyor, sonra birden etrafına bakınıyor, söyledikleri-
ni örtbas etmek için hafiften bir türkü tutturuyor.

Yahu, ben bu boyacıyı tanıyorum. Bu, Tanrı
lâyığımlı versin ki, boyacı değil; Skreia'daki yol
inşaatında beraber çalışırdık, oradaki arkadaşlardan
biri: Grindhusen.

Yanına gidip kendimi tanıtıyor ve onunla çe-
ne çalışıyorum.

Grindhusen'le ben, yol amelesi olduğumuz ta-
rihten bugüne yıllar, yıllar geçti; o günler bizim
toy gençliğimizde kaldı; ayaklarımızda külüstür pa-
buçlar, yollar boyunca oynayıp zıplar, cebimizde
para oldukça elimize ne geçerse gövdeye indirirdik!
Geriye azbuçuk bir para kalacak olsa gelsin bütün
bir cumartesi gecesi kızlarla dans! Yol işlerinde
çalışan arkadaşlarımızdan büyük bir kalabalık, peşi-
mize takılır ve gittiğimiz evin sahibi kadıncağız,
bize sattığı kahvelerle zengin olurdu. Sonra yine
bir hafta aşkla şevkle işe sarılır ve cumartesiye ip-
le çekerdik.

— Skreia'da geçen günleri hatırlıyor musun?

Yüzüme bakıyor, beni tetkik ediyor, çekingen
bir hali var, maceralarımızı benim gibi hatırladığını
söyliyene kadar epey zaman geçiyor.

— Haha, Skreia, hatırlıyorum.

— Ander'in Fila'sı, «Yay» aklında mı? Petra-
yı hatırlıyor musun?

— Hangisini?

— Petra, hani şu senin sevgili.

— Tabii onu hâlâ hatırlarım. Sonunda ona kaldım.

Grindhusen, yine odun yarmaya başlıyor.

— Yaa, ona mı kaldın?

— Ne yaparsın, kısmet böyleymiş. Ha, ne diyecektim, sen anlaşılan işleri yoluna koydun, öyle görünüyor.

— Ne gibi? Elbise mi? Pazarlık esvabın yok mu senin?

— Kaça aldın bunları?

— Unuttum, ama öyle pahalı değildi, parasını pek hatırlıyamıyorum.

Grindhusen hayretle yüzüme bakıp gülüyor.

— Elbiseye kaç para verdiğini unuttun ha ?

Sonra ciddileşiyor, başını sallıyor ve diyor ki:

— Doğru, unutursun. İnsanın parası çok olursa böyle olur.

Gunhild Nine, odadan dışarı çıkıyor; odun kütüğü başında gevezelikle vakit geçirdiğimizi görünce Grindhusen'e boyaya başlamasını emrediyor.

— Demek böyle, şimdi işi boyacılığa döktün ha ? diyorum.

Grindhusen cevap vermiyor ve ben, başkalarının yanında yakışık almaz bir söz söylemiş olduğumu anlıyorum.

3

Bir iki saat müddetle Grindhusen, çatlakları macunlayıp duvarı boyuyor ve çok geçmeden ufak kulübenin denize bakan kuzey yüzü tertemiz, kırmı.

zıya boyanmış oluyor. Öğlen paydosunda yanıma bir içimlik konyak alıp Grindhusen'in yanına gidiyorum; çayıra uzanıyor, lâf atıyor, tütün içiyoruz.

— Boyacı mı dedin? Yok, sırf boyacı değilim ben! Biri bana sorarsa, duvar boyıyabilir misin, eh yaparım cevabını veriyorum. Biri bana sorarsa şu veya bu işi yapar mısın, onları da yaparım diyorum. Ama senin konyak da nefismiş, doğrusu!

Karısıyla çocuklarının ikisi, bir mil ötede oturuyorlarmış, her cumartesi onların yanına gidiyormuş, iki de yetişkin kızı varmış, birini evlendirmiş ve Grindhusen artık dede olmuş. Gunhild Ninenin kulübesini iki kere boyadıktan sonra rahip çifliğine gidecek ve bir kuyu açacakmış; köylerde orda, burda her zaman iş bulunuyormuş. Soğuklar başlayıp kış gelince ya ağaç kesmeye ormanlara gidiyor, yahut bir iş çıkana kadar evde sırtüstü yan geliyormuş. Şimdi artık başında öyle kalabalık aile yokmuş; bugüne de, yarına da Allah kerimmış elbet.

— Parasını ödiyebilsem kendime bir duvarcı takımı alırdım.

— Duvarcılığın da var mı?

— Şey, tam duvarcı değilim ben. Ama kuyu kazılınca duvar da örmek lâzım, besbelli...

Her zamanki gibi adada geziniyor ve çeşit çeşit şeyler düşünüyorum. Ormandaki ağaçlardan doğru huzur, huzur, ilâhi bir huzur sessizce yüzüme çarpıyor. Artık küçük kuş kalmamış âdetâ; yalnız birkaç kuzgun, sessizce ordan oraya uçuyor. Üvez salkımları, ağır, yere düşmekte ve yosunların içine gömülmektedir.

Grindhusen, belki haklı; bugüne de, yarına da Allah kerim herhalde. İki haftadır gazete okudum yok, buna rağmen yaşıyorum, yaşıyor ve gönül huzuru bakımından büyük ilerlemeler kaydediyorum; şarkı söylüyor, geriniyorum; akşamları baş açık, durup yıldızlı gökyüzünü seyreliyorum.

Şu son on sekiz sene zarfında kahvelerde oturdum ve tertemiz olmadığı takdirde garsona çatalı iade ettim; burada Gunhild Ninenin kulübesinde çatalı geri çevirdiğim yok! Gördün mü, diyorum içimden, Grindhusen çubuğunu ateşlerken kibrit sonuna kadar yandığı halde alev, sert parmaklarını yaktı mı? Bir sineğin eli üstünde gezişine dikkat ettim; adam aldırmadı; duymadı bile. Sineklere karşı insan, böyle olmalı işte...

Akşamleyin Grindhusen, kayığına biniyor; küreklere asılıp uzaklaşıyor. Kıyı boyunca, yürüyor, hafiften bir türkü tutturuyorum; denize taşlar atıyor, suda yüzen odunları çekip çıkarıyorum. Gökte yıldızlar ve ay var. Birkaç saat sonra Grindhusen dönüp geliyor, kayığında bir duvarcı takımıyla birlikte. Bir yerden çaldı bunu, diye düşünüyorum. İkimiz yükü bölüşüp sırtlıyor ve aletleri omana saklıyoruz.

Gece oldu, bugünlük birbirimizden ayrılıyorz.

Ertesi gün ikindi üstü evin boyanması bitmiştir; ama Grindhusen iş saatini tamamen doldurmak için vaktin geri kalan kısmında, saat altıya kadar odun yarmaya razı oluyor. Ben, Grindhusen giderken ortalıkta görünmiyeyim diye Gunhild Ninenin kayığına biniyor, küreklere yapışıp balık avına

çıkıyorum. Balık tuttuğum yok, ama üşüyor ve sık sık saate bakıyorum! Artık gitmiş olmalı. diye düşünüyor ve saat yediye doğru geri dönüyorum. Grindhusen karşıda karada duruyor, bana: «hoşca kal!» diye sesleniyor.

İçim sıcak bir ışıkla sarsıldı; sanki gençliğe, Skreia'ya ait bir şey, bir ömrü gerilerde bırakarak bana seslenmiş gibi.

Bulunduğu tarafa doğru kürek çekiyor ve soruyorum:

— Kuyuyu tek başına açabilir misin?

— Hayır, yanıma birisini almak lâzım.

— Beni al! Bekle burada, gidip hesabımı keseyim.

Berzahnın ortasına gelmiştim ki Grindhusen arkamdan bağırıyor:

— Olmaz. Geceye kalırım. Hem sen bakalım ciddî mi söylüyorsun?

— Birkaç dakika bekle. Hemen döner, gelirim.

Grindhusen, kıyıya çöküyor. Bende en iyi cinsten ufak bir şişe konyak bulunduğunu hatırlıyor.

4

Bir cumartesiydi. rahip çiftliğine geldik. Grindhusen, bir hayli tereddütten sonra nihayet, beni yardımcı olarak yanısıra götürmeye razı olmuştu; kendime erzak ve iş elbisesi satın almıştım ve şimdi işçi ceketimle, konçlu çizmelerimle tam teçizat bir halde bulunuyordum. Kendi başıma buyruktum, tanımıyordum, uzun ağır adımlar atarak yürümeye gayret ediyorum; yüzüme, ellerime daha önceden

az çok proleterlik sinmişti. Çiftlikte yatıp kalkacak, yemeğimizi de bira kulübesinde pişirebilecektik.

Toprağı kazmaya başladık.

Vazifemi yapıyordum; Grindhusen benden memnun oluyor, elinden hâlâ iş geliyor, sağlamsın ciğden, diyordu.

Bir müddet sonra rahip dışarı çıktı, yanımıza geldi, selâm verdik. Yaşlıca, halim selim bir adamdı; düşünerek, ağır ağır konuşuyordu; gözlerinin ucunda şefkat gülümseyişlerinden meydana gelmiş gibi bir kırışık yelpazesi açılmıştı. Özür diliyerek, tavukların haşarılığından ve her sene bahçeye dolduklarından bahsetti; acaba ilkönce şu bahçe duvarına bir baksanız nasıl olur, diye sordu.

Grindhusen cevap verdi: — Hayhay, kolay.

Gittik, yıkık bahçe duvarını biryoluna koyduk.

Biz bu işle meşgulken genç bir bayan evden dışarı çıktı, bizi seyre başladı. Tekrar selâm verdik ve ben onu gayetle güzel buldum. Büluğ çağında bir oğlan çocuk da keza yanımıza geldi, baktı ve bize bir sürü sorular sordu. İkisi kardeşti herhalde. Gençler durmuş bizi seyredelerken işimiz, kendiliğinden yürüyordu.

Derken akşam oldu. Grindhusen evine gitti, ben orda kaldım. Geceleyin samanlıkta otların üstünde yattım.

Ertesi gün pazardı. Halime göre belki fazla kibar kaçar diye şehir elbisemi giymeyi gözüm almadı; çünkü espabımı iyice silip süpürdüm ve o ılık pazar sabahında rahip çiftliğinde dolaşmağa başladım.

Uşaklarla görüştüm ve onlar gibi, hizmetçi kızlardan birkaçıyla şakalaştım; kilise çanları çalmaya

başlayınca bana bir mezamir kitabı vermelerini rica ettim. Rahibin oğlu bir kitap getirdi. Uşakların en uzun boylusundan ödünç bir ceket tedarik ettim, biraz dardı, ama mintanım ile yeleğimi çıkarınca şöyle böyle uydu. Sonra kiliseye gittim.

Adada kaldığım müddet zarfında kazandığım gönül rahatlığının henüz kâfi olmadığını gördüm; org çalmaya başlayınca itidalimi kaybettim, nerdeyse çıkıracaktım.

“Kapa ağzını, seninkisi nevrasteni sade!,” dedim içimden. Oldukça kenar bir yerde oturmuştum, heyecanımı mümkün mertebe gizledim. İbadet sona erdiği vakit gönlüm sevinçliydi gayet.

Etimi pişirip öğle yemeğimi yedikten sonra kahve içmeye mutfığa çağrıldım. Orada oturuyordum, çünkü genç kız geldi, ayağa kalkıp selâm verdim, teşekkür etti. Çok genç olduğu için öyle sevimli ve elleri öyle güzeldi ki. Kalkıp gideceğim sıra seviyemi unuttum, dedim ki:

— Nezaketiniz için çok teşekkür ederim, güzel bayan!

Hayretle yüzüme baktı, alnını kırıştırdı ve gitgide bir kor gibi kızardı. Sonra âni bir hareketle mutfaktan çıkıp gitti. O kadar gençti ki.

Al sana, yaptığını beğendin mi?

Canım sıkılmış bir halde, ormanın içine sıvışıp gizlendim. Ah küstah çılgın, ağzını kapasaydın olmaz mıydı! Ah rezil geveze!

Rahip çiftliğinin evleri küçük bir bayırda bulunuyor, bu bayırın tepesinden doğru; ormanlarla, tarlalarla kaplı yüksek bir ova, memleketin içerlerine

uzanıyordu. Aklıma kuyunun, aslında burada, bu tepede açılması ve buradan doğru aşağıya, evlere su tesisatı yapılması gerektiği düşüncesi geldi. Yüksekliği tahmin edip meylin kâfi olduğuna kanaat getirdim; dönüşte adımlarımla kararlamasına, mesafeyi ölçtüm: üç yüz elli ayak.

Fakat kuyudan bana ne canım! Ben ansızın tekrar bilgiçlik taslamak, sözlerimle başkalarını incitmek ve bulunduğum seviyenin üstüne çıkmak hatasını işlemiyeyim hele de!

5

Grindhusen pazartesi günü döndü geldi ve toprağı kazmaya başladık! İhtiyar rahip, evden çıkıp yine yanımıza yaklaştı ve kilise yoluna bir direk dikip dikemiyeceğimizi sordu. Evvelce bir tane dikiliymiş, ama rüzgârdan devrilmiş, tebliğ ve ilân asmakta kullanacakmış.

Yeni bir direk diktik ve gayret de ettik hani, mum gibi oturdu; tepesine de saçak makamına çinko bir külâh geçirdik.

Ben bu çinko başlıkla meşgulken Grindhusen'e bu direği kırmızıya boyamayı teklif ettim, o da rahibe söyledi, kendisinde Gunhild Ninenin evinden artmış kırmızı boya vardı zaten. Rahip, direğin daha iyisi beyaza boyanmasını isteyip de Grindhusen, ağzını ona göre değiştirince; beyaz ilân kâğıtları, kırmızı zemin üzerinde daha güzel görünür, deyip lâfa karıştım. Gözlerinin etrafındaki sayısız kırışıklarla rahip gülümsedi ve: "Evet, haklısın! „ dedi.

Fazlasına ne hacet; bu gülümseme ve bu küçük

muvafakat, gönlümü mağrur ve mesrur etmeye yetti arttı bile.

Genç kız da yanımıza geldi, Grindhusen'e birkaç söz söyledi, hattâ onunla şakalaştı ve: " Bu diktiğin kırmızı kardinal da ne? „ diye sordu. Bana hiçbir şey demedi, selâm verdiğim vakit yüzüme de bakmadı.

Öğlen yemeği çetin bir imtihan oldu. Yemek fena falandı da ondan dolayı değil, ama Grindhusen çorbayı pek biçimsiz içiyor, sonra ağzının etrafında yağlar ıslıl ıslıl parlıyordu.

Sinirli sinirli: " Kimbilir, bulguru nasıl yer ? „ diye düşündüm.

Sıranın arkasına yaslanıp da, bu eli yüzü yağlı durumda öğlen uykusu kestirmeye hazırlanır gibi olunca ona, dobra dobra: " Yahu, „ dedim, "bari ağzını sil! „

Yüzüme baktı, sonra elini dudaklarında gezdirdi: " Ağzımda ne var? „ diye sordu.

Yaptığım tesiri gidermeliydim: " Haha, seninle bir güzel alay ettim, Grindhusen! „ dedim. Fakat kendimi iyi bulmuyordum, bira kulübesinden hemen çıkıp gittim.

Ne yapıp edip genç kıızı, selâm verdiğim vakit bana teşekkür edecek hale getirmeliyim, diye düşünüyordum; kısa bir zamanda benim bilgili bir adam olduğumu anlamalıdır. İşte meselâ açılacak kuyu ve yapılacak su yolu, bir fırsattı benim için. Tam bir plânla ortaya çıkacak olsam nasıl olur? Tepenin doruğundaki meyli ölçek aletim yoktu sade; böyle bir alet yapmaya başladım. Oyuk bir ağaç parçasına alelâde iki lâmba şişesini iyice macunlayıp yerleştir-

mek, sonra bunların içersini su ile doldurmak suretiyle bu işi yapabiliyordum.

Rahip çiftliğinde hiç işsiz kalmıyorduk; bir merdiven basamağının düzeltilmesi gerekiyor, bir temel duvarın muayenesi icabediyor ve buğdayların içeri çekilmesi halinde samanlık rampasının onarılması lüzumu başgösteriyordu. Rahip her şeyin yolunca, kararınca olmasında titiz davranıyor, biz de gündelikle çalıştığımız için işlerin uzamasına aldırmıyorduk. Ama gitgide arkadaşımın yanında kendimi daha çok rahatsız hissediyordum. Onun, meselâ ekmeği çıplak göğsüne dayıyarak ikide bir yaladığı yağlı bir çakı ile kesmesi, bana dehşetli azap veriyor; üstelik elini yüzünü bütün bir hafta zarfında yalnız pazardan pazara yıkıyordu. Sabahları daha güneş doğmadan ve akşamları güneş batınca burnundan aşağı parlak bir sümük damlası sarkıyordu. Ya o tırnakları! Kulakları da öyle iğrençti ki!...

Ah, ben gazinolarda kibarlık öğrenmiş, sonradan görmenin biriydim.

Arkadaşımın pasaklı oluşunu tenkid etmekten kendimi alamadığım için, aramızda gittikçe büyüyen bir tatsızlık yaratıyor ve günün birinde ayrılmamızdan korkuyordum. Birbirimizle sade en lüzumlu şeyleri konuşuyorduk.

Kuyu olduğu gibi duruyordu. Pazar oldu, Grindhusen evine gitti.

Su tesviyesini yapıp bitirmiştım. Öğleden sonra esas binanın damına çıkıp aletimi yerleştirdim ve derhal istikametini, tepe doruğundan birkaç metre aşağılarını gösterdiğini gördüm. Âlâ. Kuyudaki su

seviyesine kadar bir metre daha düşsem yine bol bol tazyik olacaktı şu halde.

Ben orda, yatmış vaziyette ölçüp biçiyordum ki rahibin oğlu gördü. Harald Meltzer'di ismi. Yukarda ne yapıyorsun, diye sordu. Bayırı mı ölçüyorsun, niçin? Yüksekliğini bilip ne yapacaksın? Ben de ölçeyim olmaz mı?

Daha sonra on metre uzunluğunda bir ip aldım ve yukardan aşağı bayırı ölçtüm. Harald da bana yardım etti. Tekrar aşağıya, çiftliğe indiğimiz vakit rahibe çıktım, plânımı kendisine anlattım.

6

Rahip söylediklerimi sabırla dinledi, hemencecik başından savmadı.

“Sahi!,” dedi ve gülümsedi. “Evet, olabilir. Ama çok para ister. Hem bunun faydası ne?”

— Şimdi kazmakta olduğumuz kuyu tam yetmiş adım uzakta. Yaz-kış, iyi-kötü havada hizmetçilerin yürüyecekleri yol, tam yetmiş adım.

— Evet, doğru. Ama buna çok para lâzım.

— Muhakkak surette ihtiyacınız olan kuyuyu hesaba katmıyalım, boru döşenmesi ve işçilik iki yüz kronu geçmez! dedim.

Rahip, iskemlesini yaklaştırdı.

— Geçmez mi?

— Hayır.

Vereceğim cevaplardan önce sanki tabiatan yavaşımsım, doğuştan böyle imişim gibi, bir müddet durup bekliyordum; ama aslında her şeyi önceden uzun uzadıya düşünüp taşınmıştım.

Rahip, düşünceli düşünceli: "Büyük bir kolaylık olurdu!" dedi, "mutfaktaki su leğeni hakikaten çok pislik yapıyor."

— Hem yatak odalarına çıkarılan suları düşünün.

— Fakat yatak odalarının bundan bir kazancı olmayacak ki, onlar üst katta.

— Biz üst kata da tesisat yaparız.

— Nasıl? üst kata mı? Tazyik kâfi gelir mi?

Bu sefer cevap vermek hususunda biraz daha yavaş davrandım ve kendime emniyetimden dolayı ağırdan aldım.

— Herhalde suyun, evin damından daha yukarlara çıkabileceğini garanti edebilirim, cevabını verdim.

Rahip coşarak: "Ne söylüyorsun!" dedi, "gel göster bakalım, kuyuyu nereye açacaksın?"

Küçük tepeye tırmandık: Rahip, Harald ve ben. Aletimi kurup rahibe, buyurun ölçün, dedim ve lüzumundan fazla tazyik bulunduğu hususunda kendisini ikna ettim.

— Bu meseleyi arkadaşınla konuşacağım, dedi.

Cevap verdim ve cevabımla Grindhusen'in itibarını sarsmış oldum:

— Yok, o bu işten anlamaz.

Rahip yüzüme baktı.

— Doğru mu, diye sordu.

Tekrar aşağı indik. Rahip âdeta kendi kendine konuşur gibi söyleniyordu:

— Haklısın, kışın su taşımak derdi ezeli dert. Zaten yazın da öyle ya. Bu işi ailemle görüşeceğim.

Eve girdi.

On dakika geçmiş geçmemişti ki beni merdiven başına çağırdılar, rahibin ailesi oraya toplanmıştı.

Karısı, dost bir tavrıla: "Ya, demek sen bize su tesisatı yapmak istiyorsun, öyle mi? „ dedi.

Kasketimle yavaş ve ağırdan selâm aldım, benim yerime rahip cevap verdi: "Evet, işte bu adam.,,

Genç kız merakla bana bir gözattı, sonra Harald-la fısıldaşmağa başladı. Hanım, bana sualler sormaya devam ediyordu: "Bu tesisat sahiden şehirdekine benziyecek mi, hani musluğu çevirirler de su akar? Üst kata kadar çıkacak ha? İki yüz kron, öyle mi? „ sonra kocasına döndü ve: "Bana kalırsa yaptırılmalısın! „ dedi.

— Evet, cidden! Gelin bir daha gidip birlikte ölçelim, bakalım.

Tepeye tırmandık, aleti kurdum ve onlara, buyurun bakın, dedim.

Hanım: "Ne tuhaf! „ dedi.

Kızı ağzını açmadı.

Rahip sordu:

— Hem bakalım burada su var mı?

Akıllı davranıp: "Bunu kesin olarak söylemek [zor! „ cevabını verdim, "fakat alâmetlere bakılırsa var herhalde. „

Hanım: "Ne gibi alâmetler? „ diye sordu.

— Toprağın vaziyeti. Sonra burada hem söğüt, hem akçaağaç yetiştiriyor. Söğüt sulak yer ister.

Rahip, başıyla tasdik etti ve:

— Delikanlı bu işten anlıyor, Marie! dedi.

Dönüşte hanımın aklına, pek üstünde durulmı-

yacak bir fikir geldi; evinde su tesisatı olduğu takdirde hizmetçilerden birine lüzum kalmıyacağını söyledi. Kendisini bozmamak için dedim ki:

— Belki bilhassa yazın. Sonra, bahçeyi bodrum penceresinden uzatılacak bir hortumla sulıyabilirsiniz.

Hanım, kendini tutamayıp: « Aa, ne güzel şey! » dedi.

Su tesisatının ahıra kadar uzatılmasından bahse cesaret edemedim. Bütün bu zaman zarfında kuyu iki misli büyüklükte kazıldığı ve tesisattan ahıra da bir kol ayrıldığı takdirde, ahıra bakan beslemenin aşçı kadın gibi rahata kavuşacağını düşünmüştüm. Ama masraf iki katlı olurdu. Plânı bu kadar geniş tutmak, akıl kârı değildi hiç.

İş bu raddeye gelince Grindhusen'i beklemem gerekiyordu. Rahip: "Hele bir yarın olsun da!," dedi.

7

Şimdi arkadaşımı, kuyunun yukarda, tepede kazılması fikrine hazırlamam gerekiyordu. Onu kuşkulandırmamak için bütün suçu rahibe yükleyip, bu fikri ilkönce onun aklettiğini, fakat bu tasavvurda kendisini desteklediğimi söyledim. Grindhusen memnun oldu; su yolu için de hendek açılacak olduktan sonra, bunun işimizin artacağı mânasına geldiğini derhal kavradı.

Bahtım, yaver gitti; pazartesi günü sabah sabah rahip, Grindhusen'e yarı şaka şu sözlerle hitabetti:

— Arkadaşınla ben, kuyunun tepede açılmasına ve bir su yolu yapılmasına karar verdik; bu çılgınca fikre ne buyrulur?

Grindhusen, bu fikri mükemmel buldu.

Ama bu hususta etraflıca konuşup da kuyunun açılacağı yeri gözden geçirince bu plânın, söylediğimden daha çok bana ait bir iş olmasından şüphelendi:

“ Su yolu için açılacak hendek, don tehlikesine karşı çok derine kazılmalı!„ dedi.

— Olsa olsa bir metre otuz sanırım, diye sözünü kestim.

— Hem bu iş pahalıya oturur.

Rahip cevap verdi:

— Arkadaşın her şey dahil, iki yüz kronu geçmez fikrinde.

Grindhusen, hesaptan zerre kadar anlamıyordu, bunun için sadece: «Evet öyle, ama iki yüz kron da hani az para değil!» diyebilirdi

— Şayet rahip efendi, buradan ayrılacak olursa az bir para öder, diye fikir beyan ettim.

Rahip: “Ne ödemesi? Buradan ayrılmam ki!„ dedi.

— O halde rahip efendi, inşallah uzun ömürleri boyunca su tesisatından memnun kalacaklardır, cevabını verdim.

Rahip yüzüme baktı ve sordu:

— Adın ne senin?

— Knut Pedersen.

— Nerelisin?

— Nordland'lı.

Bense bu soruların bana niçin sorulduğunu anladım ve bundan böyle konuşurken, bu kabîl roman ağızları kullanmamayı kafama koydum.

Şu var ki.. kuyunun ve su yolunun açılmasına karar verildi ve biz işe başladık...

Şimdi çok eğlenceli günler geçiriyorduk. İlk bahsettiğimiz yerden su çıkıp çıkmıyacağından endişeye düşmüş, birkaç gece doğru dürüst uyku uyuyamamıştım. Ama bu endişe ortadan kalkınca zevkli ve tıkr tıkr işliyen bir çalışma ile karşı karşıya kaldık. Su, fazlasiyle vardı; aradan iki gün geçince sabahları kova kova boşaltmak icabetti. Toprağın altı balçıklıydı ve yumuşak çukurun içinde üstümüzü, başımızı kirletiyorduk.

Bir hafta kazdıktan sonra duvar için kayaları dinamitlemeye başladık, Skreia'dan beri bu işe alışkındık. Sonra yine kuyuyu bir hafta daha kazdık, nihayet yeter derinliğe indik. Toprak öyle yumuşaktı ki üstümüze kolayca yıkılabilecek balçık duvarların çökmesini önlemek için, taş duvarı hemen örmeye başlamamız gerekiyordu.

Böylece kazmakla, taş dinamitleyip duvar yapmakla haftalar birbirini takibetti. Büyük bir kuyu açılmış ve başarılı bir iş ortaya konmuştu; rahip memnundu. Grindhusen'le aramız tekrar düzeldi ve bu işi umumiyetle kendim idare ettiğim halde iyi bir ırgat ücretinden fazla para almak istemediğimi öğrenince o da benim gönlümü yapmak istedi ve yemeklerde daha kibar davranmaya başladı. "Şu halimden daha âlâsını bulamam, kimse beni tekrar şehre çekemiyecektir!,, diye düşünüyordum.

Akşamları ormanda geziniyor yahut mezarlığa gidip mezarlar üstündeki yazıları okuyor, aklımdan türlü şeyler geçiriyordum. Bir de ölü tırnağı arıyordum. Bana böyle bir tırnak lâzımdı: olup olacağı bir merak, küçük bir eğlenceydi bu.

Elime geçen bir huş ağacı kökünü yontarak yumruk şeklinde bir pipo başı yapmak istiyordum. Kapağını baş parmağa benzetecektim; tabîî bir şekil verebilmek için bu parmağa bir tırnak takmayı, yüzük parmağına da küçük bir altın halka geçirmeyi tasarlıyordum.

Bu gibi eğlencelerle kafam; sıhhte, sükûna kavuşuyordu. Artık telâş denen bir şey yoktu hayatımda ve hulyalarımдан hiçbirini ihmal etmiyordum; akşamlar benim olmuştu. Kabil olsa da, diyordum, kilisenin kutsal olduğu, ölülerden korkmak gerektiği duygusuna ısınabilsem! Çok, çok uzaklara ait zamanlardan beri bu derin ve özlü mistisizme aşına olduğumu seziyor ve bu duyguya tekrar bağlanmak istiyordum. Ben tırnağı bulunca, belki de mezarlardan sesleneceklerdi: “O benimdir!”, O vakit belki de dehşet içinde, tırnağı elimden düşürüp kaçacaktım.

Arasıra Grindhusen: “Yahu, şu çatıdaki fırıldak ne de acı acı bağırıyor!”, diyordu.

— Korkuyor musun?

— Sahici korku değil, ama geceleri ölülerin bi-tişğinde yattığımı düşündükçe içim ürperiyor.

Bahtiyar Grindhusen!

Harald, bana günün birinde çam ve fidan dikmesini öğretti. Bu sanatın cahiliydim; biz okulda iken böyle şeyler öğretmek âdet olmamıştı; fakat bu işi kavradıktan sonra pazarları büyük bir hamaratlıkla ağaç dikmeye başladım. Karşılık olarak ben de Harald’a, henüz bilmediği yeni yeni şeyler öğrettim; birbirimizle iyi arkadaş olduk.

Artık her şey yollu yolunca gidebilirdi, eğer genç kız olmasaydı. Günden güne ona olan aşkım artıyordu. İsmi Elischeba idi: Elisabet. Öyle pek güzel denemezdi belki, ama kırmızı kırmızı dudakları ve kendisini güzelleştiren mavi mavi bir genç kız bakışı vardı. Elischeba, Elisabet, sen henüz şafağının ilk saatlerindesin ve gözlerin dünyayı yeni yeni gördü. Bir gece komşu çiflikteki genç Erik'le konuşurken gözlerin olgunluk ve şefkatle dolmuştu...

Grindhusen'in bu derdi yok. Gençlik günlerinde bir kurt gibi kızların peşinde koşmuştu, şimdi de koşuyor; eski alışkanlık, caka satıyor, şapkasını yana yatırıyor. Ama artık uslanmış, yatışmıştır; zaten de bu beklenirdi, yaş icabı. Fakat herkes çağa boyun eğip uslanmaz ki! Acep neye varır böylelerin hali? Ah, şu küçük Elisabet, hem küçük değil ki; boyu annesinin boyunda, göğsü annesinin göğsü gibi dolgun...

O ilk pazardan sonra beni bir daha, kahve içmeye mutfağa çağırmadılar; hakkımda hayırlısı da buydu zaten, bunun böyle olmasına ben de yardım ettim. Utancım hâlâ geçmemişti. Ama sonunda, hafta ortasında bir gün, hizmetçi kızlardan biri bana, her pazar öğleden sonra ormana gitmeyip kahve içmeye mutfağa gelmeliymişim haberini getirdi. Hainim, böyle istiyormuş.

Âlâ.

Şehir elbisemi giysem mi acaba? Genç kız, şehir hayatını bırakıp uşak kılığına girmemin kendi arzumuyla olduğunu ve aslında su tesisleri yapı-

bilecek kabiliyette bir teknisiyen istidadına sahip bulunduğumu hafiften hissedecek olsa bundan zararlı çıkmazdım belki de. Ama tam giyinmişim ki işçi kıyafetinin bana daha yakıştığı hissi içime doğdu, şehir elbisesini soyunup torbama koydum.

Mutfakta beni genç kız değil, annesi karşıladı. Benimle uzun uzun konuştu, kahve fincanımın altına da beyaz bir örtü koymuştu.

“Yumurta oyunu bize pahalıya mal oluyor,” dedi ve samimî güldü. “Bizim oğlan şimdiden yarım düzine yumurtayı ziyan etti.,”

Oyundan şunu kastediyordu: Harald’a, kabuğu soyulmuş lop bir yumurtayı, içindeki havayı ısıtıp soğutmak suretiyle bir sürahinin ağzından içeri geçirmeyi öğretmişim. Benim hemen hemen biricik fizik bilgimi bu teşkil ediyordu.

Hanım: “Fakat iki kâğıt kemende asılıyken kırılan değnek tecrübesi, bilhasa istifadeli,, diye devam etti, “böyle şeylerden pek anlamam, ama... Kuyu ne vakit bitiyor?,”

- Kuyu bitti. Yarın hendeğe başlıyoruz.
- O ne kadar sürer?
- Bir hafta. Sonra sıra boru döşeyicinin.
- Sahi?

Teşekkür edip dışarı çıktım. Hanımın herhalde çocukluk yıllarından kalma bir âdeti vardı: Sözüne düpedüz söylediği halde arasıra insana yan yan bakıyordu...

Artık ormanda tektük yapraklar orda burda sararıyor, hava ve toprak sonbahar kokuyordu. Ormanlarda yalnız bol bol mantar vardı şimdi; dört

bir yandan fışkırıyor ve yuvarlak saplar üzerinde güzel ve tombalak, büyüyorlardı. Kuzu mantarları, tarla mantarları ve süt mantarları vardı. Orda burada benekli şapkası ve parlak kırmızı rengiyle sinek mantarları da görülüyordu. Ne garip bir mantar! Yenen mantarlarla birlikte aynı toprakta yetişir, aynı topraktan beslenir, gökten aynı derecede güneş ve yağmur alır, etlidir, oturaklıdır, lezzetlidir; ama ne yazık ki şirret muscarin'le dolu. Sinek mantarına dair eski ve güzel bir efsane uydurup bir kitapta okudum diye anlatmak istemiştım vaktiyle.

Bütün çiçeklerin, böceklerin hayat mücadelesini daima alâkayla takibetmişimdir. Güneş ısıtmaya başlayınca hepsi hayata uyanıyor ve birkaç saat boyunca kendilerini ezeli hazlarına bırakıyorlardı; iri yarı güçlü kuvvetli sinekler yaz ortasında gibi diriydiler. Burada evvelce hiç görmediğim bir cins toprak pırlaları bulunuyordu. Ufak ve sarıydılar, küçük puntolu bir yazıdaki virgül kadardılar; ama boylarının binlerce misli mesafelere sıçırıyorlardı. Boyuna bosuna nispetle bu ufacık yaratıkta bu ne muazzam bir kuvvet! İşte şurada açık sarı bir inciye andıran gerisiyle küçük bir örümcek yürüyor. Bu inci biçimindeki çıkıntı öyle ağır ki hayvan, tırmandığı otlara, sırtı yere dönük çıkmak zorunda. Karşısına çıkıntının geçmesine mâni bir engel çıkınca hemen kendini yere bırakıyor ve yeni bir ota tırmanmaya başlıyor. Böyle tümsekli bir örümcek, örümcek olamaz vesselâm! Sağlâm bir yere ayak basmasına yardım için, ona bir ağaç yaprağı uzatacak olursam, yaprağı bir müddet yokluyor; sonra, hayır bunda bir iş var, diye düşünüyor

ve içinde bir tuzak bulunduğunu tahmin ettiği yapraktan geri geri çekiliyor...

Ormanın ilersinden beni çağırdıklarını duyuyorum. Pazar dersini müzakere etmek isteyen Harald'dır bu. Öğrenmem için bana Pontoppidan'dan bir parça vermişti, şimdi onu dinliyecek. Herhalde çocukluğumda benim tebşir etmiş olduğum şekilde, dinin şimdi de bana tebşir ve tebliğ edildiğini dinledikçe rikkate geliyorum.

9

Kuyu bitmiş, hendek açılmış ve boru döşeyici gelmişti. Adam, Grindhusen'i yanına yardımcı aldı; evin bodrumundan ikinci katına kadar, borular için yol açmak işi bana verildi.

Bir gün bodrumda toprağı kazıyordum; rahibin hanımı aşağı, yanıma indi. Kendisine dikkatli olmasını seslendimse de aldırış etmedi. "Burada çukur yok ya?," diye sordu ve eliyle bir yeri işaret etti. "Burada da yok." Derken ayağı kaydı ve çukurun içine yanıma düştü. Çukurda ayakta duruyorduk. Etrafımız aydınlık değildi ve dışarının ışığından geldiği için bodrum ona, bütün bütün karanlık göründü. Çukurun yanlarını eliyle yokladı ve sordu:

— Şimdi nasıl çıkacağım?

Tutup çıkardım. Ağır değildi kocaman bir kız anası olduğu halde öyle narindi ki. "Ne yalan söyleyeyim," dedi ve üstündeki toprakları silkeledi. "Öyle bir kayış kaydım ki... Üst katra yapılacak bir iş var, bana yardım eder misin? Ama kocamın mülhaka-

ta gitmesini beklemeliyiz, değişikliklerden hazetmez. Çiftlikte işiniz ne vakit bitiyor? „

Bir müddet tâyin ettim, bir hafta yahut ona yakın bir şey.

— Buradan nereye gideceksiniz?

— Komşu çiftliğe. Grindhusen orada patates toplamayı kabul etti...

Daha sonra yukarı, mutfağa çıktım ve testereyle döşemede bir delik açmaya başladım. Ben bu işle meşgulken bayan Elisabet de mutfakta bir iş görüyordu ve benden nefret etmekle beraber kendini zorluyarak bana birkaç söz söyledi, durup bir müddet yaptığım işi seyretti.

“Düşün hele, Oline, „dedi hizmetçi kıza“ musluğu açıverdin mi tamam! „

Ama artık yaşlanmış olan Oline, buna hiç de bayılmış görünmüyor, suyu mutbağa kadar getirmemizi günah sayıyordu. Yirmi yıldır evin bütün suyunu o taşımıştı, ya şimdi ne yapacaktı?

— Dinlenirsin, dedim.

— Dinlenmek mi? insan, çalışmak için dünyaya geldi.

Genç kız gülümsiyerek: “Çeyizini işlersin! „ dedi.

Bu sözler pek kız ağzıydı, ama konuşmamıza katıldığı ve bir müddet mutfakta kaldığı için ben Elisabet’e minnettardım. Ey Allahım, ne çevikleşmiştim, mükemmel konuşuyor, tıpkı bir delikanlı oluyordum. Bugün hâlâ hatırlarım. Fakat anlaşılan birdenbire bayan Elisabet, bizimle daha fazla kalmanın kendisi için yakışık almadığını düşündü ve yanımızdan ayrıldı.

Akşam üstü evvelce sık sık yaptığım gibi mezarlığa gittim, fakat genç kızın oraya benden önce gelmiş olduğunu görünce başımı alıp kös kös ormana yollandım. Sonra şunları düşündüm: ‘Alçak gönüllülüğüm onu duygulandırmış olmalı; benim için, zavallılık ne de kibar davrandı, dedi herhalde! Eh, şimdi peşim sıra ormana gelmesi kaldı. O takdirde oturduğum taştan telâşla kalkıp kendisini selâmlarım. O bir parça şaşırır ve: “ Şöyle geçiyordum, der, ne güzel bir akşam.. Burada ne yapıyorsunuz ? ” “Hiç, oturuyorum.”, cevabını verir ve mâsum bakışlarıyla çok uzaklardan dönüyor görünüyorum. Ve o akşamın geç saatlerinde böyle buralarda oturduğumu duyunca bende derin bir ruh bulunduğunu ve bir hulya adamı olduğumu anlar, bana âşık olurdu...

Ertesi akşam da mezarlığa gelmişti, aklımdan boş bir düşünce geçti: Peşimi takibediyor ! Ama yakından gözetleyince bir mezarla meşgul olduğunu gördüm. Beni takibetmemişti şu halde. Yine ormandaki kalabalık karınca yuvasının başına gittim ve gözüm seçmez oluncıya kadar, karıncaları seyrettim; sonra oturup çam kozalaklarının ve üvezlerin toprağa düşüşlerini dinledim. Şarkılar mırıldandım, söylendim, düşündüm; zaman zaman ayağa kalkıyor ve soğuk yüzünden, bir müddet dolaşıyordum. Saatler geçti, gece oldu; tamamiyle âşıktım, baş açık yürüyordum; yıldızlar, gözlerini dikmiş, bana bakıyorlardı.

Samanlığa girdiğim vakit Grindhusen: “ Saat kaç? ” diye sorardı.

“ On bir! „ derdim ; halbuki gecenin ikisi üçü olurdu çok defa.

— Uyku vaktinin geldiğini nihayet sen de anladın mı? Ah dinine yandıgım, tatlı tatlı uyurken insanı uyandırırıyorsun!

Grindhusen, öte tarafına dönüp yine uyuyuveriyordu. Grindhusen' in ne derdi var ki!

Ah, artık yaşlanmaya başlamış bir adam, âşık olursa maskara olur. Hem; rahata, sükûna ermenin mümkün olduğu hakkında herkeslere bir ibret dersi vermek istiyen insan, ben değildim de başkası mıydı ?

10

Bir adam geldi ve duvarcı takımlarını geri istedi. Vaay.. demek Grindhusen çalmamış bunları! Grindhusen' in her hali; ne sıkıntılı, ne alelâdeydi yarabbi; onda tam ve mükemmel hiçbir şey yoktu, onda orijinal olan hiçbir taraf bulunmıyordu.

Dedim ki:

— İşin gücün sade yemek, uyumak ve çalışmak, Grindhusen! Bak birisi gelmiş, takımlarını istiyor. Demek onları ödünç almıştın, zavallı Grindhusen!

Bana gücendi ve: “ Aptal! „ dedi.

Önceleri çok defa yaptığım gibi, duymamazlığa vurup gülerekten, kendisini yatıştırdım.

— Şimdi ne yapacağız? dedi.

— Bahse girerim ki ne yapacağımızı sen bilirsin! cevabını verdim.

— Bilir miyim?

— Evet. Sen, benim bildiğim adamsan bu böyle. Grindhusen' in dargınlığı uçup gitmişti.

Ama öğlen paydosunda saçlarını kestiğim sırada, başını yıkamasını tavsiye edince kendisini tekrar darılttım.

— Senin gibi yaşlı başlı bir adamın bu kadar kaçık olacağını ummazdım! dedi.

Allah bilir, Grindhusen haklıydı belki de! Büyük baba olmasına rağmen kızıl saçları, başında olduğu gibi duruyordu hâlâ...

Şimdi samanlığı hayaletler mi basmaya başlamıştı acaba ? Günlerden bir gün, birdenbire samanlığa kim girmişti de her şeyi devşirip düzeltmiş, ortalığa çekidüzen vermişti ? Grindhusen' le ben, ayrı ayrı köşelerde yatıyorduk. Kendime iki battaniye satın almıştım ; o ise her gece üstündeki elbiselerle yatıyor, otların arasına rasgele gömülüveriyordu. Şimdi benim iki battaniye, güzel güzel serilmeye başladığı günden itibaren yattığım yerin, âdeta bir yataktan farkı kalmamıştı. Buna ne diyebilirdim; herhalde hizmetçi kızlardan biri, beni adam etmeyi aklına koymuştu. Bana göre hava hoş.

Artık sıra üst katın döşemesine delikler açmaya gelmişti, ama hanım yarına kadar beklememi rica etti; rahip mülhakata gidecekmiş, o burada iken başlarsam çalışmamdan rahatsız olurmuş. Fakat ertesi sabah, bizim iş yine geri kaldı. Bayan Elisabet giyinmiş bekliyor, köy bakkalına gidip bir hayli öteberi almak istiyor ve alacağı şeyleri taşımak üzere benim de onunla gitmem gerekiyordu.

— Hayhay, dedim, ben arkadan gelirim.

Ne tuhaf kız! Benim yol arkadaşlığıma tahammül etmeye karar mı verdi yoksa? Dedi ki:

— Yolu yalnız başına bulabilir misin?

— Tabii. Gitmişliğim var, ihtiyaçlarımızı oradan tedarik ederiz.

Üstümdeki çamurlu işçi elbisemle köyden geçmem pek münasip olmayacağı için ayaklarıma temiz pantolonumu geçirdim, ama sırtımdan işçi ceketimi çıkarmadım. Böylece yola koyuldum. Yol, yarım milden fazla çekiyordu; yolun dörtte üçünü bitirmiştim ki ta ileride giden bayan Elisabet'i bazı bazı görmeye başladım, fakat aramızda muayyen bir mesafe bulunmasına dikkat ediyordum. Bir seferinde dönüp arkasına baktı, hemen büzüldüm, ormanın kenarına gizlendim.

Genç kız, köyde bir tanıdığının yanında kaldı; bense öğle üstü eşyalarla birlikte dönüp eve geldim. Mutfakta yemek yemeye çağırıldım. Ev boşalmışa benziyordu; Harald gitmişti, kızlar cendereden çamaşır çekiyorlar, mutfakta yalnız Oline çalışıyordu.

Öğle yemeğinden sonra üst katın sofasına çıktım ve tahtayı testereyle delmeye başladım.

Rahibin hanımı: "Gel içeri de bana biraz yardım et!,, dedi ve önüm sıra yürüdü.

Kocasının çalışma odasından geçip yatak odasına girdik.

"Karyolanın yerini değiştirmek istiyorum,, dedi rahibin hanımı, "kışın sobaya pek yakın oluyor, çok sıcak,,

Karyolayı pencereden yana çektik.

«Ne dersin; burası daha iyi, daha serin değil mi?» diye sordu.

Tesadüf, yüzüne baktım; yine o yan bakış vardı gözlerinde Ah, etim kanım beni serseme çevirdi; onun: «Delirdin mi! Fakat, yavrum., kapı..» dediğini duydum.

Daha sonra ismimin birkaç defa fısıldandığını işittim...

Dışarda sofada açacağım deliği açtım; her şeyi tertibine, düzenine koydum; hanım bu esnada hep yanımda durdu. Konuşmaya, açılmaya can atıyor; ama boyuna gülüyor, ağlıyordu sade.

— Karyolanızın üstündeki tablonun de yerini değiştirsek! dedim.

— Evet, hakkın var! cevabını verdi.

11

Bütün tesisat tamamlanmış, musluklar takılmıştı; su, büyük bir hızla musluk taşına fışkırdı. Grindhusen, gereken aletleri ödünç olarak başka yerden temin etmiş; biz de böylece orada burada açılmış delik deşikleri kapatıp örmüştük; bir iki gün sonra da hendeğin üstünü toprakla örtünce, rahip çiftliğindeki işimiz bitmiş oldu. Rahip memnundu; kırmızı direğin üstüne bizim, su tesisatı yapmakta erbap olduğumuzu bildiren bir ilân asmaya hazır olduğunu söyledi. Ama artık mevsimin ilerlemiş olması ve her an soğukların başlaması ihtimali dolayısıyla bunun bize bir faydası dokunamazdı. Buna mukabil rahipten, bizi ilkbaharda hatırlamasını rica ettik.

Ve patates kazmak için komşu çiftliğe gittik. Fakat gitmeden önce, fırsat düşerse ,rahip çiftliğine tekrar uğrıyacağımızı va'detmemiz lâzım geldi.

Yeni yerimizde birçok işçivardı, işlerimize dağıldık; güzel, neşeli saatler geçiriyorduk. Ama bütün iş, pek bir haftadan fazla süreceğe benzemiyordu; sonra yine boşa kalacaktık.

Bir akşam rahip çıkageldi ve bana çiftliğinde bir hizmetkârlık teklif etti. Müsait bir teklifti bu; bir müddet düşündüm, ama sonra reddetmeye karar verdim. Ben, orada burada sürtmek, başıma buyruk olmak, önüme çıkan işi yapmak, kırlarda yatmak ve kendi kendim için de bir parçacık olsun muamma halinde kalmak istiyordum daha doğrusu. Burada, bu patates tarlasında bir adam tanımıştım; Grindhuse'den ayrılınca onunla birlikte çalışmayı düşünüyordum. Bu yeni adam, kafadarımdı benim, ve yaptıklarını görüp işittikçe onun, iyi bir işçi olduğunu anlıyordum; aslı adı Lars Falkberget'di, ama kendisine Lars Falkenberg diyorlardı.

Biz patates kazarken başımızda Genç Erik bulunuyor, bize amele başılık ediyor, çıkardığımız patatesleri içeriye o çekiyordu. Yirmi yaşında, güzel, yaşına göre olgun ve emin bir delikanlıydı ve "çiftliğin oğlu," olmaktan gurur duyuyordu. Onunla rahip çiftliğinin bayan Elisabet'i arasında bir anlaşma vardı herhalde; netekim bir gün Elisabet tarlaya, yanımıza geldi ve Erik'le bir hayli konuştu. Giderken birkaç söz de bana söyledi; Oline evdeki su tesisatına artık alışmaya başlamış.

— Ya siz? diye sordum.

Nezaketen bana kısa bir cevap verdi, ama benimle konuşmaya niyeti olmadığını anladım.

Öyle güzel giyinmişti ki; mavi gözlerine uygun, açık renkte yeni bir manto vardı üstünde...

Ertesi gün Erik ağırca yaralandı; atı gemi azıya almış, onu çayırılar, tarlalar boyunca sürüklemiş, nihayet bir çitin üstüne fırlatıp atıvermişti. Çocuk, fena zedelenmişti, kan tükürüyordu. Aradan birkaç saat geçip de biraz kendine gelince yine kan tükürdü. Falkenberg'i arabacı yaptılar.

Kazadan müteessir olmuş gözüktüm; ağzımı açmıyor, başkaları gibi durgun bir tavır takınıyordum; üzüldüğüm yoktu şu var ki. Bayan Elisabet'ten şahsan bir şey ümidetmiyordum, hayır, asla; fakat onun gözünde benden üstün durumda olan Erik, aradan çekilmişti.

Akşamleyin mezarlığa gidip oturdum. Ah, şimdi bayan Elisabet gelirse! diye düşündüm içimden. On beş dakika geçmemişti, geldi. Birden yerimden kalktım; gayet kurnaz, kaçıp gitmek istiyormuşum da adamakıllı şaşırıp işi olurluna bırakmışım gibi gözüktüm. Fakat pek yakınımında durduğu için kurnazlığımdan eser kalmadı, bocalamaya başladım.

— Erik, ne dersiniz, dün bir kaza geçirdi, dedim.

— Biliyorum, dedi.

— Yaralandı.

— Evet, yaralanmış. Bana niçin ondan bahsediyorsun?

— Zannetmiştim ki... Hayır, ne bileyim. Ama tabii iyileşir elbette, yine her şey düzelir.

— Tabii, tabii.

Sustuk.

Beni taklit ediyormuş gibi bir hali vardı. Birdenbire gülümsiyerek dedi ki:

-- Sen acayip bir adamsın. Neye bunca yolu yürüyüp akşamları hep buralarda oturuyorsun?

— Küçük bir alışkanlık. Uykum gelinceye kadar vakit geçiriyorum.

— Korkmuyor musun?

Yaptığı şaka, gönlüme biraz su serpti. Tekrar ayaklarımın altında toprak bulunduğunu hissettim ve cevap verdim:

— Benim maksadım da bu, korkudan ürpermenin ne olduğunu yeniden öğrenmek istiyorum.

— Korkudan ürperme mi? Bu masalı okumuş muydun?

— Pek hatırlamıyorum. Galiba günün birinde elime bir kitap geçmişti.

Sustuk.

— Niçin bizim yanımızda hizmetkârlık etmek istemiyorsun?

— Bu işe yaramam ben. Şimdi bir başka arkadaşım ile birlikte çalışmak istiyorum, gideceğiz.

— Nereye gideceksiniz?

— Bilmem ki. Doğuya veya batıya. Biz göçebe insanlarız.

Sustuk.

— Yazık, dedi, bence böyle yapmamalısın... Şey, ne diyordun, Erik nasıl? Buraya onun için gelmiştim.

— Hasta, durumu belli ki pek öyle iyi değil, ama...

— Doktor, kurtulacağını ümidetmiyor mu?

— Ümidediyor elbet. Hilâfında bir şey duymadım.

— Peki, gecen hayrolsun!

İnsan genç olsa, zengin olsa, güzel olsa, meşhur olsa, ve bilgili olsa... Elisabet gidiyor işte..

Mezarlıktan ayrılma'dan önce, işime yarıyacak bir baş parmak tırnağı buldum; cebime koydum. Biraz bekledim, dört bir yanıma gözlerimi dikip kulağımı kabarttım, sessizdi ortalık. "O benimdir!," diye bağırان olmadı.

12

Falkenberg'le ben yola koyulduk. Vakit akşam, hava serin, gökyüzü yükseklerde, yıldızlar pırıl pırıl. Arkadaşımı mezarlıktan geçmeye razı ettim; bu gülünç halimle, aşağıda rahip çiftliğinin küçük pencerelerinden birinde ışık olup olmadığını görmek istiyordum. İnsan genç olsa, güzel olsa ve...

Birkaç saat yol yürüdük. Yükümüz ağır değildi: hem sonra biz iki yolcu, birbirimiz için henüz yeniydik, ve gevezelik edebiliyorduk. İlk pazar yerini geçmiş bir ikincisine gelmiştik; akşam aydınlığında mülhak kilisenin kulesini gördük.

Eski alışkanlıkla oradaki mezarlığa da uğramak istedim, dedim ki:

— Ne dersin, şurada bir yerde gecelese ne olur?

Falkenberg: "Ne olacak, aptallığın daniskası olur!," cevabını verdi. "Şimdi her samanlıkta ot vardır. Oralardan kovulduk mu, orman hiç değilse daha sıcaktır."

Ve Falkenberg, kumandayı eline aldı.

Otuzunu geçkin bir adamdı, boylu, bosluydu, ama sırtı biraz kamburlaşmıştı; uzun bıyık uçları aşağı doğru sarkıyordu. Çok değil az konuşmaktan hoşlanıyordu, pratik ve becerikliydi, üstelik gayet güzel bir sesle şarkı da söylüyordu, Grindhusen'den apayrı yaman bir adamdı o. Konuşurken lâkırdısına Drontheim ve Valdres ağızlarıyla İsveç diline ait kelimeler karıştırıyor, böylelikle insan onun nereli olduğunu tâyinde güçlük çekiyordu.

Bir çiftliğe ulaştık, köpekler havlıyordu, adamlar henüz yatmamışlardı, Falkenberg çiftlik sahibiyle konuşmak ricasında bulundu. Bir delikanlı dışarı çıktı.

— Bizim için bir iş var mı?

— Yok.

— Fakat yol boyundaki çitler çok bozuk, tamir etsek olmaz mı?

— Hayır. Mevsim sonbahar, bana bile yapacak iş kalmadı.

— Geceyi burada geçiremez miyiz?

— Maalesef...

— Samanlıkta yatsak?

— Olmaz, orada hizmetçi kızlar yatıyor.

Uzaklaşıyorduk ki Falkenberg: "Ne domuz herif!,, diye mırıldandı.

Kestirmeden gidip küçük bir ormandan geçtik ve etrafta yatacak yer aradık.

— Tekrar çiftliğe dönsek!

— Kızların yanına mı? Onlar bizi sepetlemezler m dersin?

Falkenberg düşündü.

— Köpekler havlar, cevabını verdi.

Bir çayıra vardık, iki beygir otluyordu. Birinin boynunda bir çingirak asılıydı.

Falgenberg: “Oh, ne yaman çiftçi,, dedi, “beygirleri gece vakti çayıra salıyor, kızları da samanlıkta yatırıyor. Biraz kımıldatacak olursak hayvanlara muhakkak iyilik etmiş oluruz,,

Çingiraklı beygiri yakaladı, çingırağına ot ve yosun tıkiyarak atladı üstüne. Benim beygir ürkekçe idi, güçbelâ tuttum.

Beygir sırtında çayırı geçtik, bir çit kapısı bulup yol boyuna çıktık. İkimizin de altında belleme vardı, ama gem mem hak getire.

Keyfimize diyecek yoktu, kekâ; bir milden fazla yol aldık ve bir başka köye vardık. Birdenbire önümüzdeki yolda insan sesleri duyduk.

Falkenberg arkasına döndü, bana: “Dolu dizgin geçelim!,, diye seslendi.

Fakat uzun boylu Falkenberg binicilikte mahir değildi, ilkin çingırağın ipine tutundu, sonra öne doğru eğilip beygirin boynuna sarıldı, derken bir bacağı havada yere yuvarlanıverdi.

Çok şükür başımız belâye girmede, yolda gidenler iki kişiydi; gezmeye çıkmış, dolaşıyorlardı.

At sırtında yarım saat gidip harap ve hurdehaş olduktan sonra yere atladık ve beygirleri eski yerlerine doğru dehledik. Tekrar yaya olmuştuk.

Uzaktardan gak gak diye sesler geliyor. Bu bağırışı bilirim: Yabankazları. Çocukluğumuzda bize, uçup giden yabankazlarını ürkütmiyelim diye, elleri-

mizi katlayıp sessizce beklemeyi öğretmişlerdi.. Kaybedecek vaktim yok, hemen çocukluğumdaki gibi yapıyorum. Yumuşacık ve mistik bir halle içim nurlanıyor, nefesimi kesip gözlerimi yere dikeyorum. İşte geliyorlar; arkalarında gökyüzü, köpüklü bir suya benziyor. Başımızın üstünde gak gak sesleri duyuluyor ve şahane sürü, yıldızların altından kayıp gidiyor...

Nihayet sessiz bir çiftlikte bir samanlık bulup birkaç saat uyuduk; öyle derin uykuya dalmışız ki çiftlik adamları, sabahleyin bizi uykuda bastırdılar.

Falkenberg hemen çiftlik sahibine döndü ve ücret vermek istedi. "Dün gece çok geç geldik de kimseyi uyandırmak istemedik, „dedi, "kaçak falan değiliz biz!," Adam para almadığı gibi üstelik de bizi mutfığa kahve içmeye çağırdı. Fakat bize verilecek işi yoktu, hasat mevsimi geçmişti; kendisinin ve hizmetkârının şimdi, çitleri düzetmekten başka yapacak işleri kalmamıştı.

13

Tam üç gün yürüdük, ama bir iş bulamadık, aksine yeme içme masrafı keseden gitti; her seferinde paramız daha da azaldı.

Falkenberg: "Senin benim, elde daha nemiz kaldı; bu gidişle bir halt edeceğimiz yok!," dedi. Biraz bir şey aşırırmaya bakmalıydık.

Bu işi bir müddet düşündük, az daha beklemeye karar verdik. Yemekten yana korkmaya mahal yoktu, ne zaman olsa bir iki tavuk çalabilirdik; fakat bizi ancak para kalkındırabilirdi ve para

bulmamız gerekiyordu. Beriki şekilde olmadı mı öteki yoldan bu işin çaresine bakmalıydık, melek değildik biz.

Falkenberg: "Ben Allahın meleği değilim,, diyordu, "şu gördüğün benim bayramlık elbisem, bir başkası bunu iş günlerinde giyer. Derede yıkar, kurumasını bekliyorum; yırtıldı mı yamıyorum; ancak en lüzumlu ihtiyaçlarımdan fazlasını kazanınca yenisini alabilirim. Başka türlü imkânı yok."

— Fakat Genç Erik, senin için çok içer demişti!

— Bırak şu toy çocuğu! Evet, içerim. İçkisiz yemek, beni öyle sıkar ki... Şimdi piyanolu bir çiftlik arıyalım hele.

Düşündüm: Çiftlikte piyano, varlıklı olmaya bakar; şu halde böyle bir yerde çalıp çırpmaya başlayabiliriz.

Öğleden sonra böyle bir çiftliğe geldik. Falkenberg, daha önceden benim şehir elbisemi giymiş ve torbasını, taşımam için bana vermişti; kendisi elini kolunu sallıya sallıya yürüyordu. Evin dış merdivenlerinden uluorta yukarı çıktı, bir müddet gözden kayboldu. Dönüp geldiği zaman: "Evet, piyanonun akorduna bakacağım!," dedi.

— Ne, ne.. Neye bakacaksın?

— Sesini çıkarma, dedi Falkenberg, bu işi evvelden yapmışlığım var, dalga geçmiyorum.

Torbasından bir akort anahtarı çıkarınca şaka etmediğini anladım.

Bana, kendisi akortla meşgulken çiftlik civarında oyalanmamı emretti.

Etrafı dolaşıyor, vakit geçiriyor, bazan evin

güney yüzüne geldikçe Falkenberg'in piyano ile meşgul bulunduğunu ve piyanoyu kurcaladığını duyuyordum. Düzgün tonları bilmiyor, ama kulağı seslerden anlıyor; telleri burarken, öncekinden fazla sıkıştır-mamaya iyice dikkat ediyordu. Piyano böylelikle, hiç değilse, eskisinden daha bozuk bir hale girmedi.

Ben çiftlik uşaklarından bir delikanlıyla konuşma-ya dalmıştım; senede iki yüz kron alıyormuş: "Evet, ,, diyordu. "yemek de bedeva! Sabahları atları yemle-mek için altı buçukta kalkıyorum, tarla sürmek olun-ca beş buçukta. Bütün gün geceye kadar çalışırım, akşamları saat sekizde paydos!,, Sıhhati yerindeymiş, bu ufak âlemdeki sakın hayattan memnunmuş. Onun o güzel dişlerini ve sevgilisinden bahsederkenki se-vimli gülümseyişini hâlâ hatırlarım. Kıza üzerinde altından bir yürek bulunan gümüş bir yüzük hediye etmiş.

— Sen yüzüğü verince sevgilin ne dedi?

— Şaşırdı kaldı, tasavvur edebilirsin.

— Sen ne dedin?

— Ne mi dedim? Bilmem ki. Güle güle tak, dedim. Ona bir de elbiselik kumaş vermek isterdim, ama..

— Genç mi?

— Evet, küçük bir ağız mızıkası gibi şakıyor, o kadar genç.

— Nerde oturuyor?

— Söylemem orasını. Sonra köyde duyulur.

Karşısında bir İskender gibi duruyordum; dün-yadan öylesine emindim ve onun fakir hayatını bir parça hor hakir görüyordum. Ayrılırken yün batta-

niyelerimden birini ona hediye ettim, taşıması zor-
du çünkü; hemen, sıcak bir battaniyesi olsun diye
bunu sevdiği kıza vereceğini söyledi.

Ve İskender dedi ki: “Ben, ben olmasaydım sen
olmak isterdim,,...

Falkenberg, işini bitirip dışarı çıkarken öyle ki-
bar tavırlar takınmıştı, öyle bir Danimarkalı ağzı kul-
lanıyordu ki ne dediğini anlamadım âdetâ. Evin kı-
zı, yanı sıra geliyordu. “Şimdi komşu çiftliğe gidip
bir soralım bakalım,, dedi Falkenberg, “orada da
bakılması icab eden bir piyano vardır herhalde. Ee
hoşça kalın, hoşça kalın, küçük hanımcığım!,,

“Altı kron, delikanlı!,, diye kulağıma fısıldadı,
“komşu çiftlikte de altı, eder on iki!,,

Yolumuza devam ettik, torbalarımızı ben taşıyor-
dum.

14

Falkenberg'in tahmini doğru çıktı, komşu çift-
likte de aşağı kalmak istemediler; hayhay, akort edil-
sin, dediler. Evin kızı, bir yere gezmeye gitmişti;
tamir onsuz yapılacak, kendisine küçük bir sürpriz
hazırlanmış olacaktı. Zaten artık çalınmaz hale gel-
miş piyanonun akortsuzluğundan sık sık şikâyet de
ediyordu. Ben başıboş bırakıldım. Falkenberg oda-
da kaldı. Hava kararınca ona ışık verdiler, tamire
devam etti. akşam yemeğini içerde, evde yedi; yemek-
ten sonra dışarı çıkıp piposunu istedi.

— Ne piposu?

— Sersemlik etme! Yumruk pipoyu ver!

Usta işi pipomu istemiye istemiye uzattım; ya-

pılması yeni bitmişti; tırnağını, altın halkasını, uzun sapını takmışım.

— Tırnak çok ısınmaya gelmez, diye fısıldadım, çabuk bozulur.

Falkenberg pipoyu yakıp cakalı cakalı eve girdi. Ama beni de yüzüstü bırakmadı, mutfaka benim için yemek ve kahve ısmarladı.

Otların içinde kendime yatacak yer aradım.

Geceleyin uyandım; Falkenberg samanlığın ortasında durmuş, bana sesleniyordu. Ayın ondördüydü, hava bulutsuzdu, arkadaşımın yüzünü olduğu gibi görüyordum.

— Ne var?

— Al piponu.

— Ne piposu?

— Dünyayı versen yine de istemem bunu. Bak, tırnak düşüyor.

Pipoyu aldım, tırnağın kalkmış olduğunu gördüm.

Falkenberg dedi ki:

— Pipo, ayışığında, bana sırtırıyor gibime geldi. Tırnağı nereden aldığını o vakit aklettim.

Bahtiyar Falkenberg...

Ertesi sabah yolumuza devam etmek üzereyken evin kızı, dönüp gelmiş bulunuyordu. Piyanoda bir vals çaldığını işittik. Az sonra dışarı çıktı ve: "Evet, ne büyük fark! Çok teşekkür ederim.." dedi.

— Memnunsunuz ya, küçük hanım? diye sordu bizim ustra.

— Evet. Şimdi bambaşka.

— Şimdi nereye gitsek acaba? Ne tavsiye edersiniz?

— Övrebö'ye, Falkenberg'lere gidiniz.

— Kimlere dediniz?

— Falkenberg'lere. Bu yolu dosdoğru takibedin, bir buçuk çeyrek mil yürüdükten sonra sağda bir ağaç direk göreceksiniz. Oradan yokuş yukarı çıkarsınız.

Falkenberg merdivenlere oturuverdi ve genç kıza Övrebö'deki Falkenberg'ler hakkında uzun uzadıya sorular sordu:

— Nasıl oluyor da buralarda akrabalara raslıyor ve âdeta yerime yurduma kavuşuyorum! Çok teşekkür ederim, küçük hanım. Bana pek büyük bir iyilikte bulundunuz.

Yolumuza devam ettik, torbaları ben taşıyordum.

Ormana girince oturup düşündük. Bir Falkenberg'in piyano akortçusu sıfatıyla Övrebö'beki yüzbaşuya gitmesi ve onunla akraba çıkması olur iş miydi? En çok ben endişeleniyordum, Falkenberg de benim yüzümden tereddüde düştü. Fakat canım, eğlenceli de olabilirdi bu.

— İsmine yazılı bonservis yok mu yanında?

— Var, ama Allah kahretsin, onlarda yalnız işe yarar bir işçi olduğum yazılı.

Kâğıtlar üzerinde tahrifat yapamaz mıyız diye düşündük, fakat bir yenisini yazmak daha iyi olacaktı belki. Kendisini yüksek bir piyano akortçusu diye gösterebilir ve Lars ismini Leopold yapabilirdik. Burası bizim keyfimize kalmıştı.

Falkenberg : “ Böyle bir bonservis yazabilir misin? „ diye sordu.

— Evet, yazarım.

Ama o anda benim zavallı ve delidolu hayalim, bana hükmetmeye ve beni şakadan yana sürüklemeye başlamıştı. Pişano akortçusu, bu bir şey miydi; ben onu bir mekanik ustası yapmak, zor meseleler halletmiş bir dâhi mertebesine çıkarmak istiyordum; o bir fabrika kurmuş olacaktı ve...

Falkenberg: "Bir fabrikatör için bonservise ne lüzum var?" diye sözümü kesti ve lâkırdılarına artık kulak asmak istemedi. Eh, galiba yapacak bir şey kalmamıştı.

Keyifsiz ve ümitsiz, yola devam ettik ve direğin olduğu yere geldik.

— Eee, yukarı çıkmıyacak mısın? diye sordum.

Falkenberg, kızgın kızgın: "Sen çık,," cevabını verdi, " al şu paçavra elbiselerini! "

Fakat direği geçiyorduk ki Falkenberg adımlarını yavaşlattı ve mırıldandı:

— Bundan istifade edemezsek çok kötü. Mükemmel fırsat.

— Bence sen git de bir merhaba de. Onlarla akrabalığın, olmıyacak şey değil hani.

— Yazık ki Amerikada bir yeğeni olup olmadığını öğrenemedim.

— O taktirde İngilizce konuşabilir miydin?

— Kes sesini, dedi Falkenberg, çeneni tut. Kendini niçin böyle adam yerine koyarsın, anlamam ki! Sinirliydi, kızmıştı, hızlı hızlı yürümeye başladı. Ansızın durdu ve dedi ki:

— Gideceğim. Ver şu piponu, yakmam, merak etme!

Yokuş yukarı çıktık. Falkenberg'de bir kibir,

bir azamet; piposuyla etrafı gösteriyor, çiftliğin durumu hakkında fikir beyan ediyordu. Burnu havada yürümesine ve torbaları bana taşıtmasına bir parça içerledim.

— Burada da piyano akortçusu rolü mü oynayacaksın? dedim.

— Piyano tamirinden anladığımı galiba ispat etmiş bulunuyorum. diye karşılık verdi kısaca, elimden geliyor demek ki.

— Ya evin hanımı bu işten biraz anlıyorsa? Ya arkandan piyanoyu tecrübe ederse.

Falkenberg sesini çıkarmadı, düşünceye daldığını gördüm. Gitgide göğsü içeriye çöktü ve kamburu çıkmış bir halde yürümeye devam etti.

— Bu galiba akıl kârı bir iş değil, al şu piponu, dedi. Gidip sadece bize göre bir iş var mı, diye soralım.

15

Ne isabet, çiftliğe varır varmaz faydamız dokundu. Yeni bir bayrak direği dikilecekti, adam az. İşe el atıp direği şipşak dikiverdik. Bütün pencerelerde kadın çehreleri gözüktü.

— Yüzbaşı bey evdeler mi?

— Evde yok.

— Bayanı?

Bayan Falkenberg, evden dışarı çıktı. Sarışın ve uzun boylu, körpe bir tay gibi sempatik bir kadındı; selâmımıza büyük bir nezaketle karşılık verdi.

— Acaba bize bir iş verebilir misiniz?

— Bilmem ki. Hayır, zannetmiyorum. Maalesef kocam evde yok.

İçimde, bizi geri çevirmekten sıkıldığı kanaati uyandı. Ona yük olmamak için kasketime el attım. Kılık kıyafetinin düzgünlüğü ve yanında bir hamal bulunduruşu dolayısıyla Falkenberg, kendisine garip görünmüş olmalı ki merakla arkadaşşıma baktı ve sordu:

— Ne gibi iş arıyorsunuz?

Falkenberg: “Her türlü dışarı işi yaparız! „ cevabını verdi, “Çit diker, hendek açarız; duvar çekmek de elimizden gelir.. „

Bayrak direği yanında duran adamlardan biri: “Şu sıra böyle işlerin zamanı geçti! „ dedi.

Bayan Falkenberg: “Evet, doğru! „ diye tasdik etti. “Bilmem ki.. Şimdi öğlen yemeği zamanı, içeri girip biraz bir şey yemez misiniz? Soframızda ne varsa. „

Falkenberg: “Allah razı olsun! „ cevabını verdi.

Verdiği cevaba canım sıkıldı, çünkü cahilin biriydi, çünkü böylelikle bizi küçük düşürmüştü. Müdahale etmek mecburiyetinde kaldım.

Kibar bir eda ile: “*Mille Grâtes, Madame, vous êtes trop aimable!* „ dedim ve kasketimi çıkardım...

Bayan geri döndü ve bir an bana baktı, hayretinde bir tuhaflık vardı.

Bizi mutfığa götürdüler, önümüze mükemmel bir yemek çıkardılar. Bayan, bizi bırakıp gitti. Karnımızı doyurmuş, ayrılmak üzereydik ki tekrar geldi; Falkenberg şimdi yine canlanmıştı, bayanın gösterdiği nezaketten faydalanmayı düşünüyordu,

piyanosunu akort için müsaade istedi.

Bayan: « Bu işi de yapabilir misiniz? » diye sordu ve hayretle gözlerini açtı.

— Evet, yaparım. Civar çiftliklerde de akort ettim.

— Fakat benimki, kuyruklu piyanodur. İstemem ki..

— Bayan müsterih olsunlar.

— Yatınızda acaba bir...?

— Bonservisim yok. Hiçbir zaman istemedim. Yanımda durup dinliyebilirsiniz.

— Peki, buyurun o halde!

Bayan önden yürüdü, Falkenberg de peşinden. Onlar içeri geçince ben de duvarlarda asılı bir sürü resmi seyretmeye başladım.

Mutfakta hizmetçi kızlar edalı edalı gidip geliyorlar ve ben yabancıyı gözden geçiriyorlardı, kızlardan biri güzeldi gayet. Oturuyor ve bu sabah tıraş olduğuma seviniyordum.

On dakika geçti. Falkenberg akorda başlamıştı. Bayan tekrar mutfağa geldi ve:

— Demek Fransızca konuşuyorsunuz, dedi, anlaşılan siz benden çok şey biliyorsunuz.

Hamdolsun bu kadarla kaldık. Yoksa benim Fransızcam, “ Omelette, Pardon, Cherchez la femme, L' Etat c'est moi „ sözlerinden daha ilerisine geçmiyordu.

— Arkadaşınız bana bonservislerini gösterdi, dedi bayan Falkenberg. Siz becerikli insanlara benziyorsunuz. Neredeyse kocama telgraf çekerek, sizin için iş olup olmadığını ondan sormak istiyorum.

Kendisine teşekkür etmek istedim, ama söz söyleyemiyordum, yutkunmaya başladım.

Nevrasteni.

Daha sonra çiftlikte gezindim, tarlalarda dolaştım; her şey bakım görmüş, hasat kaldırılmış, birçok yerlerde kar yağana kadar dışarda bırakılan tahta çatkılar bile üzerlerindeki patates yapraklarıyla birlikte içeri alınmıştı. Bizim yapacağımız bir iş kalmamıştı. Bunlar zengin insanlardı besbelli.

Akşam oluyor, Falkenberg hâlâ piyanonun akor-diyle meşgul bulunuyordu; yedek azığımızdan biraz bir şey alıp akşam yemeğine çağrılmamak için çiftlikten uzaklaştım. Gökte ay ve yıldızlar parlıyordu; ama ben, el yordamıyla ormana dalarak, en sık yerine kadar gidip orada karanlıkta oturmaktan hoşlandım. Hem en sıcak yer de orasıydı. Toprakta ve havada öyle bir sessizlik vardı ki! Artık havalar serinlemiş, toprağa kırağı düşmüştü; otların arasından yer yer çıtırtılar işitiliyor, ufak bir fare cik cik ediyor, bir kuzgun ağaç doruklarından süzülüp geçiyordu... Sonra yine her şey sustu. Sen hiç hayatında böyle sarı saç gördün mü? Hayır. Enfesti tepeden tırnağa, ağzı harikulâdeydi ve saçlarında parlak ışıklar hareleniyordu. Keşke insan yol çıkınından bir alın tacı çıkartıp ona hediye edebilse! Gül kurusu renginde bir midye kabuğu bulup bundan bir tırnak yapacağım; sonra bu pipoyu, kocasına versin diye kendisine takdim edeceğim; bunu yaparım a...

Falkenberg dışarda, çiftlikte bana raslıyor ve acele fısıldıyor:

— Kocasından cevap geldi, ormanda odun kesebileceğiz. Alışkın mısın?

— Evet.

— Öyleyse mutfağa git, bayan seni soruyor. İçeri girdim, bayan Falkenberg: "Nerdeydiniz? „ dedi, "Buyurun yemeğe. Yemek yediniz mi? Nerede?"

— Yanımızda azığımız var.

— Ne lüzum vardı? Çay da mı içmezsiniz? Sahimi?... Kocamdan cevap aldım. Ağaç kesebilir misiniz? Güzel. İşte bakın: İki oduncu lâzım, Petter talimat versin...

Yarabbi... Yanı başımda duruyor ve bana telgrafı gösteriyordu. Soluğu, bir genç kız soluğu gibi çiçek kokusu saçıyordu.

16

Ormanda. Hizmetkârlardan biri, Petter, bize yol gösterdi. İkimiz yalnız kalıp da konuşmaya başlayınca Falkenberg, bayanın bize iş bulmuş olmasından dolayı hiç de minnettar görünmedi. "Öyle fazla teşekkürle değer bir şey değil bu!" dedi, "Buralarda işçi kıtlığı var anlaşılan!", Meğer Falkenberg, öyle mükemmel bir oduncu da değilmiş. Ben dünyanın başka taraflarında tecrübeler görmüştüm, ister istemez kumandayı ele aldım. Falkenberg, buna dünden razıydı.

O sıralarda, icad etmek istediğimi bir alet üzerinde uğraşmaya başladım.

Ağaç keserlerken işçiler, yere eğilmiş vaziyette bıçkırı eğri çekerler. Günlük randımanın azlığına ve toprakta kalan ağaç diplerinin hep çirkin görünüşlü şeyler olmasına sebep budur. Ağaç gövdesine sıkıca

raptedilecek koni şeklinde bir aletle bıçkı, yine eskisi gibi ileri geri çekilecek, şu farkla ki bıçkı yüzü ağacı ufki olarak kesecekti. Böyle bir cihazı teşkil edecek parçaların şekillerini çizmeye başladım. Beni en çok bıçkı yüzünün muhtaç olduğu hafif tazyik, düşündürüyordu. Bunu ya saat gibi kurulabilir bir yay vasıtasıyla yahut da bir ağırlık kullanarak elde edebilirdim. Ağırlıktan istifade daha kolay olur, fakat bu takdirde tazyik daima aynı kalırdı. Bıçkı, ağaç gövdesine girdikçe hareketi ağırlaşacak ve tazyik ihtiyacı da o nispette azalacaktı. Buna mukabil çelik bir yay, kesilme ilerledikçe daha çok gevşiyebilir ve neticede istenilen kuvvette baskı temin edilebilirdi. Yayı yapmaya karar verdim. "Ha gayret, sen bu cihazı meydana getireceksin! „diye düşünüyordum. "Hayatının en büyük başarısı bu olacaktır."

Günler aynı şekilde geçiyordu; dokuz pus kalınlığındaki ağaçları deviriyor, dallarını kesip kabuklarını soyuyorduk. Bize gayet iyi ve bol yiyecek veriyorlardı; ormana soğuk şeyler ve kahve götürüyor, akşamları çiftliğe dönünce sıcak yemek yiyorduk. Sonra hizmetkârlardan daha iyi görünmek için yıkanıp süsleniyor, büyük bir lâmba yaktıkları ve üç hizmetçi kızı bulunan, mutfakta oturu yorduk.

Falkenberg, Emma'nın gözdesi olmuştu.

Arasına kulağımıza güzel güzel piyano sesleri gelir; vakit vakit bayan, bir genç kız haliyle ve saadet saçan bir sevimlilikle yanımıza uğrardı. "Orman nasıldı bugün?," derdi, "Hiç ayıya rasladınız mı?," Bir akşam, piyanoda gösterdiği başarıdan dolayı Falkenberg'e teşekkür etti. Yok canım, sahi mi? Fal-

kenberg'in taraveti kalmamış yüzü, sevinçten güzelleşiverdi; "Evet, ben de biraz düzeldi sanıyorum!,, diye mütevazı bir cevap vermesi üzerine onunla bayağı iftihar ettim.

Ya Falkenberg mümarese neticesi ustalaşmıştı; yahut da bayan, piyanosunu bütün bütün bozmadığı için ona minnettar bulunuyordu.

Falkenberg, akşamları benim yeni elbisemi giyiyordu. Bunun şimdi artık ondan alıp da kendi sırtıma geçirsem olmazdı; arkadaşımдан ödünç alıp giyiyorum zannedeceklerdi.

Falkenberg'e: "Emma'yı bana ver, elbisem senin olsun!,, diye takıldım.

— Kabul, al Emma'yı! cevabını verdi.

Anladım ki kıza eskisi kadar bağlı değil. Ha ha, Falkenberg'de şimdi benim gibi âşık olmuştu. Hey gidi biz koca bebekler hey!

Falkenberg ormanda: «Acaba bu akşam da yanımıza gelir mi?» diye soruyordu.

Ve ben cevap veriyordum:

— Yüzbaşının bunca zamandır evden uzak oluşuna ben memnunum doğrusu.

Falkenberg: "Evet,, diyordu, "sözüme mim koy,kocasının karısına karşı fena bir hareketini duyarsam hır çıkar.,,

Derken bir akşam Falkenberg, bir halk türküsü söylüyordu ve ben kendisiyle iftihar etmekteydim hâlâ. Bayan, yanımıza çıkageldi; Falkenberg'e türküyü tekrarlattı, sonra bir ikincisini söyledi. Falkenberg'in güzel sesi, mutfağı doldurmuştu;

bayan şaşırmış bir halde: “Hayret doğrusu,, dedi, “ömrümde böyle ses işitmemiştim!,,

O anda bende kıskançlık başladı.

Bayan: “Hiç ders aldınız mı?” diye sordu. “Nota bilir misiniz?,,

Falkenberg: “Evet,, cevabını verdi, «bir müzik derneğinde kayıtlıydım.,,

Soruya karşı, hayır maalesef hiç ders almadım demeliydi, diye düşündüm.

— Hiç, kimsenin önünde şarkı söylediniz mi? Sizi dinliyen oldu mu?

— Evet, arasıra danslı toplantılarda şarkı söyledim; sonra bir düğünde söyledim.

— Fakat bu işten anlıyan biri hiç sizi dinledi mi?

— Hayır, aklımda kalmadı. Ama durun, galiba dinlediler.

— Ne olur, bir şarkı daha söyleyin!

Ve söyledi Falkenberg.

İşi ilerletecek, bir akşam bayanın odasına çağrılacak, o söylerken bayan da piyano çalacak! diye düşündüm. Dedim ki:

— Affedersiniz, yüzbaşı beyin gelmesi gecikecek mi?

— Hayrola? diye karşılık verdi bayan. Neye sordunuz?

— İş için.

— İşaretli ağaçların hepsini kestiniz mi?

— Hayır, daha bitmedi, fakat.. Hayır, ne bitmesi, lâkin...

“Şu halde?» dedi bayan Falkenberg, ve zih-

inde bir düşünce belirdi: "Bilmem ki.. Şayet para içinse...,,

Hemen cevap verdim:

— Evet, çok teşekkür ederim.

Falkenberg, hiçbir şey söylemedi.

Bayan: "Canım, niçin söylemiyorsunuz, buyurun!" dedi ve bana istediğim parayı verdi. "Ya siz?,,

Falkenberg: "Kalsın. Çok teşekkür ederim!,, dedi.

Buyurun, işte yine biçimsiz vaziyete düşmüş, küçülekalmıştım! Falkenberg denen yüz süze gelince, zaten parası vardı, avansı ne yapacaktı! Hemen bu akşam elbiseyi sırtından çekip alacağım, çıtlı çıplak bırakacağım onu!

Ama tabii böyle bir şey olmadı.

17

Ve günler geçiyordu.

Falkenberg, ormanda: "Eğer bu akşam yanımıza gelirse ona Gelincik türküsünü söyleyeceğim!,, dedi. "Bugüne kadar unutmuşum.,,

— Emma'yı da unutmuş olmanızın? diye sordum.

— Emma'yı mı? Sana bir şey söyleyeyim mi; Sen eskiden nasılsan yine öylesin.

— Acaba?

— Evet, ruhan öyle. Sen bayanın gözü önünde her an Emma'ya sahip olabilirsin, ama ben bu işi yapamam.

İçerledim: «Yalan söylüyorsun!» dedim. "Şurada, şu çiftlikte bulunduğum müddetçe sen beni karı kız dalgalarına kapılmış göremiyeceksin.,,

— Yok, ben de artık geceleri hiçbir kızın semtine uğramıyacağım. Acaba bayan bu gece yanımıza gelir mi dersin? Gelincik türküsünü bu gün hatırladım. Dinle bak.

Falkenberg, türküyü söyledi.

— Şarkıların senin için iyi bir koz! dedim, ama bayanı ne sen, ne ben elde edemeyeceğiz.

— Bayanı elde etmek mi? Hangi sersem bunu aklından geçirir.

— Ah, genç olsaydım; zengin, güzel olsaydım onu elde ederdim?

— Ha, o zaman başka. O takdirde ben de elde ederdim. Ama o vakit yüzbaşayı da düşünmeliydi.

— Öyle, seni de düşünmeliydi. Beni de düşünmeliydi. Bayanı da, bütün dünyayı da düşünmeliydi. Artık biz de bu utanmaz arlanmaz ağzımızı kapıyalım! dedim.

Bu çocukça saçmalıklar yüzünden kendi kendime hiddetleniyordum. İki odun kesicinin böyle uluorta gevezelik ermesi görülmüş şey miydi?

İkimiz de sararıp soluyor, zayıflıyorduk; Falkenberg'in solgun yüzü, kırış kırış olmuştu; o da, ben de eskisi gibi yemek yemiyorduk. Halimizi karşılıklı gizlemek maksadiyle, ben ısıklıkla şen şakrak havalar çalarken Falkenberg, her yemeğe otururunda çok yediğinden, hamlaşıp tembelleştiğinden dem vuruyordu.

Azığımızın pek çoğunu, olduğu gibi eve alıp geldiğimizi gördükçe bayan; ikide bir: «Hiç de

yemek yemiyorsunuz!,, diyordu. “Siz ne biçim oduncusunuz?,,

— Falkenberg, çok az yiyor! diyordum.

Falkenberg'se: “Ben mi, yoksa kendisi mi?,, cevabını veriyordu, “artık yemeklere el sümez oldu.”

Bazan bayan bizden bir hizmette, küçük bir yardımda bulunmamızı rica edecek oldu mu, arzusunu yerine getirmeye ikimiz birden koşuyorduk; nihayet mutfığa su taşımayı, odun sandığını doldurmayı kendiliğimizden yapmaya başladık. Ama bir seferinde Falkenberg beni atlattı; ormanda, halı silkmek için fındık sopaları kesti, eve getirdi; oysaki bayan bu sopaların kesilmesini, başkasından değil, yalnız ve yalnız benden rica etmişti.

Ve Falkenberg, her akşam türkü söylüyordu.

Bir plân kurdum, bayanı kıskandırayım dedim.

Ah, azizim efendim, çıldırdın mı sen, yoksa aptal mısın? Bayan bu senin yapacağın işe şöyle dönüp bakmaz bile!

Yine de bayanı kıskandırmak istedim.

Bu tecrübeye üç kızdan yalnız Emma işime yarıyabilirdi, netekim ben de ona kur yapmaya başladım.

— Emma, sana yanıp tutuşan biri var.

— Nerden biliyorsun?

— Yıldızlardan.

— Şu dünyadan biri olsaydı daha iyiydi bence.

— Öyle birini de biliyorum. Kendisi söyledi.

İşin içine karıştırılmak korkusuyla Falkenberg: “Kendinden bahsediyor!,, dedi.

— Evet, kendimden dahsediyorum. *Paratum cor meum*.

Ama Emma soğuk davranıyordu, konuşmadan yana Falkenberg'den daha becerikli olmama rağmen benimle vakit geçirmeye kulak asmadı. Vay canına... Emma'nın da mı hakkından gelemeyeceğim ben? Birden, kalbimin en derin noktalarına kadar mağrur ve sükûti oldum, kendi yollarımda yürüdüm makinemnin plânlarını çizip küçük modeller hazırladım. Falkenberg'in türkû söylediği ve bayanın onu dinlediği akşamlar, hizmetkârların odasına, uşakların yanına kaçtım; orada oyalandım. Daha şerefli bir hareketti bu. Yalnız bir mahzuru vardı: Petter yatalak olmuştu, balta çekiç gürültüsüne tahammül edemiyordu, bu yüzden çekiçlik bir işim oldukça çıkıp sundurmaya gitmek zorunda kalıyordum.

Bazan içimden, artık mutfakta bulunmayışıma bayan belki de esef eder. düşüncesi geçiyor; vaziyet bana öyle görünüyordu. Bir akşam oturmuş, yemek yiyorduk; bayan, bana: "Hizmetkârlardan duydum, bir alet yapmakla meşgulmüşsünüz, öyle mi?" dedi.

— Bir nevi bıçkı üzerinde uğraşiyor, dedi Falkenberg. Ama çok ağır bir şey olacak.

Ben hiç cevap vermedim, kurnazdım ve ıstırap çekmeyi tercih ediyordum. Bütün mucitlerin nasibi, takdir edilmemek değil miydi? Bekleyin hele, henüz, vaktim gelmedi. Zaman zaman, iyi bir aile çocuğu olduğumu, ama aşk yüzünden yanlış yollara sapmış bulunduğumu ve şimdi teselliye şişelerde aradığımı kızlara söylememek için kendimi zor tutuyordum.

Ah ne çare, düşmez kalkmaz bir Allah... Ne olur lu, bir gün bayanın kulağına gitseydi bu!

Falkenberg: "Galiba ben de artık akşamları sık sık hizmetkârların odasına geleceğim!" dedi,

Falkenberg'in durup dururken neden bizim yanımıza gelmek istediğini gayet iyi anladım: Her nedense artık eskisi gibi sık sık kendisinden türkü söylemesi istenmiyordu.

18

Yüzbaşı evine dönmüştü.

Bir gün uzun boylu, top sakallı bir adam, ormana yanımıza geldi ve dedi ki:

— Ben yüzbaşı Falkenberg'im. Nasılsınız bakalım, çocuklar?

Saygı ile selâmladık ve cevap verdik: "Teşekkür ederiz, iyiyiz."

Bir müddet kestiğimiz odunlardan, geri kalan işlerimizden bahsettik; ağaç kütüklerini kısa ve muntazam bir halde bırakmamızdan ötürü yüzbaşı bizi takdir etti. Sonra günlük faaliyetimizi hesapladı; normal bir iş, dedi.

— Yüzbaşı bey, yekûndan pazar günlerini düşmeyi unuttunuz! diye söze karıştım.

— Hakkınız var, cevabını verdi. O halde normalin üstünde. Kırılıp bozulan bir şey yok ya? Bıçkı sağlam mı?

— Sağlam.

— Yaralanan yok ya?

— Yok.

Sustuk.

— Aslında yemeniz içmeniz bana ait olmama-
lıydı dedi yüzbaşı; ama madem böylesini tercih et-
tiniz, hesap görürken ödeşiriz.

— Yüzbaşı, bey neyi münasip görürse kabulü-
müz.

Falkenberg de: “Evet, kabul! „ dedi.

Kaptan, ormanda ufak bir tur yapıp geldi.

— Bundan daha iyi hava can sağlığı, dedi. Kü-
renecek kar bile yok.

— Evet, kar yok. Ama biraz fazla soğuk ol-
saydı daha iyiydi.

— Niçin? Havayı çok mu sıcak buluyorsunuz?

— Ha evet, o da var. Fakat hani donmuş odun
daha güzel kesilir de...

— Bu işi eskiden beri yapar mısınız?

— Evet.

— Şarkı söyleyen siz misiniz?

— Hayır, maalesef. Arkadaş söyler.

— Ha ha, demek sizsiniz söyleyen? Biz adaş-
mışız, öyle mi?

Falkenberg biraz çekingen cevap verdi:

— Evet, hemen hemen. Adım Lars Falkenberg-
dir, bonservisimde görmüşsünüzdür ya

— Nerelisiniz?

— Drontheim köylerinden.

Yüzbaşı eve gitti. Hareketleri nazik, kısa ve kat-
ıydı; gülümsemiyor, şakalaşmıyordu. İyi, ama biraz
alelâde bir yüzü vardı.

O günden itibaren Falkenberg, yalnız hizmet-
kârlar odasında veya evin dışında türkü söylemeye
başladı. Yüzbaşı geleli mutfakta hiç şarkı söylenmez

olmuştu. Falkenberg kahırlanıyor, kötümser lâflar ediyordu: “Hay dinine yandığımın dünyası, şu hayat ne iğrenç şey, hani yok mu insanın kendini asacağı geliyor! „ Ama ye’si çok sürmedi. Bir pazar günü kalktı, iki çiftlikte piyano akordetmişti ya, ikisine de gitti ve birer bonservis istedi. Dönüp gelince aldığı kâğıtları bana gösterdi ve dedi ki:

— Darda kalınca vartayı atlatmak için bunlar işe yarar.

— Demek artık kendini asmaktan vazgeçtin?

Falkenberg: “Asılmak daha çok sana düşer! „ diye mukabele etti.

Ama ben de eskisi kadar neşesiz değildim. Yüzbaşı, aletim hakkında biraz bir şeyler duyunca, derhal daha fazla izahat almak istedi. Yaptığım plânlara bakar bakmaz henüz eksik olduklarını gördü; çünkü ufak ufak kâğıt parçalarına çizmiş, hattâ bir pergel bile bulup kullanamamışım; yüzbaşı bana ödünç, büyük bir pergel takımı verdi ve bazı makine hesapları öğretti. Bıçkımın kullanışlı olmamasından yüzbaşı da korkuyordu. “Fakat devam edin hele! „ dedi, “Şimdi bütün plânlarınızı belli bir mikyasa göre çiziniz, bakalım ne olacak? „

Kendi kendime, oldukça iyi yapılmış bir model, alet hakkında çok daha mükemmel bir fikir verebilir, diye düşündüm; plân çizme işini bitirince tahtadan bir model yapmaya başladım. Torna tezgâhım olmadığı için her iki silindiri ve bir sürü tekerlekle vidaları elimle yontmak icabetti. Bu işle öylesine meşguldüm ki pazar günü öğle çanlarının çaldığını duymadım. Yüzbaşı geldi ve: “öğlen oldu! „ di-

ye seslendi. Hangi işe çalıştığımı görünce hemen yarın demirciye gidip bana gerekli şeyleri tornalamaya hazır olduğunu söyledi. “Siz ölçü verin, yeter! „ dedi. “Daha başka alete ihtiyacınız var mı? Âlâ, bir ince testere, birkaç burgu, vida, bir zımba; başka? „,

Hepsini not etti. Eşi bulunmaz bir patrondur bu yüzbaşı.

Akşamleyin yemeğimi yemiş, hizmetkârlar odasına gidiyordum ki bayan bana seslendi. İlerde avlunun kenarında, evin duvarından düşen gölgede duruyordu; sonra bütün bütün ortaya çıktı.

— Kocam dikkat etmiş.. Şey, evet, elbiseniz çok ince ! dedi. Bilmem ki nasıl olur, şunu alsanız!

Kolumun üstüne bir takım elbise bıraktı

Teşekkür ettim, bir şeyler mırıldandım, bir şeyler kekeledim.

— Yakında kendim bir elbise alacağım, acelesi ne, hem ihtiyacım da yok...

— Evet, biliyorum, kendiniz de alabilirsiniz; ama arkadaşınız güzel güzel giyinirken sizin böyle... Hadi, hadi, alın şunu.

Tıpkı dostluğunda fazla açıldığı bir anda yakalanmaktan korkan bir genç kız gibi hemencecik yine içeri kaçtı. Teşekkürümü arkasından seslenmek zorunda kaldım.

Ertesi akşam yüzbaşı, silindir ve tekerleklerimle dönüp geldiği zaman, elbise için ona teşekkür etmek fırsatını kaçırmadım.

— Öyle mi? diye cevap verdi. Karım demişti ki... Elbise size uydumu bari?

— Evet, çok iyi geldi.

— Güzel. Evet, karım demişti ki... peki, işte tekerlekler, işte edevat. Geceniz hayrolsun!

Besbelli ikisi de hemcinslerine iyilik etmek için çırpınıyor; yaptıktan sonra da her biri, bu iyiliği öbüründen gelmiş gösteriyordu. Hulyalı kimselerin şu dünyada hayal ettikleri evlilik denen şey de buydu her halde...

19

Ormanda yapraklar döküldü, kuş cıvıltıları kesildi; yalnız sabahın beşine doğru kuzgunlar çığırıyor, sonra tarlaların üzerine dağılıyorlar. Falkenberg'le ben, ormana giderken bu kuşlara raslıyoruz. Henüz dünyadan korkmayı öğrenmemiş yavrular, yol üstünde ayaklarımızın dibinde sekip. sıçırıyorlar.

Sonra ormanların serçesi ispinozla karşılaşırız. Ormanda yaptığı ufak bir gezintiden, insanların yanına dönmektedir. İnsanları her cepheden tanıyabilmek için ispinoz, onların arasında yaşamaktan hoşlanır. Hey gidi küçük, acayip ispinoz! Aslında göçmen bir kuştur; ama anası babası, kuzeyde de pekâlâ kışlanabileceğini ona öğretmişlerdir; o da şimdi kendi yavrularına yalnız kuzeyde kışlanabileceğini öğretmek istiyor. Fakat ne de olsa damarlarında hâlâ göçmen kanı var, daima bir göçebe olacaktır. Günün birinde çolukunu çocuğunu toplayıp peşine katacak ve birçok köylerden, çiftliklerden geçerek merak ettiği bambaşka insanların arasına gidecektir. O vakit akça-

kavak koruluğunda tek bir ispinoz kalmaz artık. Bu uçan mahlûklardan ibaret yeni bir sürünün akçakavak koruluğunda yerleşmesi için belki bir hafta geçer... Allahım, düşünüyorum da ispinozlara ne çok bakmış, bakıp bakıp sevinmişimdir!

Günlerden bir gün Falkenberg: "Yine keyfim yerine geldi!,, dedi. Kışın odundan, piyano akordundan kazanacağı paranın yüz kronunu bir yana ayıracak ve Emma ile barışacakmış. Ben de yüksek seviyedeki kadınlara iç geçirmekten vazgeçip kendim gibilerine dönmeliymişim.

Haklıydı.

Cumartesi akşamı, köy bakkalına gitmek üzere işi her zamankinden biraz erken paydos ettik. Gömlek, tütün ve şarap alacaktık.

Dükkânda gözlerim, midye kabuklariyle süslü ufak bir dikiş kutusuna ilişti; eskiden denizciler bu kutuları yurtlarına dönerken Amsterdam'da satın alıp sevgililerine getirirlerdi; şimdi Almanlar binlercesini yapıyor. Üzerindeki midye kabuklarından biriyle pipoma bir tırnak yapmak üzere, kutuyu satın aldım. Falkenberg: "Ne yapacaksın bunu?,, diye sordu, "Emma'ya mı vereceksin?,, Kıskançlık damarları kabarmıştı, benden aşağı kalmamak için o da Emma'ya bir ipek mendil aldı.

Dönüşte yolda şarabın bir kısmını içtik, çene çalmaya başladık; Falkenberg'in kıskançlığı geçmişti. Bana lâzım olan midye kabuğunu seçip kopardım ve kutuyu Falkenberg'e verdim. Yine dost olduk.

Gitgide ortalık karardı, ayışığı yoktu. Birdenbire tepede bir evden armonik sesi işittik; baktuk dans

ediyorlar. Işık, bir deniz feneri gibi yanıp sönüyordu. Falkenberg: "Hadi oraya gidelim!,, dedi.

Keyfimiz yerindeydi.

Tepeye çıkmış, eve yaklaşmıştık ki kız erkek birkaç gençle karşılaştık; meydanda durmuş, serinliyorlar; Emma da aralarında bulunuyordu.

Falkenberg darılmadı: "Bak hele, Emma da buradaymış!,, diye seslendi; Emma'nın buraya, kendisini almadan gelmiş olmasına kızmamıştı. "Emma, gel hele, bak sana ne getirdim!,,

Birkaç söz söylemekle iş bitecek sanmıştı; ama Emma, ona yüz çevirip içeri gitti. Falkenberg kızı takibetmeye kalkınca yolunu kestiler ve, burada senin işin yok, demeye getirdiler.

— Emma burada ya canım. Söyleyin de dışarı çıksın!

— Çıkamaz. Emma, kunduracı Markus'la geldi.

Falkenberg afalladı kaldı. Uzun zamandan beri Emma'ya karşı soğuk davranmış, kız da onu bırakmıştı. Şaşkınlığından hâlâ kurtulamadığı için kızlardan birkaçı, kendisiyle alay etmeye başladılar: "Ekmeğini tavuklara mı kaptırdın? Vah zavallı!,,

Falkenberg, hepimizin önünde şişeyi ağzına dayayıp içti, sonra dudaklarını silip şişeyi yanında duran delikanlıya uzattı. O vakit bize karşı durumları değişti. Kibar insanlardık, ceplerimizde şişelerimiz vardı ve şişeyi elden ele dolaştırıyorduk; üstelik de yabancıydık, meclise az çok bir yenilik getirmiştik. Falkenberg, hep Lukas diye adlandırdığı kunduracı Markus hakkında eğlenceli şeyler anlattı.

İçerde dans devam ediyordu, ama kızların hiç

biri kalkıp içeri gitmedi. Falkenberg övünerekter: "Bahse girerim ki," dedi, „ Emma da yanımıza gelmeye can atıyor. Şişeden içince Helene, Rönnaug ve Sara âdete uyup elimi sıktılar; ama ötekiler pek kibarlaşmışlar; sadece, teşekkür ederim! demekle kaldılar..."

Helene, Falkenberg'in hissesine düştü, Falkenberg kızın beline sarıldı ve: " Gece sana geleceğim! „ dedi. Her ikisi yanımızdan uzaklaştıkça uzaklaştılar, nereye gidiyorsunuz diye seslenen bile olmadı; her birimiz birer kız aldık, ayrı ayrı yollardan ormana daldık. Ben Sara'yı almıştım.

Dönüp geldiğimiz zaman Rönnaug hâlâ oradaydı, serinliyordu. Böyle bir kız, hep olduğu yerde kaldı ha? Elinden tuttum, biraz bir şeyler söyledim; ama o her dediğime gülümsüyor, cevap vermiyordu. Ayrılmış, ormanın yolunu tutmuştuk ki Sara'nın karanlığa doğru seslendiğini işittik: " Rönnaug, gel eve gidelim daha iyi! „ Fakat Rönnaug cevap vermedi, hiç de konuşkan değildi. Uzun boyluydu, sakindi ve sütbeyaz tenliydi.

20

İlk kar yağdı, erimesine hemen eridi, ama kış öyle pek uzakta olmasa gerek. Yüzbaşının emrinde ormandaki faaliyetimiz bitmek üzere; şöyle böyle ancak iki haftalık iş kaldı, olsa olsa biraz daha fazla. Peki sonra ne yapacağız? Dağda demiryolu inşaatında iş bulunur, belki bize çiftliklerden birinde odun kesme işi de çıkar. Falkenberg'in niyeti demiryolundaki çalışmak.

Şu benim makine de bu kısa zaman zarfında

tamamlanamadı ki. İkimizin de yapacak bir sürü işimiz var. Makineden başka pipomun tırnağını da bitirmem lâzım; akşam saatleri bana amma da kısa gelmeye başladı. Falkenberg de Emma meselesini bir yoluna koymak istiyordu. Fakat zor işti bu ve yavaş gidiyordu. Kız, bir kunduracı Markus'tur tutturmuştu; evet; ama Falkenberg de keyifli bir zamanında ipek mendille midye kabuğu kakmalı kutuyu Helene'ye hediye edivermişti.

Falkenberg sıkıntıdaydı:

— Ne tarafa baksan bir tatsızlık, bir akılsızlık, bir aksiliktir gidiyor! diyordu.

— Bunu söyleyen sen misin?

— Evet, benim kanaatim bu, öğren işte. Emma'yı benimle demiryoluna gelmesi için kandıramadım gitti.

— Kunduracı Markus bırakmıyor herhalde!

Falkenberg kötü kötü sustu.

Bir müddet sonra: “ Artık şarkı da söyleyemez oldum! „ dedi.

Mevzu, yüzbaşı ile karısına geçti. Falkenberg'in sezişleri fena, Falkenberg ikisi arasında bir geçimsizlik olduğu fikrinde.

Ne de çenesi düşük herif! Dedim ki:

— Affedersin ama senin bu işlerden sahiden çıktığın yok.

Ateşli ateşli: “ Öyle mi zannediyorsun? „ diye cevap verdi. Daha da ateşleniyordu:

— Hareketlerinde birbirlerini tuttuklarını ve birbirlerine sevgi gösterdiklerini hiç gördün mü? dedi. Ben onların konuştuklarını hiç duymadım.

Ne sersem herif, ne çenesi düşük herif!

“ Bugün bıçkıyı nasıl kullanıyorsun, anlamıyorum! „ diye kusur buldum. “ Şu senin kesişine bak hele! „

— Benim mi? Bu işi beraber yapmıyor muyuz?

— Öyle olsun, anlaşılan odun iyi donmamış. Balta kullanalım, daha iyi.

Uzun zaman, o ayrı ben ayrı ikimiz de öfkeli, kısa kısa, çabuk çabuk ağaçlara balta salladık durduk. Hele bak, neler de uydurdu, birbirleriyle konuşmuyorlarmış diye! Ama, Allahım, haklıydı Falkenberg! İyi koku alıyor, insanlardan anlıyordu.

“ Ne olursa olsun bizimle konuşurlarken birbirleri için fena söz söylemiyorlar! „ diye söze başladım.

Falkenberg, baltasını kaldırıp indiriyordu, o kadar.

Bense bu mesele üzerinde bir hayli düşündüm.

— Yok, haklısın galiba, hulyalıların hayal ettikleri şey, evlilik olmasa gerek, ama...

Bu sözler Falkenberg'e göre değildi, tek kelimesini anlamadı.

Öğlen paydosunda yine bu bahsi açtım :

— Hani kocası karısına kaba davranırsa hır çıkar demiştin ?

— Evet, dedim.

— Ama hır çıkmadı !

Falkenberg, içermiş bir halde : « Fakat ben, adam kaba davranıyor dedim mi ? » diye sordu.

“ Fakat bıkmışlar birbirlerinden ; bu muhakkak ! Biri odaya girince öbürü odadan çıkıyor. Kocas

mutfakta bir şeyden bahsedecek olsa karısının gözleri sönuveriyor ; kadının canı sıkılıyor, dinlemiyor bile. „

Daha bir müddet ağaç gövdelerine salladık baltayı ; ikimiz de ayrı ayrı âlemlere dalmıştık.

Falkenberg : « Ona bir sopa çekmem lâzım ya ! » dedi.

— Kime ?

— Lukas'a...

Pipomu yapıp bitirdim, Emma'ya verip yüzbaşıya gönderdim. Tırnak çok tabii olmuştu ; elime geçen aletler sayesinde tırnağı parmağın içine gömmüş ve görünmiyecek şekilde iki ufak bakır çiviy-le de mıhlamıştım. Yaptığımı iştten memnundum.

Akşam yemeğinde idik ki yüzbaşı, elinde pipo, mutfığa çıkageldi ve bana teşekkür etti. Aynı zamanda Falkenberg'in zekâsını takdir ettim : Yüzbaşı içeri girince karısı, mutfaktan çıkıp girmişti.

Yüzbaşı pipodan ötürü beni övdü ve tırnağı nasıl çivilediğimi sordu, bana : “ Sanatkârsın, ustasın ! „ dedi. Mutfaktakiler durmuş dinliyorlardı. Yüzbaşının, benim usta olduğumu söylemesi az şey değildi herhalde. Şimdi, Emma'yı o anda elde edebilirdim, diye düşünüyorum.

Korkudan ürpermenin ne olduğunu o gece öğrendim.

Bir kadın cesedi içeri girdi, yanıma geldi, sol elini uzatıp gösterdi: Baş parmağının tırnağı yoktu.

Başımı sallayıp: “ Hayır, „ dedim, “ bir kere bir tırnak bulmuş ama yine atmıştım, onun yerine bir midye kabuğu aldım! „ Buna rağmen ceset ol-

duğu yerde kaldı; yatakta korkudan buz gibi olmuş-tum. “ Ne yazık ki artık değiştiremem „ diye kekeli-yordum, “Allah aşkına, işine git! Ey semavatta olan Rabbimiz..., Ceset üzerime doğru yürüdü, sağma so-luma yumruk savurmaya başladım, tüyleri diken di-ken eden bir feryat kopardım; aynı anda Falkenberg’i yapıştırtırcasına duvara itmişim.

Falkenberg: “ Ne var,,? diye bağırdı. “Ne oluyor Allah aşkına? „

Ter içinde uyandım, gözlerimi açtım, ve gözlerim açık, yataktan doğru, cesedin, odanın karanlığında gayet yavaş silinip gittiğini gördüm.

“ Ceset!,, diye inledim. “ Tırnağını istiyor,,

Falkenberg, yatağında dikildi kaldı; o da be-nim gibi uyanıktı tamamen.

— Gördüm! dedi.

— Sen de mi gördün? Parmağını görüyor mu-sun? Off!

— Dünyayı versen senin yerinde olmak istemem.

— Bırak da ben duvar tarafında yatayım! di-ye yalvardım.

— Ya ben nerde yatayım?

— Senin için tehlike yok, ön tarafta yatabilirsin.

— Ceset ilkin beni alsın diye mi? Yok, teşek-kür ederim.

Falkenberg, tekrardan yattı ve battaniyeyi üzeri-ne çekti.

Bir an, gidip Petter’in yanında yatsam mı ki, diye düşündüm; artık iyileşmeye başlamıştı, hastalığı ba-na geçecek değildi ya. Ama merdivenlerden aşağı inmeyi gözüm almadı.

Berbat bir gece geçirdim.

Ertesi sabah tırnağı, dört bir yanda arıya arıya yongalar, talaş tozları arasında yerde buldum. Orman yolunda toprağa gömdüm.

Falkenberg: “Tırnağı, aldığın yere bırakman lâzım gelmez mi?,, dedi.

— Orası öyle uzak ki, uzun bir yolculuk ister...

— Bari bir ihtara mâruz kalmasan. Ceset belki burada değil de orada bir tırnak istiyor.

Fakat bütün korkum geçmiş, gün ışığı beni küstahlaştırmıştı; Falkenberg'in bâtil itikadına güldüm ve dedim ki: “İlim, senin görüşünü terk etmiştir. ,,

21

Bir akşam çiftliğe yabancılar geldi ve Petter hâlâ düzelemediği, öbür uşak da henüz pek genç olduğu için atlara bakmak bana düştü. Arabadan bir hanım indi. “Bayanla bay evdeler mi?” diye sordu. Araba gürültüsü üzerine pencerelerde yüzler gözüktü; koridorda, odalarda lâmbalar yandı; bayan dışarı çıktı ve: “Sen misin, Elisabet?,, dedi, “Çoktandır bekliyordum. Hoş geldin. ,,

Rahip çiftliğinin Elisabet'i idi gelen.

Hayretler içinde: “Bu, burada mı?,, dedi.

— Kim?

Beni kastediyordu. Tanımıştı...

Ertesi gün her iki genç bayan, ormana yanımıza geldiler. İlkın, yabancı atlar sırtında yapılmış yolculuğun dedikodusu rahip çiftliğinin kulağına gitmiş olmalı diye korktum; ama bu hususta bir söz söylenmediğini görünce rahatladım.

Matmazel Elisabet: "Su tesisatı mükemmel!,, dedi.

İşte buna diyecek yok.

Bayan: "Su tesisatı mı?,, diye sordu.

— Bize bir su tesisatı yaptı. Mutfığa ve üst kata kadar. Musluğu açıverdin mi tamam. Sen de yaptırmalısın.

— Ya? Acaba bizde de yapılabilir mi?

Yapılabilir, diye cevap verdim.

— Peki, neye kocama teklif etmediniz?

— Söylemiştim. Bu hususta sizinle konuşacaktı.

Sıkıcı bir sessizlik oldu. Her şeyden önce bayanın ilgilendiren bu meseleyi kocası, karısına açmamıştı bile.

Bir şey söylemiş olmak için acele devam ettim:

— Şu var ki bu sene için vakit geçti. İşin yarısında kış bastırır. Ama ilkbaharda hayhay.

Bayan Falkenberg, âdeta düşüncelerini topluyor gibiydi.

— Şimdi hatırladım, kocam bu meseleyi bir gün benimle görüşmüştü, dedi. Düşünmüştük. Fakat bu sene için geç demiştik... Ne dersin, Elisabet, odun kesilişini seyretmek, çok hoş şey değil mi?

Ağacı, devrilirken kollamak üzere bazan bir halat kullanıyorduk; Falkenberg o sırada bu halatı bir ağaca bağlıyor ve ağaç Falkenberg'in ağırlığı altında sallanıyordu.

— Neye böyle yapıyorsunuz?

— Ağacın, yolunu şaşırmaması için... diye izahat vermeye başladım.

Ama bayan beni dinlemek istemedi. Falkenberg'e

dönüp sualini tekrarladi ve dedi ki:

— Nereye düşerse düşsün, hepsi bir değil mi?

Falkenberg, cevap vermeye mecbur oldu:

— Olmaz, kollamak lâzım, düştüğü yerde fazla miktarda körpe fidan tahrip etmemelidir.

Bayan Falkenberg, arkadaşına: “ Hıç dinledin mi,, dedi, “ Sesini duydun mu? Şarkı söyliylen işte bu.,,

Fazla konuşmuş olmama ve bayanın arzusunu anlamayışıma içerledim! İhtarını anladığımı kendisine göstermek istedim. Zaten ben başkasına değil, matmazel Elisabet'e tutkundum; Elisabet kaprisli değildi, öteki kadar güzeldi; hattâ çok, çok daha güzel. Elisabet' in babasının yanına hizmetkâr olarak girecektim... O anda, bayan bana söz söyledikçe ilkin Falkenberg'e, sonra bayana bakmayı ve sanki bu iş bana düşmüyormuş da korkuyormuşum gibilerden, cevap vermek hususunda beklemeyi kendime prensip edindim. Benim bu halim, ora az çok dokunmuş olmalı ki, bir seferinde cesaretsiz bir gülümseyişle bana: “Evet, evet, ben size sordum!,, dedi.

Ah bu gülümseyiş ve bu sözler... Gönlümü bir hazdır altüst etti, alışkanlık neticesi kazandığım bütün kuvveti kullanarak baltamı sallamaya başladım ve ağaçlarda derin derin yarıklar açtım. İş kolayca yürüyordu. Zaman zaman konuşmaları kulağıma çarpıyordu.

Yalnız kaldığımız vakit Falkenberg: “Bu akşam onlara şarkı söyleyeceğim!,, dedi.

Akşam oldu.

Dışarda çiftlik avlusunda durup biran yüzbaşıyla konuştum. Ormanda üç dört günlük işimiz kalmıştı.

— Sonra nereye gideceksiniz?

— Demiryolu inşaatına.

— Belki size burada iş bulurum, dedi yüzbaşı.

Çiftliği şoseye bağlayan yolu değiştirmek istiyorum, çok dik, gelin de göstereyim.

Beni esas binanın güney yüzüne götürdü ve havanın oldukça kararmış olmasına rağmen eliyle göstermeye başladı.

— Yol bitene, diğer bazı işler yapılanı kadar bahar gelir zaten! dedi. O vakit su tesisatına başlarız. Hem Petter de hasta; bu böyle yürümez, yanıma bir yardımcı almam lâzım.

Birden Falkenberg'in şarkı söylediğini işittik. Odada ışık yanıyordu, Falkenberg odada bulunuyor ve piyanoda birisi ona refakat ediyordu. Bu fevkalâde sesin tatlı ahengi, bize doğru akıp geliyordu; elimde olmaksızın ürperdim.

Yüzbaşı durakladı ve pencerelere doğru baktı.

— Fakat.. dedi birdenbire. İyisi mi, yol işini de bahara bırakalım. Ormanda kaç günlük iş var demiştiniz?

— Üç dört günlük.

— Âlâ, üç dört gün daha iş var diyelim; geri si de gelecek seneye kalsın.

Böyle âni karar vermesi tuhaf, diye düşündüm.

Cevap verdim:

— Yol kışın da yapılabilir, bazı bakımlardan hattâ kışın yapılması daha iyi. Taş dinamitlemek, kum çekmek lâzım...

— Evet, malûm, lâkin... Kalsın, şimdi gideyim de dinliyeyim şunu.

Yüzbaşı içeri gitti.

Düşündüm: Bunu sırf nezaketinden yapıyor, Falkenberg odada iken dışarda kalmak istemedi. Ama hakikatte benimle konuşmayı tercih ederdi.

Ne kadar kendimi beğeniyor, ne kadar aldanıyordum!

22

Bıçkımın bellibaşlı kısımlarını yapıp bitirmiştim, birleştirip tecrübe ettim. Samanlık köprüsü başında fırtınada kırılmış bir akçakavak gövdesi vardı. Aleti bu ağaç gövdesine tesbit ettim ve bıçkının iyi kestiğine derhal kanaat getirdim. Eh o halde, susun hele yavrular, şimdi mesele halledildi! Bıçkı yüzü olarak koskoca bir dülger testeresi alıp sırtını diş diş etmişim; bu dişler, bıçkılama esnasında sürtünmeye mâni ve yay tarafından itilen küçük bir dişliye giriyorlardı. Yayı ilkin, Emma'dan aldığım geniş bir korsa demirinden yapmıştım; ama deneme esnasında gördüm ki pek entipüften, ben de tutum, altı milimetre genişliğinde bir testere yüzünden, sürte sürte dişlerini gidererek, yeni bir yay vücuda getirdim. Fakat bu yay da çok kuvvetli oldu. Bir kolayını bulamayınca işi şu şekilde idare ettim: Yayı yarıya kadar kuruyor, bitince tekrar yarıya kadar kullanıyordum.

Ne yazık ki nazari bilgilerim kâfi gelmiyor, birçok tecrübeler yapmam gerekiyor, bu ise çalışmamı ağırlatıyordu. Bu suretle pek ağır işliyen konik kısımdan bütün bütün vazgeçip tekmil cihazı daha basit bir sisteme göre yeniden kurmuştum.

Bir pazar günüydü, makinemi akçakavak gövdesine tesbit ettim; taze, beyaz ağaç ve gıcır gıcır bıçkı yüzü, güneşte parılıyordu. Çok geçmedi, pencerelerde çehreler belirdi ve yüzbaşı dışarı yanıma geldi. Selâm verdim, mukabele etmedi bile; daha uzaktan, gözlerini makineye dikmişti.

— Ee, nasıl gidiyor?

Bıçkıyı işlettim.

— Bak hele, sahi..!

Karısı ve matmazel Elisabet, evden çıkıp yanıma geldiler, bütün kızlar da geldi, Falkenberg de geldi.

Ve ben bıçkıyı işlettim. Eh, susun bakalım, yavrular!

Yüzbaşı dedi ki:

— Bu aleti her seferinde ağaca tesbit etmek çok vakit almaz mı?

— Çalışmanın kolaylaşması sayesinde zamanı telâfi etmek kabil. Burda yorgunluk almak falan yok.

— Neye yok?

— Çünkü yan tazyik, bir yay tarafından temin edilecektir. İnsanı yoran da en çok bu tazyiktir.

— Ya kalan zamanın telâfisi?

— Vidadan vazgeçmeyi; onun yerine, balta sırtıyla birkaç kere vurduk mu ağaca tesbit edilebilecek bir halka kullanmayı düşünüyorum. Halkanın birçok çengeli olacak, muhtelif kalınlıklarda ağaçlara takılabilecek.

Henüz yapıp bitiremediğim böyle bir halkanın resmini yüzbaşıya gösterdim.

Yüzbaşı bıçkıyı kendi eliyle işletti ve ne kadar kuvvet istediğine baktı. Dedi ki:

— Alelâde bir bıçkının iki misli boyunda böyle bir bıçkırı çekmek, zor olmayacak mı?

— Tabîi, dedi Falkenberg. Besbelli.

Hepsi Falkenberg'e, sonra bana baktılar. Şimdi konuşmam gerekiyordu:

— Dopdolu bir yük vagonunu rayların üstünde bir kişi yürütebilir! diye cevap verdim. Burada ise yağlanmış çelik dingiller üzerinde gidip gelen iki tekerlekli bir bıçkırı iki kişi sağa sola çekecektir. Bu bıçkının hareket ettirilmesi eskisine nispetle çok daha kolaydır; icabında bir kişi bile kullanabilir.

— Bence bu, âdeta imkânsız.

— Görürüz.

Matmazel Elisabet, yarı şaka sordu:

— Anlamadığım şu noktayı açıklar mısınız: Eskiden yaptığınız gibi ağaçları eğri kesmek daha münasip değil mi?

Yüzbaşı: «Yan tazyiki kaldırmak istiyor!» diye izah etti. «Ufki kesen bu bıçkı, şakuli kesen bir testere gibi kullanılır. Düşünün bir kere: Siz aşağı doğru basıyorsunuz, tesir yana doğru oluyor.» Bana döndü ve devam etti: «Söyleyin bakalım, bıçkı yüzünün iki ucu aşağı doğru fazla bükülüp de ağaç kesimini konveks bir hale sokmaz mı?

— Evvelâ bıçkının istinat ettiği iki tekerlek bunun önüne geçer.

— Eh, bir parça. Sonra?

— Sonra bu cihazla konveks bir kesit vücuda getirmek, istense bile imkânsızdır. Bıçkı yüzünün sırtı T şeklindedir, bu da onun bükülmesine mâni olur.

Bana öyle geliyordu ki Yüzbaşı, bazı noktalarda bile bile, haksız itiraz ediyordu. Kendi bilgilerine dayanarak bunlara, pekâlâ benden daha iyi cevap verebilirdi. Buna mukabil beni tasalandıran diğer şeyleri görmeden geçti. Ormanda oradan oraya sürüklenecek bir makine; ince, çıtkırıldım olmamalıydı. Nitekim meselâ iki çelik dingilin bir darbe karşısında yerlerinden çıkmasından yahut tekerleklerin hareketine mâni olacak şekilde bükülürmesinden korkuyordum. Çelik dingilleri çıkarmayı ve tekerlekleri bıçkı sırtına geçirmeyi tecrübe etmeliydim. Makineye son şeklini vermiş olmaktan henüz çok uzaktım velhasıl...

Yüzbaşı, Falkenberg'e doğru gitti ve dedi ki:

— Bizim bayanları yarın arabayla götürmenize bir mâni var mı? Yol biraz uzun, ama Petter hâlâ hasta.

— Yok, ne mâni olacak, götüreyim, hayhay.

Yüzbaşı yanımdan ayrılıyordu: "Matrazel Elisabet evine dönmek istiyor,, dedi. "Sabah saat altıda yola çıkarsınız,,

Kendisine karşı beslenen emniyetten ötürü Falkenberg, pek memnun, pek bahtiyardı. Şaka yollu bana kıskandığımı ima etti. Oysaki hiç de kıskanmamıştım. Arkadaşımın bana tercih edilmiş olması, biran bana biraz acı gelmişti, ama ne yalan söylüyeyim, bir araba kerevetinde oturup soğuktan donmaktansa ormanda sessizlik içinde kendi başıma kalmak, bence daha hoş bir şeydi.

Falkenberg, sevinçten kabına sığmıyordu:

— Hasetten sararıyorsun, dedi, bari bir şey iç, biraz Amerikan yağı.

Öğleye kadar hep yol hazırlıklarıyla meşgul oldu, arabayı yıkadı, dingilini yağladı ve koşum takımlarını gözden geçirdi; ben de kendisine yardım ettim.

Kızdırmak maksadiyle: “Belki sen çift atlı bir arabayı bile idare edemezsin!,” dedim. “Ama yarın sabaha kadar sana bu işin mühim noktalarını öğretilirim.”

— Sırf Amerikan yağına on öre vermemek için bunca derdi sineye çekmek ne feci! dedi.

Fakat aslında bütün bu sözler şaka olsun, lâtife olsun diye söyleniyordu.

Akşamüstü Yüzbaşı geldi ve bana dedi ki:

— Sizi zahmete sokmamak için bayanları arkadaşınızla göndermek isterdim, ama matmazel Elisabet sizi istiyor.

— Beni mi?

— Evet, eski ahabpmışsınız da.

— Şey, fakat arkadaşımın bir mahzuru yok ki.

— Sizin bir mâniiniz mi var?

— Hayır.

— Âlâ, o halde demek siz gidiyorsunuz.

Dérhal şunu düşündüm: Haha, bir mucidim, bir bıçkım var diye bayanlar beni tercih ediyorlar; süslenirsem yakışıklı görünürüm, âdeta harika olurum.

Fakat yüzbaşının, meseleyi izah şeklini Falkenberg'den öğrenince gururuma ağır bir darbe indi:

Babası beni çiftliğine hizmetkâr olarak alabilmeyi bir daha deneyecekmiş de matmazel Elisabet, beni çiftliğe tekrar o yüzden götürüyormuş. Rahiple kızı böyle sözleşmişler.

Bu izah karşısında uzun uzun düşündüm.

Falkenberg: "Rahip çiftliğine kapılanırsan demir yolunda çalışmamız suya düşer!," dedi.

Cevap verdim:

— Kapılanmam.

23

Sabahın erken saatinde kapalı arabada iki bayan götürüyorum. İlkin hava serince idi, yün bataniyem çok işime yaradı; kâh dizlerime örttüm, kâh atkı niyetine omuzlarıma aldım.

Falkenberg'le beraber geldiğimiz yolda arabayı sürüyor, geçtiğimiz yerleri birbiri ardına tanıyordum: şurada Falkenberg bir piyano akort etmişti, ötede bir yabankazı sesi duymuştuk... Güneş doğdu, ortalık ısındı, saatler geçti; bir yol ağzında bayanlar arabanın camını vurdular; öğlen oldu, dediler. Güneşe şöyle bir bakınca, bayanların yemek zamanının henüz gelmediğini, ama Falkenberg'le saat tam on ikide yemek yemeye alışkın olan benim için tam vakit olduğunu anladım. O halde, durmadım, sürdüm arabayı.

Bayanlar: "Duramaz mısınız?" diye seslendiler.

— Her zaman saat üçte yemek yersiniz de... Zannettim ki...

— Fakat acıktık.

Arabayı yolun yan tarafına çektim, atların koşumlarını çıkardım, yemlerini verip sularını getirdim. Bu acayip bayanlar, yoksa yemek zamanını bana göre mi ayarladılar?

— Buyurun ! diye seslendiler.

Başkalarının yanında doğru dürüst hareket etmesini bilmediğim için atların başından ayrılmadım.

Bayan: "Gelseniz e !,, dedi.

— Lûtfen siz bana biraz bir şey verin! dedim.

Her ikisi bana yiyecek uzattılar ve çok az aldığımı söylediler; bira şişelerini açtım, bundan da bol miktarda hissemi aldım; yol üzeri bir ziyafet, hayatımda ufak bir macera idi bu. İncinmesin diye bayan Falkenberg'e bakmaya âdeta cesaret edemiyordum.

İkisi konuşup gülüşüyorlardı, nezaketen konuşmalarına beni de katıştırdılar.

Matmazel Elizabet: "Kırlarda yemek yemekten ben müthiş hoşlanırım. Siz hoşlanmaz mısınız?" dedi.

Şimdi, evvelki gibi sen diye hitabetmiyordu.

Bayan: "Bu onun için pek yeni bir şey olmasa gerek!" dedi. "Zaten her gün yemeğini ormanda yiyor."

Ah bu ses, bu gözler; bana bardağı uzatan eldeki o kadınca, o müşfik ifade... Ben de bir şeyler söylemesini becerebilir, konuşmalarına iştirak edebilirdim; dünyanın uzak bölgelerine ait bir şeyler anlatabilir, onları eğlendirebilirdim; akla gelebilen bir sürü saçma sapan şeyden bahseden; deveye nasıl binilir, bağ bozumu nasıl yapılır... bunların hiçbirini bilmiyen bu bayanlara dersler verebilirdim.

Yemeğimi acele acele yiyip yanlarından hemen ayrıldım, elime kovayı alıp hiç de lüzumu yokken atlara tekrar su götürdüm. Gittim, dere kenarına oturdum.

Bir müddet sonra bayan Falkenberg, bana seslendi :

— Atların başına gelin; biz biraz dolaşıp şerbetçiotu yahut buna benzer bir şeyler arıyacağız.

Ama ben arabanın yanına geldiğim vakit, şerbetçi otlarının artık yaprak döktükleri ve buralarda ne üvez, ne de yaprağı alacalı başka bir ağaç olmadığı hususunda anlaşılmış bulunuyorlardı.

Matmazel: “Bu ormanda birşey yoktur!” dedi ve yine bana uluorta bir sual sordu: “Övrebö’de dolaşabileceğiniz bir kilise mezarlığı yok, değil mi?”

— Yok demek?

— Mezarlıksız durabiliyor musunuz?

Sonra bayan Falkenberg’e benim, geceleri mezarlıkta dolaşıp ölülerle buluşan tuhaf tabiatlı bir adam olduğumu anlattı; makinelerimi mezarlıkta icadettiğimi söyledi.

Bir şey demiş olmak için Genç Erik’i sordum: “Hani yaralanmıştı, kan tükürüyordu...?”

Matmazel Elisabet: “Evet iyileşiyor!” diye gayet kısa bir cevap verdi. “Louise, yolumuza devam etsek olmaz mı?”

— Hayhay, gidebilir miyiz?

— Ne zaman emrederseniz! diye mukabele ettim. Arabaya binip yola koyulduk.

Saatler geçti, güneş yavaş yavaş battı, yine serinlik çıktı, hava sertleşti, daha sonra rüzgâr ve rütubet başladı; yağmur kar karışık yağıyordu. Mülhak kilise ile birkaç köy dükkânı önünden geçtik, peş peşe çiftlikler arkamızda kalıyordu.

Arabanın camı vuruldu.

“Bir gece yabancı atların sırtında burdan geç-

miştiniz, değil mi?" diye sordu matmazel ve güldü.
"Biz de haberini aldık, tabii. "

Bayanlar eğlenip gülüştüler.

Hemen cevabı yapıştırdım :

— Yine de pederiniz beni hizmetkâr olarak almak istiyor, öyle değil mi?

— Öyle.

— Hani bahsi açıldı da söylüyorum, benim yüzbaşı Falkenberg'in yanında çalıştığımı pederiniz nerden biliyor? Beni orada görünce siz bile şaşırmadınız mı?

Acele dönüp bayan Falkenberg'e bakarak cevap verdi :

— Ben eve yazdım.

Bayan, gözlerini kapadı.

Bende genç kız yalan söylüyor kanaati uyandı. Ama mükemmel bir cevapla beni susturmuştu. Ailesine yolladığı bir mektupta : " Biliyor musunuz, burada kime rasladım ? Bizim çiftlikte su tesisatı yapan adam burada ; şimdi Falkenberg'lerin ağaçlarını kesiyor... „ gibilerden bir şeyler yazmış olması, akla uygundu hani.

Fakat rahip çiftliğine vardığımız zaman yeni bir hizmetkâr almış olduklarını gördüm; üç haftadır burada çalışıyormuş. Bizim atlarla o meşgul oldu.

Şimdi ben böyuna şunu düşünüyordum Peki ama, arabacılığa neye beni seçti ? Belki de sırf, Falkenberg'in odada şarkı söylemesine karşılık küçük bir ödeşme olsun diye. Ama bu insanlar anlamıyorlar mı ki icadettiği şeyi kısa bir zamanda

tamamliyerek lûtfâ, inayete ihtiyacı kalmıyacak bir erkeğim ben !

Suratım asık, canım sıkıntılı gezip dolaştım, yemeğimi mutfakta yedim, su tesisatı için Oline beni övdü ; atlarıma baktım. Karanlık basınca aldım battaniyemi, samanlığa gittim...

Birisinin dokunmasıyla uyanmışım.

Rahibin hanımı: “ Burada yatman doğru değil, bunu anlamın lâzım, donarsın ! „ diyordu. « Gel seni götürüyüm. »

Bir müddet münakaşa ettik, gitmem diye ayak diriyordum, sonunda oturmaya mecbur oldu. Bir aleve benziyordu, hayır, tabiatın kıızıydı o. Gönlünde hâlâ insanı mest eden bir vals çalıyordu.

24

Ertesi sabah keyfim yerinde idi, yatışmış uslanmıştım ; feragat ettim. Kendi menfaatimi daha iyi düşünseydim de buradan ayrılmasaydım, burada hizmetkâr olarak kalabilir ve emsalim arasında en iyi yeri alabilirdim. Evet, sakın bir kır hayatına adamakıllı kök salabilirdim.

Bayan Falkenberg avluda duruyordu. Nur-saçan bir sütunu andırıyor ; başı açık, narin ve serbest, geniş meydanın ortasında duruyordu.

— Günaydın ! dedim.

— Günaydın ! cevabını verdi ve bana doğru ilerledi.

Gayet yavaş « Dün akşam sizi nerede yatır-
dıklarına bakmak isterdim, ama kurtulup geledim.

Yani, kurtulup geldim, ama... Otların üstünde yatmadınız mı ?, dedi.

Söylediği son sözleri bir rüyada gibi dinledim, cevap veremedim.

— Neye bir şey söylemiyorsunuz ?

— Söylüyorum. Otların üstünde mi yattım, evet.

— Sahi mi ? Yatabildiniz mi ?

— Evet.

— Öyle mi ? Peki. Bugün eve dönüyoruz.

Geriye dönüp yüzü al al olmuş bir halde beni bıraktı gitti...

Harald geldi, benden uçurtma yapmamı rica etti.

O şaşkınlık içinde : « Peki, sana bir uçurtma yapayım ! » cevabını verdim, « Bulutlara yükselecek kocaman bir uçurtma. Peki, yapayım. »

Harald'la ben bir iki saat çalıştık ; hamaratlığında sevimli ve masumdu o ; bense bambaşka şeyler düşünüyordum, bu uçurtmayı değil. Birkaç metre boyunda uzun bir kuyruk taktık, yapıştırdık, eserimizi iplerle bağladık. Matmazel Elisabet iki kere dışarı çıktı, bize baktı. Eskisi gibi şirin ve sevimliydi belki, ama artık o beni ilgilendirmiyordu ve ben onu düşünmüyordum.

Derken arabayı koşmamı söylediler. Bu emre derhal itaat etmeliydim, dönüş yolu uzundu çünkü ; ama öyle yapmadım ; Harald'ı içeri gönderip, yarım saat daha beklemenizi rica ediyor, dedirttim. Ve çalışmamıza devam ettik, uçurtmayı yapıp bitirdik. Yarın, kola kuruduktan sonra Harald uçurtmayı

uçurtacak, onu gözleriyle takibedecek ve gönlünde bilmediği bir heyecan duyacaktır; şimdi benim duyduğum gibi.

Araba koşuldu.

Bayan Falkenberg evden dışarı çıktı; Rahip ve bütün ev halkı, bayanın yanı sıra geliyordu.

Rahiple karısı beni tanıdılar, verdiğim selâmı aldılar ve birkaç söz söylediler. Ama yanlarında hizmetkâr olarak kalmam hakkında hiç lâf etmediler. Rahibin mavi gözlü karısı durmuş, o kurnaz yan bakışıyle bana bakıyor, dün akşam görüp tanımış olmasına rağmen sanki beni yeni görüyordu.

Matmazel Elisabet yolluk yiyecek getirdi ve dostunu sarıp sarmaladı.

Son olarak: "Sarınmak için sahiden başka bir şey istemiyor musun?," diye sordu.

— Yok, teşekkür ederim, bu yeter de artar bile. Allaha ısmarladık, hoşça kalın.

Matmazel Elisabet: "Dünkü arabacılığınızı bugün de gösterin bakalım!," dedi ve başıyla bana da selâm verdi.

Hareket ettik.

Soğuk ve sert bir gündü; battaniyesinin, bayanı kâfi derecede koruyamadığını derhal anladım.

Saatler saatleri kovalıyordu, atlar dönüş yolunda olduklarını sezmişler, kendi kendilerine tırıs gidiyorlardı; eldivenim olmadığı için ellerimin dizgin tutan kısımları kaskatı kesildi. Bir kulübe önünden geçerken bayan camı tıklattı; öğlen oldu, dedi ve soğuktan rengi uçmuş bir halde arabadan indi.

— Şu kulübeye gidelim de yemeği orada yiye-
lim! dedi. İşinizi bitirince sepeti alın, gelin.

Ve yokuşu çıktı.

“Yemeği, muhakkak hava soğuk diye bu kulübeye yemek istiyor!,, diye düşündüm. “Benden korktuğu için değil her halde...,, Atları bağladım, yemlerini verdim, yağmur yağacağı benzediğinden üzerlerine muşamba örttüm; okşarcasına bir iki şaplak attım ve elimde sepet yukarı, kulübeye çıktım.

Kulübeye bir ihtiyar kadın; buyur, dedi, içeri gir! Ve kahvesini pişirmeye devam etti. Bayan Falkenberg; sepeti açtı ve yüzüme bakmadan bana sordu:

— Bugün yine yemeğinizi ben mi vereyim?

— Evet, çok teşekkür ederim.

Konuşmadan yemeğimizi yedik. Kapı yanında küçük bir peykeye oturmuş, tabağını yanıma koymuştum; bayan masaya oturmuştu; gözünü pencereden: hemen hemen hiç ayırmıyor, boğazından lökma geçmiyordu. Arasında kadınla birkaç lâf ediyor, bazan boşalmış mı diye tabağıma bir göz atıyordu. Ufaklık oda öyle dardı ki yerimle pencere arası iki adımdan fazla değil, demek ki yine de yan yana oturuyorduk.

Kahve gelince oturduğum peykede fincana yer kalmamıştı; elimde tutuyordum. Bayan, yüzünü bana doğru çevirdi ve önüne bakarak:

— Burada yer var! dedi.

Kalbimin küt küt attığını duydum, bir şeyler mırıldandım:

— Teşekkür ederim, rahatım... Böyle daha iyi...

Hiç şüphe yok, endişe ediyor, bir şey söyleyebilir, bir şey yapabilirim diye benden çekiniyordu; o yine yüzü dönük, öylece oturuyordu, ama ben göğsünün güçlkle nefes aldığını görüyordum. "Telâş etme!," diye düşündüm. "Şu benim sefil ağzımdan lâf çıkmaz!,"

Boş tabakla fincanı masaya koymak istedim, fakat yaklaştığım takdirde onu ürkütmekten çekindim; çünkü başını öte tarafa çevirmiş, hep öyle oturuyordu. Kendisini haberdar etmek için fincanı biraz tıkrıdarak yemek takımını masaya bırakıp teşekkür ettim.

Bir ev kadını tavrı takınmak istedi:

— Başka bir şey istemez misiniz? Anlamıyorum, niçin...

— Hayır, çok teşekkür ederim... Paket edeyim mi? Ama belki beceremem.

Gözlerim, ellerime ilişti; odanın sıcaklığında ellerim müthiş şişmiş, pek öyle sofrayı toplıyamıyacak kadar biçimsizleşip hantallaşmıştırlar. Bayan aklımdan geçeni anladı; ilkin ellerime, sonra yere baktı ve gülümsemeye çalışarak:

— Eldivenleriniz yok mu? dedi.

— Hayır, lâzım değil.

Yerime dönüp, sepeti yerleştirsin de götüreyim, diye bekledim. Ansızın yüzünü bana çevirdi ve yine önüne bakarak sordu:

— Nerelisiniz?

— Nordland'lı.

Sustuk.

Cesaret edip sordum:

— Bayan hiç orada bulundular mı ?

— Evet çocukluğumda.

O anda, soracağım başka sualleri önlemek, hem de bana vakti hatırlatmak ister gibi saatine baktı.

Hemen yerimden kalkıp dışarı, atların başına gittim.

Karanlık basmaya başlamıştı, gökyüzü kararıyor ve ıslak bir kar yağıyordu. Arabacı kerevetinden gizlice battaniyemi çıkarıp arabanın ön kanapesi altına soktum; bu işi yaptıktan sonra atları sulayıp arabaya koştum. Çok geçmeden bayan Falkenberg, yokuş aşağı indi; sepeti getirmek için kulübeye doğru yürüdüm.

— Nereye gidiyorsunuz?

— Sepeti almaya.

— Teşekkür ederim, lâzım değil. Alıp götürmeye deymez.

Arabaya geldik, bindi, kendisine yardım ettim, onu güzelce örttüm. Bu arada ön kanapenin altından battaniyeyi çıkardım ve tanımasın diye kenarlarını göstermedim.

Bayan: “A, ne iyi!,” dedi. “Neredeydi bu?,”

— Şurada.

— Rahip çiftliğinden daha çok battaniye alabilirdim; ama zavallılara onları kim geri götürecektiyey düşündüm... Teşekkür ederim, ben yaparım... Yok, teşekkür ederim, ben kendim yaparım... Siz işinize bakın.

Arabanın kapısını kapayıp yerime geçtim.

“Şimdi yine camı vuracak olursa sırf battaniye için vurur ben de atları durdurmam!,” diye düşündüm.

Saatler birbiri ardınca geçti, ortalık zindan gi-

bi karardı; yağmur, kar gitgide şiddetleniyor, yol yumuşadıkça yumuşuyordu. Arasına kerevetten aşağı atlıyor, ısınmak için arabanın yanı sıra koşuyordum; elbiselerim sırsıklam olmuştu.

Çiftliğe yaklaşıyorduk.

« Allah vere çok aydınlık olmasa da battaniyeyi tanımasa! » diye düşündüm.

Ama ne yazık her tarafta ışıklar yanıyor; bayan bekliyordlardı.

Ne yapacağımı şaşırıp atları çiftlik kapısının biraz berisinde durdurarak arabanın kapısını açtım.

— Niçin durduk? Ne var?

— Bence, lûtfen burada inseniz. Yol çok çamur... Tekerlekler ..

Galiba kendisini baştan çıkarmak istediğim zehabına kapıldı, Allah bilir, dedi ki:

— Aman yarabbi, sürün arabayı canım!

Atlar harekete geçti ve pırıl pırıl bir aydınlık ortasında durduk.

Emma dışarı çıkıp bayan Falkenberg'i karşıladı. Bayan, Emma'nın evvelce katlayıp köymüş olduğu battaniyeyi Emmaya verdi. Bana da:

— Teşekkür ederim! dedi. Bu ne hal, üzerinizden sular akıyor!

Tuhaf bir haberle karşılaştım. Falkenberg, yüzbaşılara uşak olarak kapılanmıştı.

Bu hâdise, verdiğimiz kararı altüst etti ve beni bir başıma bıraktı. Olan biten şeyleri aklım almıyordu. Ama bu meseleyi yarın da düşünebilirdim.

Saat gecenin ikisi oldu. Ben hâlâ uzanmış, uyanık yatıyor, üşüyor ve düşünüyordum. Bütün bu müddet zarfında ısınmam kabil olmadı; fakat sonunda bir hararet bastı, bir hararet; ateşler içinde kalakaldım... Dün nasıl da korkuyordu, benimle şosede yemek yemeye cesaret edemedi, bir kerecik olsun gözlerini kaldırıp da yüzüme bakmadı..

Şuurlu bir anımda, rahatsızlığımın Falkenberg'i uyandırabilirim, olaki sayıklarım, diye düşündüm; dişlerimi sıkıp yataktan fırladım. Giyindim, sendeliyerek merdivenleri indim ve atlıya sıçrıya kırlarda koşmaya başladım. Biraz sonra elbiselerim içinde vücudum ısındı; ormanın yolunu tuttum, çalıştığımız yere gidiyordum, yüzümden ter ve yağmur akıyordu. Bıçkıyı bir bulsam vücudumdaki harareti giderebilirdim; faydasını gördüğüm eski bir tedavi usulüydü bu. Bıçkıyı bulamadım, fakat cumartesi akşamı saklamış olduğum baltamı buldum ve ağaçları kesmeye başladım. Öyle karanlıktı ki gözlerim âdetâ görmüyordu; fakat arasıra ağaçtaki kesiği elimle yokluyarak bu şekilde birkaç ağaç devirdim. Terden sırsıklam olmuşum.

Kâfi derecede yorulunca baltayı eski yerine sakladım; şafak sökmeye başlıyordu, koşa koşa çiftliğe döndüm.

Falkenberg: "Nerdeydin?," diye sordu.

Dün soğuk aldığımı öğrensin, mutfakta bunun lâfı edilsin istemedim; o yüzden, sadece; nerdeydim, bende bilmiyorum, diye bir şeyler mırıldandım,

— Herhalde Rönnaug'a gittin! dedi.

— Evet! cevabını verdim. Madem keşfettin, Rönnaug'ın yanındaydım.

— Anlaşılmıyacak ne var? dedi. Ben kendi hesabıma bir daha asla böyle bir şey yapmam.

— Şimdi Emma'yı mı elde ediyorsun?

— Evet, öyle görünüyor. Senin de burada kalamayışın, doğrusu kötü. Kalsaydın öbür kızlardan biri de ihtimal senin olurdu.

Ve Falkenberg; hoşuma giden öbür kızlardan birini belki elde edebileceğim, fakat yüzbaşının bana verilecek işi olmadığı konusunda biraz daha konuştu. Yarın artık ormana da gitmiyecekmişim... Üzerime doğru çullanan bir uyku denizi gerisinden geliyor gibi, çok uzaklardan gelircesine, Falkenberg'in söylediklerini işidiyordum.

Sabahleyin ateşim kalmamıştı; bir parça halsizdim, ama yine de ormana gitmeye hazırlandım.

Falkenberg: "İş elbiseni giymene artık hacet kalmadı!," dedi. "Söylemiştim ya!,"

— Ha evet, doğru! Ama yine de bunu giydim, öbür elbisem ıslak çünkü.

Falkenberg benden ayrıldığı için şaşırılmış benziyordu, fakat: "Sen rahip çiftliğinde kalacaksın sanmıştım!," diye özür diledi.

— Ee şu halde benimle demiryoluna, dağa gelmiyecek misin? diye sordum.

— Haa. Yok, hiç sanmam; Añlarsın ya orda burda serserilik etmekten bıktım artık. Hem buradan daha iyi bir yer bulamam ki.

Bu iş beni pek öyle ilgilendirmiyormuş gibi bir tavır takınıp birdenbire Petter' e geçtim. "Zavallı.

cık,, dedim, “ne fena, şimdi kapı dışarı edilecek, yersiz yurtsuz kalacak!,,

Falkenberg: “Yersiz yurtsuz mu?,, dedi. “Has-talığında kanuni müddeti kullandıktan sonra zaten evine dönecek. O bir köylü çocuğu.,”

Sonra Falkenberg, ayrılmanızın kararlaştırıldığı andan itibaren kendini yarım adam gibi hissettiğini söyledi. Emma olmasaymış yüzbaşırı bırakıp kaçarmış.

— Bak, dedi, bunlar senin olsun!

— Nedir o?

— Bonservisler. Artık bana lüzumu yok; ama ileride seni, bir sıkıntıdan kurtarabilir bunlar. Olur ya, günün birinde bir piyano akordetmen icabeder.

Bana kâğıtları ve akort anahtarını uzattı.

Fakat Falkenberg'deki kulak bende olmadığı için bunlar benim işime yaramazdı ki. Bu yüzden: “Ben piyano değil, bileği taşı akort etmesini beceririm!,, dedim.

Falkenberg, kahkahayla güldü ve sonunda benim de neşeli olduğumu görünce gönlünde bir ferahlık hissetti...

Falkenberg çekti gitti. Biraz daha yayılıp uzanmaya vaktim vardı, elbisemle yatağa yattım; istirahat ediyor ve düşünüyordum. Eh işte, işimiz bitti; nasıl olsa buradan ayrılacaktık, beni burada ebediyen bırakmazlardı ki. Hesaplarıma aykırı düşen tek şey, Falkenberg'in burada kalması olmuştu. Ama bu işi bana verselerdi iki kişinin yapacağını yapardım! Falkenberg'i kandırıp fikrinden vazgeçirtemez miy-

dim? İşi inceledikçe yüzbaşının, kendi ismini taşıyan bu işçinin çiftlikte dolaşmasından tedirgin olduğu zannına kapılmıştım. Ama besbelli aldandıymışım.

Düşündükçe düşünüyordum. Kendi kanaatimce iyi bir işçiydim ben ve kendi icadıma kullanayım diye, yüzbaşının iş zamanından bir saniye olsun çalışmamıştım...

Uyuya kalmışım, merdivenleri çıkan ayak sesleriyle uyandım.

Ben daha yatakta doğrulmadan yüzbaşı kapıda göründü.

Dostça: "Kalkmayın!" dedi ve dönüp gitmek istedi. "Fakat madem sizi uyandırmış bulunuyorum, hesap görsek nasıl olur?"

— Teşekkür ederim. Nasıl arzu ederseniz.

— Size şunu söyleyeyim ki gerek arkadaşınız, gerek ben; sizi rahip çiftliğine kapılanacak sanıyorduk, fakat... Halbuki şimdi iyi havalar da bitti, artık ormanda çalışılmaz; zaten pek öyle ağaç da kalmadı. Ha ne diyecektim: Biz arkadaşınızla hesaplaştık, bilmem ki acaba siz de..?

— Ben de tabii aynı ücrete razıyım.

— Arkadaşınızla ben, sizin gündeliğinizin biraz fazla olmasını kararlaştırdık.

Bu hususta Falkenberg, bana hiçbir şey söylememişti; bunu yüzbaşı kendi uyduruyordu muhakkak.

— Biz onunla anlaşmıştık, yarı yarıya alacaktık! dedim.

— Ama işi siz idare ettiniz. Bittabi sizin gündeliğiniz elli öre fazla olmalı.

İtirazımın kabul edilmediğini görünce ses çıkarmadım, hesabı kendi istediği gibi yaptı, paramı aldım. Bunun umduğumdan fazla olduğunu söyledim.

Yüzbaşı cevap verdi:

— Buna memnun oldum. İşlerinizdeki başarı dolayısıyla size şu bonservisi de vermek isterim.

Ve bana kâğıdı uzattı.

Dürüst ve intizam sever bir adamdı. İlkbaharda yapılacak su tesisatından hiç bahsetmedi; sebepleri vardı herhalde, ben de bunun için onu tâciz etmek istemedim.

Sordu:

— Demek şimdi demiryolu inşaatına gidiyorsunuz öyle mi?

— Yok, henüz belli değil.

— Pekâlâ, o halde yardımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Kapıya doğru yürüdü.

Ben sefil, daha fazla tutamadım kendimi ve sordum:

— Yüzbaşı beyin ilerde de bana verecek işi olmayacak mı acaba, meselâ ilkbaharda?

— Bilmem ki, bakalım. Ben... Vaziyete bağlı. Eğer yolunuz bu tarafa düşerse... Makinenizi ne yapacaksınız?

— Şayet burada kalmasını rica etsem...

— Hayhay.

Yüzbaşı gidince yatağa oturdum. İşte her şey bitti; eh Allah yardımcımız olsun... Saat dokuz, o şimdi kalkmıştır, pencereden görünen evde gezinmektedir. Ama sen çek arabanı!

Torbamı çıkardım, eşyalarımı yerleştirdim, işçi bulûzunun üstüne ıslak yün ceketimi geçirdim, hazırhanmam bitmişti. Fakat tekrar oturdum.

Emma geldi:

— Buyur, dedi, yemek hazır!

Kolunun altında battaniyemi getirmiş olması, beni ürküttü.

— Bayan, bu battaniye senin değil mi, diye soruyor.

— Benim mi? hayır. Benim battaniyem torbamda.

Emma, battaniyeyi alıp gitti.

Bu battaniyeye kendi malım diyemezdim ya, cehennemin dibine!... Aşağı inip bir şey yesem miydi acaba? Hem vedalaşıp teşekkür de etmiş olurdum. Böylelikle göze de batmazdı bu.

Emma elinde battaniye, dönüp geldi; güzelce katlanmış bir halde battaniyeyi bir tabure üstüne koydu.

— Hemen gelmezsen kahve soğuyacak! dedi.

— Neye battaniyeyi oraya koydun?

— Bayan buraya bırakmamı söyledi.

— Eh, belki Falkenberg'indir, diye mırıldandım.

Emma sordu:

— Artık bizden ayrılıyor musun?

— Evet, beni gözün görmek istemiyor da onun için.

— Ah sen yok musun! dedi Emma ve başını geriye itti.

Onunla beraber aşağı indik, mutfığa gittik; masaya oturuyordum, yüzbaşının ormana gittiğini

gördüm. Onun gidişi beni pek sevindirdi; bayan şimdi evden çıkıp gelir belki.

Yiyeceğimi yiyip iskemleden kalktım. Elimi kolumu sallayarak çekip gideyim mi? Tabii. Nitekim kızlara Allaha ısmarladık dedim ve hepsine ayrı ayrı lâtife yollu sözler söyledim.

— Bayana da Allaha ısmarladık demek istedim, ama...

— Bayan içerde, evde; ben gidip kendisine... Emma içeri gitti, az sonra dönüp geldi.

— Bayanın başı ağrıyormuş, sedirde yatıyor. Sana selâm söyledi.

Uzaklaşıyordum, kızlar: "Yine görüşürüz!," dediler.

Torbamı koltuğumun altına sıkıştırıp çiftlikten ayrıldım. Birdenbire balta aklıma geldi, Falkenberg belki arar da bulamaz dedim. Geri dönüp mutfak kapısını tıklattım, baltanın yerini söyledim.

Yoldan aşağı inerken birkaç kere başımı çevirip evin pencerelerine baktım. Daha sonra ev gözümünden kayboldu.

26

Bütün gün Övrebö çevresindeki muhtelif çiftliklere uğrayıp iş aradım; bir aforozlu gibi dolaşıyor, muayyen bir plân takibetmiyordum. Hava soğuk ve sertti, ancak devamlı bir yürüyüş sayesinde ısınıyordum.

Akşama doğru yüzbaşının ormanında, çalıştığım eski yere döndüm. Balta sesi duymuyordum. Falkenberg çiftliğe gitmişti. Geceleyin kestiğim ağaç-

ları gördüm ve toprakta kalmış ağaç kütüklerinin çirkinliği, beni güldürdü. Falkenberg herhalde bu tahribatı görmüş ve kimin yaptığını düşünüp durmuştu. Belki de sâf Falkenberg; bunun, cinlerin marifeti olduğunu zannetmiş, bu yüzden daha gün batmadan kaçıp çiftliğe gitmişti. Kahkahayla güldüm.

Neşem, normal bir neşe değildi herhalde; geceki ateşimle, ateşi takibeden yorgunluktan ileri geliyordu. Az sonra yine hüzünlendim. Bir gün arkadaşıyla birlikte işte şuracıkta durmuştu, ormana yanımıza gelmişler ve bizimle konuşmuşlardı...

Hava iyiden iyi kararınca çiftliğe doğru yürüdüm. Belki bu gece de samanlıkta yatabilirdim; sabahleyin baş ağrısı geçmiş olur, evden dışarı çıkardı. Işıkları görecektense kadar çiftliğe yaklaşınca geri döndüm. Galiba erkendi henüz.

Aradan zaman geçti, belki iki saat; dolaşıp durdum, oturdum, tekrar dolaştım, tekrar oturdum; sonra yine çiftliğe yaklaştım. Neye samanlığa gidip de yatmıyayım sanki; miskin Falkenberg kafa tutmaya kalksın da görelim hele! Şimdi ne yapacağımı biliyorum: samanlığa yollanmadan evvel torbamı ormana saklarım, sanki bir şey unutmuşum da sırf onu almaya gelmişim gibi yaparım.

Tekrar ormana gittim.

Eşyaları iyice sakladıktan sonra ne Falkenberg'le, ne de yatakla alış verişim kalmadığını anlamaya başladım. Ben bir eşeğim, bir aptalım ben. Benim maksadım geceyi geçirecek bir çatı altı bulmak değil; ben yalnız birisini görmek; çiftliği, bütün bu

havaliyi ondan sonra bırakıp gitmek istiyorum. Bayım, diyorum kendi kendime, eski huzuruna tekrar kavuşmak için, başka âlemlerin sakin hayatına ve sağlam insanlarına karışmak isteyen sen değil miydin?

Torbamı, koyduğum yerden tekrar çıkardım, sırtlayıp üçüncü defa çiftliğe doğru yürüdüm. Hizmetkârların oturduğu odanın dolayında bir kavis çizip evin güney tarafına vardım. Odada ışık yanıyordu.

Karanlığa rağmen, bir dilenci gibi görünmek için torbamı sırtımdan indirdim; bir paket gibi koltuğumun altına aldım ve ihtiyatlı ihtiyatlı eve doğru ilerledim. İyice yaklaşıp durdum. Kasketimi çıkarıp bekledim. İçerde kimsecikler görünmüyordu, bir gölge bile görünmüyordu. Yemek odası karanlıktı, yemek zamanı geçmişti. Vakit gecikmişti herhalde.

Birdenbire odadaki lâmba söndü, bütün ev bir ölüm sessizliğine büründü. Biraz bekledim, derken üst katta bir ışık yandı. Bu onun odası! diye düşündüm. Işık yarım saat kadar yandı, sonra söndü. Şimdi uykuya yattı. İyi geceler.

Son defa iyi geceler.

Ve tabii ben baharda buraya gelecek değilim. Bir bu eksikti.

Şöseye çıkınca tekrar torbayı omuzlayıp yola koyuldum...

Ertesi sabah yola devam ettim. Rasgele bir yerde ot üstünde yatmış, battaniyem olmadığı için çok üşümüştüm. Üstelik sabahın en soğuk saatlerinde ya-

kalanmamak için, yattığım yerden çıkmam icabetmişti.

Yürüyör, boyuna yürüyordum. Ormanlarda yer yer çam cinsinden ağaçlar, huş ağaçları görünüyor-du; küme halinde düz gövdeli, güzelim ardıçlarla karşılaşınca kendime bir sopa kestim ve bunu güzelce yontup düzeltmek için orman kenarına oturdum. Ağaçlarda zaman zaman sararmış bir yaprağa raslı-yordum, ve huş ağaçları, üzerlerinden yağmur dam-laları damlıyan çiçeklerle örtülüydü. Orda burda beş altı kuş, bir huş ağacına konup bu başakları gaga-lıyorlar, sonra da gagalarındaki reçineyi sürüp te-mizlemek için konacak bir taş yahut pürüzlü bir ağaç gövdesi arıyorlardı. Birbirlerini kıskanıyorlar, ortada daha bir milyon başak olduğu halde birbir-lerini kovuyor, kovalıyorlardı. Kovulan hemen kaçı-veriyordu. Ufacık bir kuş, kendinden büyüğüne hü-cum edince onu kaçırtıyordu; hattâ koskoca bir ar-dıç kuşu, bir serçeye karşı koymaya kalkmıyor, he-men yana çekiliveriyordu. Hücum edeni tehlikeli yapan şey, saldırışındaki sürat olsa gerek, diye dü-şündüm.

Gitgide, üşüdüğümü ve sabahki rahatsızlığımı hissetmez oluyordum; yolumda rasladığım çeşitli şeyleri tetkik etmek ve hepsi üzerinde birer parça düşünceye dalmak, beni oyalıyordu. Beni 'en çok eğlendiren kuşlar oldu. Sonra cebimin para dolu olduğunu düşünerek de neşelendim.

Tesadüf, Falkenberg, dün sabah bana Petter'in yerinin yurdunun nerde olduğunu söylemişti; ben de adımlarımı o yana çevirdim. O küçük çiftlikte tabii ki iş bulacak değildim; hem paralı olduğum

için şimdilik iş miş düşündüğüm de pek yoktu. Petter herhalde çok geçmeden evine dönecek, belki de birçok şeyler anlatacaktı.

Plânımı öyle tertitledim ki Petter'lerin çiftliği-ne akşamleyin vardım. Evin oğlundan selâmlar gö-türdüm ve iyileşmekte olduğunu, neredeyse dönüp geleceğini söyledim. Sonra geceyi çiftliklerinde ge-çirip geçiremiyeceğimi sordum.

27

Ben işte birkaç gün burda kaldım; Petter evine döndü, ama hiçbir şey anlatmıyordu.

— Övrebö'de vaziyet iyi ya?

— Evet iyi, kötü olduğuna dair bir şey işitmedim.

— Ayrılırken hepsini gördün mü? Yüzbaşıyla bayanını gördün mü?

— Evet.

— Hasta olan yok ya?

— Yok. Kim hasta olacaktı?

— Falkenberg, dedim. Elinin burkulduğundan şikâyet ediyordu, ama ihtimal geçti...

Her halde pek varlıklı bir yer olmasına rağmen insan bu çiftlikte pek öyle rahat edemiyordu. Evin erkeği, Storting'in birinci yedek üyelerindendi ve akşamları gazete okumayı âdet edinmişti. Ah bu okuyuşlar; bütün evin canına okunuyor ve kerime hanımlar ölesiye sıkılıyorlardı. Petter eve dönüp geldiği vakit bütün aile, hepsi oturdular ve oğlanın, parasını tam olarak alıp almadığını; hem yüzbaşılarda hastalık izninin sonuna kadar "yedek üye, ka-muni müddetin devamınca tâbirini kullanıyordu,"

kalıp kalmadığını hesapladılar. Aksilik bu ya öyle pek değeri olmıyan bir pencere camını kırdım diye hepsi fısıldaşmaya başladılar ve sağdan soldan bana kötü kötü baktılar. Bu yüzden bugün köy bakkalına gidip yeni bir cam aldım, yerine takıp güzelce macunladım. Storting üyesi: "Bir cam için bunca zahmete ne diye girdin sanki?," dedi.

Zaten ben de bakkala cam için gitmemiştim ki; bilâkis bir iki pencere camının bence pek değeri olmadığını göstermek için birkaç şişe şarap ve ayrılırken kızlara hediye ederim diye, bir de dikiş makinesi almıştım. Bu akşam şarap içebilirdik, yarın pazar, herkes bol bol uyuyabilirdi. Pazartesi sabahı ise çekip gitmek istiyordum.

Meğer evdeki pazar çarşıya uymıyacakmış. İki kız ambara girmişler, torbamı karıştırmışlar; dikiş makinesiyle şarap şişelerinden pirenlenmişler, huylanmışlar; imalı, kinayeli sözlerle çıkageldiler. Telâş etmeyin! diye düşündüm, sakın olun hele, daha vakti gelmedi!

Akşamleyin hep beraber odada oturmuş, konuşuyordum. Yemekten yeni kalkmıştık, aile reisi gazeteleri okumak için gözlüğünü takmıştı. Derken dışarda bir öksürük sesi duyduk. "Dışarda avluda birisi var!," dedim. Kızlar bakışıp dışarı çıktılar. Az sonra kapıyı açıp iki delikanlıya: "İçeri gelin!," dediler. Evin hanımı: "Bir yer bulun, oturun!," dedi.

Aklımdan, bu iki köy delikanlısının, benim şaraplara çağrıldıkları ve bu kızların dostları oldukları düşüncesi geçti. Aşk olsun şu kızlara; daha

yaşları on sekiz, on dokuz; bu ne çabukluk! Ama kolayı var, şarap vermem, damlasını göremezler...

Havaların gidişinden söz açıldı; bu mevsimde bundan başka hava olamayacağından, yaş toprakta çift sürmenin güçlüğünden bahsettik. Konuşmada bir canlılık yoktu, kızlardan biri bana: "Pek durgunsun, neye acaba?,, dedi.

— Gideceğim de onun için herhalde! cevabını verdim. Pazartesi sabahı erken erken buradan iki mil uzaklarda olacağım.

— Şu halde bu akşam bir ayrılık içkisi içmiyecek miyiz?

Bu soru üzerine birisi kıs kıs güldü; cimriyim, şarapları saklıyorum diye bu taş bana atılmıştı. Ama ben bu kızlara aldırımıyor, onlara kıymet vermiyordum, aksi halde başka türlü davranırdım.

— Ayrılık içkisi de ne? Üç şişe şarap aldım, yanırımda götürceğim.

Kız: "Şarapları iki mil uzaklara gezmeye mi götüreceksin?,, diye sordu, ötekiler kahkahayla gü-lüştüler. "Yolda dükkân mı yok?,,

— Unutuyorsunuz, küçük hanım, yarın pazar, bütün dükkânlar kapalıdır! cevabını verdim.

Gülüşmeler kesildi, ama cevabımdaki katiyet yüzünden bana karşı tavırları hiç de düzelmedi. Evin hanımına dönerek, gücenmiş bir eda ile: "Borcum nedir?,, diye sordum.

— Acelesi mi var? Yarın vakit yok mu sanki?

— Olsun, iş acele. Burada iki gün kaldım, parasını hesabedin.

Uzun uzun düşündü, nihayet dışarı gitti, son-

ra da kocasını dışarı çağırttı; düşünmek istiyorlardı.

Onların uzun zaman dönüp gelmediklerini görünce ambara gittim, eşyalarımı toplayıp aşağıya koridora indirdim. Çok gücenmişim gibi davranıp hemen bu akşam yola çıkmak istiyordum. Burdan kalkıp gitmek için en iyi çareydi bu.

Ben odaya dönünce Petter; "yahu, „ dedi, "şimdi gece vakti gidecek değilsin ya ? „

— Olsun. Böyle istiyorum.

— Bana kalırsa, aptallık edip de bu kazların dedikodusuna aldırma.

Kızkardeşi: "Canım, bırak şu moruğu, varsın gitsin! „ dedi.

Nihayet Storting üyesiyle karısı, odaya dönüp geldiler. Israrla ve ihtiyatkâr, susuyorlardı.

— Ee, borcum ne kadar ?

Haha, ben tesbit etmeliymişim.

Hepsi de âdi insanlardı bunların ; adamakıllı içerledim ve elimi cebime daldırıp rasgele çıkardığım bir banknotu evin hanımına doğru fırlattım.

— Yetişir mi ?

Haha, az değilmiş, ama... Eh, belki yetiştirmiş, fakat...

— Kaç paraydı o ?

— Beşlik.

— Eh, belki az gelir ! dedim ve tekrar elimi cebime daldırdım.

Petter : " Yok, anne, onluktu verdiği ! „ dedi. "Bu çok fazla, üstünü vermelisin ! „

İhtiyar kadın, avucunu açıp paraya baktı ve birdenbire çok şaşırılmış gibi yaptı

— Vay, ben onluk demedim mi ? İyi farketmemişim. Bak hele, şu halde çok teşekkür ederim.

Yedek üye, şaşkınlığından iki delikanlıya gazetede ki haberleri anlatmaya başlamıştı Feci bir kaza, harman makinesinde eli ezilmiş... Kızlar, beni görmemezlikten geliyorlar ; fakat aslında kısacık boyunları ve bıçak gibi ince gözleriyle oracıkta oturmuş iki kediyi andırıyorlardı. Artık burada durmanın mânası var mı ?... Hoşça kalın.

Evin hanımı, peşim sıra koridora geldi ve gön-lümü almak istedi

— Hatırımızı kırma da bize ödünç bir şişe şarap ver! dedi. Aksilik işte, iki delikanlı geldi.

Sadece “ Hoşça kalın !, dedim ve teklifine as-lâ yanaşmadım.

Torbamı sırtımda, dikiş makinesini elimde taşıyordum ; makine ağırdı, yol çamurlu ; ama yine de gönlüm ferah yürüyordum. Bu işte bir tatsızlık olmuştu, bir parça cimri davrandığımı da itiraf etmeliydim. Cimri mi ? Hiç de değil ! Kendi kendimle bir mahkeme kurdum ve bu kahrolası kızların, âşıklarına, benim şarabımla bir eğlenti tertib etmek istediklerini mahkemeye arzettim. Evet. Ama benim kızgınlığım, aslında sadece bir erkeklik rekabetinin patlak verişi değil miydi ? İki delikanlı yerine iki genç kız çağrılmış olsaydı şarap lıkır lıkır ak mıyaeak mıydı ? Besbelli ! Kız kardeşi: “Moruk!,, demişti. Fakat hakkı yok muydu ? Artık ihtiyarlamıştım herhalde ; madem ki bir ırgat yüzünden kenara itilivermeyi artık kaldıramıyordum

Fakat yolun zahmeti, hıddetimi giderdi ; malı-

keme dağıldı ve üç şişe şarapla bir dikiş makinesinin teşkil ettiği gülünç yükü yanımsıra saatlerce sürükledim durdum. Hava yumuşak ve sisliydi ; ta yanlarına yaklaşmadıkça çiftliklerin ışıklarını seçemiyordum ; bu yüzden hep köpekler üzerime saldırıyor ve bir samanlığa girivermeme mâni oluyorlardı. Vakit ilerledikçe ilerledi ; yorgundum, mahzundum ve istikbal beni tasalandırıyordu. Ah, bunca parayı boşuboşuna harcamamış olsaydım bari ! Şimdi makineyi satıp tekrar paraya tahvil etmek istiyordum.

Nihayet köpeksiz bir kulübeye ulaştım ! Pencereden hâlâ ışık sızıyordu, dosdoğru içeri daldım ve barınacak bir yer istedim.

28

Büluğ çağında küçük bir kız masa başında oturmuş dikiş dikiyor, odada ondan başka kimse bulunmuyordu. Ben, yeriniz var mı, diye sorunca büyük bir cana yakınlıkla cevap verdi. Sorayım, dedi ve yandaki ufak odaya gitti. Arkasından : “Sabah oluncıya kadar şurada sobanın yanında otursam kâfi!,, diye seslendim.

Az sonra kız, elbisesini bağlayıp düğmelemek olan annesiyle beraber geldi. Kadın : “Hoş geldiniz!,, dedi. “Evimde bir kimseyi yatırıma müsait yerim yok, ama yatak odamızda yatabilirsiniz.,,

— Peki, siz nerede yatacaksınız?

— Aa, nerdeyse sabah olur. Hem kızımın daha dikilecek dikişi var.

— Ne dikiyor? Elbise mi?

— Hayır, yalnız eteklik. Yarın kiliseye giderken giyecek de. Fakat bırakmadı, ben de yardım edeyim.

Dikiş makinemi çıkardım ve: “Bir eteklikten ne çıkar, bu makineye vızgelir! Göstereyim!,” dedim.

— Yoksa siz terzi misiniz?

— Hayır, satıcı, dikiş makinesi satıyorum.

Kullanış tarzı kâğıdını çıkardım ve nasıl hareket edeceğimizi ordan okudum. Kızcağız, öğrenmek için canla başla dinliyordu; henüz daha çocuktuk ve incecik parmakları, boyası çıkan kumaştan masmavi olmuştu. Bu mavi parmaklar o kadar fakirlik ifade ediyordu ki. Tuttum, şarap çıkardım ve her ikisini benimle beraber içmeye davet ettim. Sonra yine dikişe oturduk; ben kullanış tarzını okuyordum; kız da makineyi kullanıyor, mükemmel olduğunu söylüyor ve gözleri ıslı ıslı parlıyordu.

— Kaç yaşında?

— On altı. Geçen yıl dine kabul edildi.

— İsmi nedir?

— Olga.

Annesi ayakta durmuş, bize bakıyor, o da makinede dikmeye hevesleniyor; ama annesi dikmek istedikçe Olga: “Dikkat et, anne, bir yerini bozmayasın!,” diyordu. Mekiğe iplik sarmak icabedip de annesi bir an mekiği eline alınca Olga: “Aman, bir yeri bozulacak!,” diye yine korktu.

Kadın kahve ibriğini ateşe koydu ve kahve pişirmeye başladı; odaya bir huzur, bir sıcaklık doldu; bu münzevi insanlar, tasasız ve samimiydiler; makine hakkında komik bir şey söyledim mi Olga

gölüyordu. İkisinin de, satılık olduğu halde makinenin fiyatını sormayışı dikkatimi çekti; bu onların kudretini aşan bir şeydi tamamen. Ama makinenin işleyişini seyretmekten çok hoşlanıyorlardı.

— Olga'nın da böyle bir makinesi olmalıydı; eli çok yatkın.

Annesi: "Gidip bir müddet hizmetçilik etsin hele, ondan sonra! „diye cevap verdi.

— Gidip hizmetçilik mi edecek?

— Evet, tabii. Çalışan iki kızım daha var. Vaziyetleri fena değil, çok şükür. Olga ablalarıyla yarın kilisede buluşacak.

Duvarlardan birinde ufak, kırık bir ayna; öbüründe birkaç tane, ucuz cinsinden, at üstünde asker tasvirleri ve muhteşem prens, prenses resimleri asılı. Bu resimlerden birinin eskimiş, yıpranmış oluşu ve sözde imparatoriçe Eugenie'yi temsil edişi; bende alınlı çok olmuş kanaatini uyandırdı.

— Bu resim nerden gelmiş?

— Aklımda kalmadı.. Ama durun, kocam almıştı galiba.

— Bu civarda bir yerden mi?

— Yanılmıyorsam Hersaet'ten geldi, kocam gençliğinde orada çalışmıştı. Otuz sene kadar oldu.

Zihnimde küçük bir plân tasarladım ve dedim ki:

— Bu resim çok kıymetli.

Kadın, kendisiyle eğlendiğimi sandığı için resmi gözden geçirdim ve sert, katî bir eda ile, bunun hiç de ucuz bir resim olmadığını söyledim.

Şu var ki kadın asla aptal değildi: "Yok canım öyle mi sanıyorsunuz?," dedi. "Kulübe yapıldı yapıldı resim orda asılı durur. Olga'ya aittir; Olga, daha küçüklüğünde, bu benim, diye resme sahip çıkmıştı.,,

Esrarlı bir tavır takındım, maldan anılanmış gibi yaptım ve meseledeki düğümü çözmek istercesine sordum:

— Nerededir bu Hersaet?

— Hersaet, bitişik muhtarlıktadır; buraya iki mil mesafede. Lensmann'ın olduğu yer...

Kahve pişti, Olga ile ben dinleniyorduk. Şimdi yalnız kopçaların dikilmesi kalmıştı. Etekliğin üstüne giyeceği bulûzu görebilir miyim, diye sordum; bir de baktım, bu doğru dürüst bir bulûz değil; el örgüsü bir atkı! Ama ablalarından biri Olga'ya bir ceket vermişti; Olga bu ceketi giyecek ve böylelikle bulûz, altta görünmiyecekti.

Annesi: "Olga, şu sıra öyle boy atıyor ki ona gelecek yılı beklemeden bir bulûz yaptırmak, doğru değil!" dedi.

Olga kopçaları dikti, bu işi de çabucak bitirdi. Yüzünden uykusuzluk akıyordu; bunun için kendisine, sahte bir heybetle gidip yatmasını emrettim. Tekrar yatmasını ondan da rica ettiğim halde annesi, yatmayıp bana arkadaşlık etmeyi kendisine bir vazife bildi.

— Hadi şimdi, bu yabancı beye, yardımından dolayı güzelce teşekkür et! dedi.

Ve Olga yanıma geldi, elini uzattı. Fırsattan istifade edip onu, odadan içeri sokuverdim,

Annesine: "Siz de gidip yatın!" dedim. "Zaten artık sizinle oturup lâf atamam, yorgunum."

Sobanın yanına uzanıp torbamı başımın altına yastık yaptığımı görünce gülümsiyerek başını salladı ve gitti.

29

Buradan pek hoşlandım, sabahleyin pencerelerde güneş parlıyordu ve Olga ile annesinin, saçlarını ıslatıp düzeltmiş olmaları ne hoştu.

Beraberce ettiğimiz ve bir hayli kahve içtiğim kahvealtıdan sonra Olga; yeni etekliğini, örme bulûzunu ve ceketini giyip süslendi. Ah, bu canım ceket; iki sıra lasting düğmeli, kenarları lasting şeritli, yakası ve yenleri kurdela dikişli ceket. Ama Olga'nın bu ceketini doldurmasına imkân yok ki! Çünkü Olga, ufacık bir buzağı gibi çelimsizdir.

— Çabucak ceketin yanlarını biraz darlatsak! diye teklif ettim. Daha vakit var.

Fakat ana, kız; birbirlerine bakıştılar; pazar günü iğneye, makasa el sürülmez. Ne düşündüklerini gayet iyi anlıyordum, çünkü çocukluğumda ben de böyle düşünürdüm. Bunun için ufak bir hile-i şer'iyeye baş vuracak oldum: "Makine dikerse iş değişir," dedim, "bu tıpkı zararsız bir arabanın pazar günü teker meker yolda gitmesine benzer!,"

Ama hayır, kabul etmediler. Zaten ceket Olga büyüyünce iyi gelir, bir iki sene içinde daralır diye düşünüyorlardı.

Olga giderken eline tutuşturacak bir şey yok mu yanımda, diye düşündüm; yoktu, ona yalnız

bir kron verebilirdim. Olga teşekkür etti, verdiğim parayı annesine gösterdi, gözleri ışıltıyla usulca: "Kilisede ablama veririm!," dedi. Annesi hemen hemen aynı coşkunlukla: "Evet öyle yap!," diye cevap verdi.

Olga bol ceketi sırtında, yokuş aşağı, salına salına; ayaklarını gelişi güzel, bir içeri bir dışarı basarak kiliseye gitti. Yarabbi; ne şirin, ne hoş bir kızdı bu...

— Hersaet, büyük bir çiftlik midir?

— Evet, büyük bir çiftlik.

Bir müddet daha oturdum, uykulu gözlerimi kırıştırdım durdum ve kelimenin etimolojisini düşündüm. Hersaet, bey çiftliği mânasına gelebilirdi. Ya hut burada bir Herse hüküm sürmüştü. Ve Herse'nin kızı, civarın en mağrur kıızıydı ve Jarl bizzat gelmiş, kızı istemişti. Bir sene sonra kız bir oğlan çocuk doğurmuş ve bu çocuk kıral olmuştu...

Hâsılı Hersaet'e gitmeye karar verdim. Ne tarafa gitsem hepsi birdi madem, bari oraya gideyim, dedim. Belki Lensmann'ın yanında bir iş bulurdum, belki talihim yâr olurdu, herhalde tanımadığım insanlardı onlar. Hem Hersaet'e gitmeye karar vermekle kendime ne de olsa bir hedef tâyin etmiş oluyordum.

Geceki uykusuzluktan sersem bir halde olduğum için kadın yatağa yatmama müsaade etti. Arkasında haç işareti olan mavi ve acayip bir örümcek, duvarda yavaş yavaş yukarı doğru tırmanıyordu; yatmış, gözlerimle onu takibediyordum; derken uyumuşum.

Birkaç saat uyudum, sonra dinlenmiş ve canlı, birdenbire uyandım. Kadın, öğlen yemeğini pişiriyordu. Torbamı bağladım, kadına ücretini verdim ve nihayet, Olga'nın resmiyle makineyi değiştirmek istediğimi söyledim.

Kadın, yine bana inanmadı.

— Aldırmayın, diye cevap verdim, siz razıysanız ben de razıyım. Bu resim değerlidir, ben ne yaptığımı biliyorum.

Resmi duvardan aldım, tozunu üfledim, itina ile dürüp bir tomar haline koydum; duvarda, açık renk bir dörtgen belirdi. Sonra kadına veda ettim.

Kadın arkamdan geldi: "Olga dönüp gelene kadar bekliyemez misiniz?" dedi. "Size teşekkür eder. Ah ne olur kabilse onun gelmesini beklerseniz!"

— Fakat vaktim yok. Olga'ya benden selâm söyleyin, makineyi kullanmakta bir güçlüğü raslarsa "kullanış tarzı,"nı iyice okusun.

Uzun zaman kadın arkamdan baktı. Salına salına yürüyor; yaptığım işten memnun, kendi kendime ıslık çalıyordum. Şimdi taşınacak bir torbam kalmıştı, hem de dinlenmiştim; güneş vardı, yol da epey kurumuştı. Ve sonunda hareket tarzımdan duyduğum katıksız sevinçle bir türkü çağırmaya başladım.

Nevrasteni...

Ertesi gün Hersaet'e vardım. Çiftlik gözüme pek büyük ve muhteşem gözüktüğü için evvelâ, uğramadan geçip gitmeyi düşündüm; ama uşaklardan biriyle bir müddet konuştuktan sonra kendimi Lens-

ı ann'a takdim etmeye karar verdim. Hem evvelce, zenginlerin yanında da çalışmış değil miydim, mese-lâ Övrebö'de yüzbaşıl原因 yanında.

Lensmann; kısa boyiu, geniş omuzlu, uzun beyaz top sakallı, siyah kaşlı bir adamdı. Konuşması, hali tavrı sertti, ama gözlerinde şefkat okunuyordu. Gide onun neşeli bir adam olduğunu, zaman zaman şakalaşıp candan kakhahalar attığını gördüm. Arası-ra mevkiine, servetine uygun pozlar takınması ve haline, şanına lâıyk mağrur hareketlerde bulunması gerektiğini hatırlıyordu.

— Hayır, iş yok. Nerden geliyorsunuz?

Önlerinden geçtiğim birkaç yerin ismini saydım.

— Galiba parasızsınız, dileniyor musunuz?

— Hayır, dilenmiyorum, param var.

— Eh, o halde gidebilirsiniz. Cidden size göre-düreceğ işim yok, toprak sürüldü. Çit kazığı yonta-bilir misiniz?

— Evet.

— Ya! Ama artık kazık çit kullanmıyo:um, tel örgü taktım. Duvar çekmekten az çok anlar mısınız?

— Evet.

— Yazık. Sonbahar boyunca burada davarcılar çalıştı. Onlarla çalışabilirdiniz.

Ayakta durmuş, bastonuyla toprağı eşeliyordu.

— Buraya başvurmak, nerden aklınıza geldi?

— Lensmann'a gittin mi iş bulursun dediler.

— Ya? Evet, daima bir sürü insan çalıştırırım; bu sonbaharda duvarcılar vardı. Kümes avlusunun etrafına çit çekebilir misiniz? Şu dünyada bir in-

sanın yapamıyacağı bir şey varsa o da budur “bir kahkaha attı,,. Övrebö'de yüzbaşı Falkenberg'lerde bulundum demiştiniz, değil mi?

— Evet.

— Ne yaptınız orda?

— Ağaç kestim.

— Bu adamı tanımıyorum, yeri buradan çok uzakta, ama kendisinden bahsedildiğini işttim. Size bonservis verdi mi?

Kâğıdı uzattım.

Lensmann, teklifsizce: “Gelin benimle!,, dedi.

Beni evin etrafından dolaştırıp mutfağa götürdü.

— Şu adama iyi bir şey verin de yesin, uzak-tan geliyor! diye seslendi...

Geniş, aydınlık mutfakta oturup çoktandır yemediğim iyi bir yemek yedim. Yemeğimi tam bitirmiştim ki Lensmann, tekrar mutfağa geldi.

— Hey, ahbap... dedi.

Derhal ayağa kalkıp dimdik durdum. Bu ufak nezaketten hoşlanmış göründü.

— Yok, yemeğinizi yiyip bitirin hele. Bitir-diniz mi? Düşündüm de... Gelin benimle.

Beni sundurmaya götürdü.

— Ormanda bana bir müddet yakacak odun ke-sebilirsiniz; ne dersiniz ? İki hizmetkârım var, ama birini şimdi mübaşir olarak kullanıyorum ; siz ormana öbürüyle gidersiniz. Görüyorsunuz, burada bol bol odunum var, fakat bunlar dursun varsın, fazla mal gözçıkarmaz. Param var demiştiniz. Gösterin bakalım.

Cebimdeki banknotları gösterdim.

— Güzel. Bakın, ben burada hükümeti temsil ediyorum, adamlarımın vaziyetini yakından bilmem lâzım. Ama tabii Lensmann'a geldiğinize göre herhalde vukuatınız yok “bir kakhaha attı,,. İşte böyle bugün dinlenin de yarın, dediğim gibi ormana gidersiniz.

Ertesi gün için hazırlığımı yaptım, elbisemi gözden geçirdim, testereyi eğeledim, baltayı biledim. Eldivenim yoktu, ama hava henüz eldiven aratacak hava değildi; bu bir tarafa, tamamdı her şey.

Lensmann, birçok defalar dışarı yanıma gelip öteden beriden bahsetti: yabancı bir yolcu olduğum için benimle konuşmaktan herhalde zevk alıyordu. Çiftlik avlusuna doğru giden karısına: “Gel, Margarethe!,, diye seslendi, “işte yeni işçimiz. Ona yakacak odun kestireceğim,,

30

Bize talimat verilmemişti, ama biz kendi düşüncemize göre hareket edip yalnız tepeleri kurumuş ağaçları kesmeye başladık; akşamleyin Lensmann, bunun doğru olduğunu söyledi. Ayrıca, yarın bizzat ne yapacağınızı bir bir anlatırım, dedi.

Çok geçmeden bu işin Noele kadar devam etmeyeceğini anladım. Karsız giden, geceleri don yapan havadan, topraktan istifade edip her gün bir yığın odun kesiyor ve bizi işimizden alıkoyan bir engelle karşılaşmıyorduk. Lensmann bile, bu orman işinde bizim malın gözü olduğumuzu söylüyor ve kakhahayı basıyordu. Bu ihtiyarın yanında çalışmak kolaydı; ikide bir keyifli keyifli, ormana yanımıza geliyor;

herhalde şakalarına mukabele etmediğim için bana tatsız, ama güvenilir bir adam göziyle bakıyordu. Şimdi mektuplarını da postaya benimle gönderiyor ve postadan bana aldırıyordu.

Çiftlikte çocuk olmadığı gibi, hizmetçi kızlarla uşaklardan biri müstesna, genç kimse de yoktu. Akşamları vakit geçmek bilmiyordu. Oyalanmak için kalay, asit aldım ve mutfakta eski kapkacakları kalayladım. Ama bu iş de pek çabuk bitti. Derken bir akşam aklıma esti, şöyle bir mektup yazdım:

“Ah, keşke sizin yanınızda olabilsem de iki kişi yerine çalışsam!,,

Ertesi gün Lensmann için postaneye gidecektim, benim mektubu da yanıma alıp postaya attım. Telâş içindeyim, üstelik mektup da pek derme çatma görünüyordu: kâğıdı Lensmann’dan almış ve onun, zarfın üstündeki matbu başlığını bir sıra pul yapıştırıp kapatmıştım. Mektubu alınca bayan, kim bilir ne diyecekti? İçinde ne isim vardı, ne de olduğum yerin adı.

Sonra yine genç hizmettârla ben, ormandaki işimize devam ettik; ufak tefek şahsî meselelerimizden bahsediyor, var kuvvetimizle çalışıyor ve birbirimizle iyi anlaşıyorduk. Günler geçiyordu. Bu işin sona ermek üzere olduğunu görüpüzülüyor; ama Lensmann orman işi bitince bana başka bir iş bulur diye içimde ufak bir ümit besliyordum. Yarına Allah kerim. Noelden önce yollara düşmeyi canım istemiyordu.

Bir gün yine postaneye gitmiştim, namıma gelmiş bir mektup buldum. Mektubun bana gelmiş olmasına mâna veremiyor, elimde kararsız evirip çevir-

riyordum. Ama beni tanıyan posta memuru, adresi bir daha okudu; ismin, benim ismim olduğunu, altında da Lensmann'ın adresi yazılı bulunduğunu söyledi. Birdenbire zihnimde bir şimşek çaktı, hemen mektubu aldım. Evet, benim, unutmuşum... doğrudur...

Kulaklarım uğulduyordu, sokağa fırladım: mektubu açıp okudum:

“Bana yazmayınız...,,

Ne isim var, ne de yazıldığı yer; fakat öyle harikulâde bir yazı ki. İkinci kelimenin altı çizilmişti.

Çiftliğe nasıl döndüğümü bilmiyorum. Yoldaki kilometre taşlarından biri üzerine oturuyor, mektubu okuyup cebime sokuyor, sonra öbür taş kadar giderek aynı şeyi tekrarlıyordum. Yazmayınız. Peki, o halde gidebilir ve acaba kendisiyle konuşabilir miydim? Ah bu küçük, zarif kâğıt tabakası ve bu acele yazılmış incecik harfler! Onun elleri bu mektubu tutmuştu; bu mektup onun gözlerini görmüş, teneffüsünü duymuştu. Sonra cümlenin sonunda üç nokta vardı; bir dünyaya bedel üç nokta.

Çiftliğe gelip mektupları bıraktım ve ormana gittim. Bütün vaktimi hulya kurmakla geçirdim; üst üste aynı mektubu okuduğumu, okuduktan sonra da her sefer banknotlarımın arasına sakladığımı gören arkadaşım; hareketlerime bakıp benim için, herhalde, ne anlaşılmaz adam demiştir.

Bayan, bulunduğum yeri ne çabuk da keşfetmişti! İhtimal zarfı ışığa doğru tutmuş ve pulların altında Lensmann'ın ismini okumuştı, sonra o sevimli

başını önüne eğmiş ve düşünmüştü: Demek şimdi Hersaet'de Lensmann'ın yanında çalışıyor...

Akşam üstü çiftliğe döndüğümüz vakit Lensmann dışarı çıktı, yanımıza geldi, muhtelif şeylerden bahsetti ve sordu:

— Övrebö'de yüzbaşı Falkenberg'lerde çalıştım demiştiniz, değil mi?

— Evet.

— Anlaşılan o bir makine icad etmiş.

— Bir makine mi?

— Bir ağaç bıçkısı... Gazeteler yazıyor.

Birden irkildim. Sakın benim makineyi icad etmiş olmasın?

— Bir yanlışlık olsa gerek, dedim; çünkü yüzbaşı bıçkı icad etmedi.

— Etmedi mi?

— Hayır. Bıçkı, ona emanet bırakıldı.

Lensmann'a bütün her şeyi anlattım. Gazeteyi getirdi, ikimiz birden okuduk: Yeni bir icat... Mahalline giden muhâbirimizin bildirdiğine göre... Orman sahipleri için çok büyük bir ehemmiyeti haiz olabilecek bu bıçkının inşası... Makine şu esaslardan hareket edilerek...

— Bıçkının kendi icadınız olduğunu iddia etmiyorsunuz ya?

— Yok, ediyorum.

— Yani yüzbaşı onu kendine mal etmek mi istiyor? Eh, yaman iş doğrusu, cidden yaman. Siz bana itimadedin. Sizi, icadınız üzerinde çalışırken gören var mı?

— Var, yüzbaşının bütün hizmetkârları,

—Allah belâmı versin ki bu sahiden pek al-
çakça bir iş, böylesini duymamıştım, icadınızı çalsın,
pes! Ya para... Belki bir milyon eder bu!

Yüzbaşının hareketine mâna veremediğimi itiraf
ettim.

— Fakat ben anlıyorum, boşuna Lensmann ol-
madım ben. Yok, çoktandır bu adamdan şüphelen-
niyordum, vay melûn vay, görünmek istediği kadar
zengin değildir o. Şimdi ben ona kısa bir mektup
yazarım, gayet kısa, ne dersiniz? “Bir kahkaha koy-
verdi.” Siz yalnız bana itimadedin.

Fakat ben şimdi tereddüdediyordum, Lensmann
birden alevlenivermişti; belki de yüzbaşı suçsuzdu
da gazetecinin verdiği haberde bir yanlışlık vardı.
Lensmann’a ben kendim yazayım, diye rica ettim.

— Siz yazasınız da bu dolandırıcı herifle pa-
rayı paylaşmaya razı olasınız, öylemi? Asla. Bütün
işsiz bana bırakın. Hem sonra siz kendiniz yazar-
sanız kelimeleri benim gibi oturtamazsınız ki!

Ama onu öylesine idare ettim ki ilk mektubu
benim yazmama, işe sonradan kendisinin müdahale
etmesine razı oldu. Ondan yeni bir mektup kâğıdı
aldım.

Fakat o akşam yazamadım bir türlü. Gün çok
heyecanlı geçmişti ve gönlüm hâlâ huzursuzluk için-
de çalkanıyordu. Efkârlanmış, düşünüp duruyordum.
İşin içinde bayan olduğu için doğrudan doğruya
yüzbaşıya yazmak istemiyor, yazarsam belki karısını
da nahoş vaziyetler karşısında bırakmaktan çekiniyor;
buna mukabil arkadaşım Falkenberg’den birkaç ke-

limeyle, göz kulak olmasını rica etmeyi düşünüyordum.

Geceleyin ceset beni tekrar ziyaret etti; baş parmağının tırnağı için bende rahat huzur bırakmayan kefenli, meyus kadın, bana tekrar geldi. Günümü öyle derin bir gönül huzursuzluğu içinde geçirmiştim ki kadın, bu geceyi en münasip zaman bilmişti. Korkudan ürpererek, onun içeri kaydığını gördüm; odanın ortasında durdu ve elini bana doğru uzattı. Tam karşımdaki duvar kenarında, ormanda beraber çalıştığımız arkadaş yatıyordu; onun da inleyip rahatsız olduğunu işitmek, bana büyük ferahlık verdi: demek tehlikeye her ikimiz uğramıştık. Olmaz, diye başımı salladım: “Ben tırnağını sakın bir yere gömdüm, benim için yapacak şey kalmadı!”, dedim. Ama ceset olduğu yerde duruyordu. Suçumu bağışlamasını rica ettim; fakat birdenbire içerledim, öfkelendim. “Artık seninle daha fazla uğraşamam.” dedim, “ben senin tırnağını vaktiyle sırf acelemden alıvermiş, ama aylarca önce tekrar toprağa gömerek borcumu ödemiştim...”, Derken ceset, yan taraftan doğru yastığımın baş ucuna kadar geldi ve arkama çıkmak istedi. Gögsümü öne fırlattım ve bir çılgılık kopardım.

Yatağından doğru uşak: “Ne oluyor?”, diye sordu.

Gözlerimi uğuşturup rüya gördüğümü söyledim.

Uşak: “Kim vardı içerde?”, diye sordu.

— Bilmem. Biri mi vardı?

— Birisinin dışarı çıktığını gördüm de...

Aradan birkaç gün geçti; düşünmüş taşınmış, salim bir kafa ile oturdum, Falkenberg'e bir mektup yazdım. "Övrebö'de ufak bir bıçkı modeli bıraktım, dedim, belki günün birinde orman sahipleri için kıymet kazanır; elim değer değmez onu oradan almak niyetindeyim, lütfen sen göz kulak ol da bir yeri falan bozulmasın,,

Böyle yumuşak bir dil kullandım. En kibarcası da buydu. Falkenberg tabii mutfakta bundan bahsedecek, çıkarıp gösterecekti; bunun için mektubun baştan sona kibarca yazılmış olması gerekiyordu. Ama baştan başa da uysallıktan ibaret değildi mektup; gayat ciddi olduğumu göstermek için belli bir gün tâyin ettim, 11 Aralık pazartesi günü gelip makineyi alacağımı da yazdım.

Bu vade, açık ve katî diye düşündüm: Pazartesi günü makineyi bulamazsam eh o vakit bir hâdise çıkar işte!

Mektubu postaya kendi elimle götürdüm ve zarfın üstündeki başlığı, yine bir sıra pul yapıştırıp kapattım...

Tatlı sarhoşluğum hâlâ devam ediyordu, dünyanın en kıymetli mektubunu almıştım, onu şuracıkta iç cebimde taşıyordum, o bana yazılmıştı. Yazmayınız. Hayır, yazmam, pekâlâ, ama kalkıp gelebilirim. Ve cümlelerin sonunda üç nokta bulunuyordu.

Altı çizili kelimenin yanlış anlaşılması imkânsızdı herhalde: Herhalde bu, yalnız yasağı kuv-

vetlendirmek mânasına gelmiyordu. Bayanlarda bu kötü âdet vardır zaten, olur olmaz her kelimenin altını çizip bol bol üç nokta kullanırlar. Ama o öylesi değil, yok o bambaşka!

Birkaç gün içinde Lensmann'ın yanındaki işim sona erecekti; tam denk geliyordu, her şey hesaplanmıştı, ayın on birinde Övrebö'de olacaktım. En munasip vakit buydu ihtimal. Yüzbaşı şayet benim makinemle işler çevirmeyi düşünüyorsa acele davranmam gerekiyordu. Bir yabancı bunca zahmetlerle kazandığım bir milyonu çalsın mıydı? Bunun çilesini sanki ben çekmiş miydim? Falkenberg'e yazdığım mektupta uysal bir dil kullandığıma şimdi âdeta pişman olmaya başlamıştım, mektup daha sert olabilirdi. Falkenberg şimdi belki de çok sert davranabileceğime hiç ihtimal vermiyordu. Göreceksin, benim aleyhime şahitlik etmeyi; makineyi icadede'nin ben olmadığımı tasdik etmeyi bile aklından geçirmiştir. Haha, aziz dostum Falkenberg, bir bu eksikti! O takdirde Tanrı rahmetinden olursun, bu bir; ama bu sence bir şey ifade etmezse o zaman yalancı şahitliğinden ötürü seni dostum ve velinimetim Lensmann'a şikâyet ederim; bu iki. Bilir misin, encamı neye varır?

Kendisiyle konuşunca Lensmann "Tabii, gitmeniz lâzım!,, dedi. "Sakın makineyi almadan benim yanıma gelmeyin. Menfaatinizi korumalısınız, bu işde ihtimal çok para var.,,

Ertesi gün postadan, vaziyeti bir anda değiştiren bir haber çıktı: Yüzbaşı, kendisinin yeni

bıçkı mucidi olarak gösterilmesinde bir yanlışlık olduğunu gazetede bizzat açıklıyor ve mucidin, bir müddet çiftliğinde çalışmış bir işçi olduğunu; makine hakkında şahsen daha fazla beyanatta bulunamayacağını bildiriyordu. İmza: Yüzbaşı Falkenberg.

Lensmann'la ben birbirimize bakıştık.

O: "Ne dersiniz şimdi?," diye sordu.

— Herhalde yüzbaşının suçu yok.

— Ya? Biliyor musunuz, ne düşünüyorum?

Sustuk. Lensmann, tepeden tırnağa Lensmann'dı; entrikaların iç yüzünü görüveriyordu.

— Suçsuz değil! dedi.

— Sahi mi?

— Ben alışkınım böyle şeylere. Şimdi geri çekiliyor, mektubunuz ihtar yerine geçti. Hahahay.

Yüzbaşı Falkenberg'e değil de Övrebö'de bir hizmetkâra kısa, bir mektup yolladığımı, postaya ancak dün akşam verdiğim için bu mektubun henüz oraya gitmemiş bile olduğunu itiraf ettim.

Lensmann sesini kesti ve artık entrikaların iç yüzünü görmeye kalkışmadı. Buna mukabil o andan itibaren, icadedilen makinenin değerinden şüphelenmeye başladı.

— Ola ki makine de hiçbir işe yaramaz! dedi. Ama sonra babacan bir eda ile ilâve etti: "Yani, demek istediğim, daha onu düzeltmek lâzım belki. Bilirsiniz, harb gemileriyle uçaklarda sık sık tadilat yapılar hani... Hâlâ gitmek fikrinde misiniz?,"

Geri dönmenden, makinemi de birlikte getirmenden bir daha söz açmadı; ama bana iyi bir bon-servis verdi. Bunda; beni daha uzun zaman yanında

alıkoymak istediği, fakat zatî menfaatlerim hasebiyle bir başka tarafa gitmem gerektiği için işime devama imkân kalmadığı yazılıydı...

Ertesi sabah tam gideceğim sıra çiftliğin önünde küçük bir kız, durmuş beni bekliyordu. Olga. Ne çocuk! Sabah sabah burda bulunabilmek için geceyarısında yola çıkmış olması lâzım. Mavi etekliği ve ceketiyile karşımda duruyordu.

— Sen misin, Olga? Nereye gidiyorsun?

Beni arıyormuş.

— Burada olduğumu nerden bildin?

Sorup öğrenmiş.

— Dikiş makinesi sahiden benim mi oldu? Ama bu, beni pek şaşırttı...

— Yok, makine senindir, onu resimle değiştirdim. İyi dikiyor mu?

— Evet, çok iyi dikiyor.

Birbirimizle uzun uzadıya ne konuşacaktık. Lensmann dışarı çıkıp da soru suale başlamadan onu uzaklaştırmak istedim.

— Peki, hadi evine git, yavrum. Yolun uzun.

Olga elini avucuma bıraktı, ben çekmeden o çekmedi. Sonra bana teşekkür etti ve yine neşeli neşeli ayrılıp gitti. Ayak uclarını gelişigüzel, bir içeri bir dışarı basıyordu.

Hedefe aşağı yukarı ulaştım.

Pazartesi sabahı erkenden çiftliğe varabilmek için pazar akşam Övrebö'ye yakın bir köylü evinde

kaldım. Saat dokuzda herkes kalkmış olur, ben de herhalde aradığımı bulmak bahtiyarlığına kavuşurum.

Çok sinirliydim, en kötü ihtimalleri hayalimden geçiriyordum: Falkenberg'e efendice bir mektup yazmış, sert söz kullanmamıştım; ama yüzbaşı o kahrolası tarihten, kendisine zaman tayin etmiş olmamdan alınabilirdi. Ah keşki şu mektubu yazmasaydım!

Çiftliğe yaklaştıkça başım içeri çöküyor, bir suç işlemediğim halde küçüldükçe küçülüyordum. Yoldan ayrıldım ve ilkin yanındaki binaların önünden geçmek üzere bir kavis çizdim, birden Falkenberg'le karşılaştım. Arabayı yıkayordu. Selâmlaştık, ahbaplığımız hiç bozulmamıştı.

— Yolculuk mu var?

— Yok, daha dün akşam geldim. İstasyona gitmiştim.

— Kimi götürmüştün?

— Bayanı.

— Bayanı mı?

— Bayanı, evet.

Sustuk.

— Ya? Peki trenle nereye gitti?

— Şehire.

Sustuk.

Falkenberg: "Buraya yabancı birisi gelmişti, bir makine hakkında gazeteye bir şeyler yazdı!", dedi.

— Yüzbaşı da gitti mi?

— Yo, yüzbaşı burda. Senin mektup gelince yüzünü ekşitti,

Falkenberg'i kandırdım, tavan arasındaki eski odamıza gittik ; iki şişe şarap hâlâ torbamda duruyordu, çıkarıp ortay koydum, Yaşasın şaraplar ; onları millerce mesafelik yolda götürüp getirmiş, aman kırılmasınlar diye üzerlerine titremiştim ; faydasını şimdi görüyordum. Onlar olmasaydı Falkenberg'in çenesi açılır mıydı?

— Yüzbaşı mektubuma niçin surat astı? Mektubu gördü mü?

Falkenberg: "Hâdise şöyle oldu," dedi, "postayı getirdiğim vakit bayan mutfaktaydı. Böyle pul pul üstüne, bu ne mektubu, diye sordu. Mektubu açtım; senden olduğunu, ayın on birinde geleceğini söyledim."

— Bayan ne dedi?

— Hiç. Tekrar ayın on birinde mi, diye sordu. Evet, on birinde, cevabını verdim.

— Birkaç gün sonra da sana, bayanı istasyona götürmen emredildi, öyle mi?

— Öyle, birkaç gün sonra olacak. Ben şöyle düşündüm; Mademki bayan mektubu biliyor, yüzbaşının da haberi var demektir. Mektubu aldım, yüzbaşıya götürdüm; yüzbaşı ne dedi, biliyor musun?

Cevap vermedim, uzun uzun düşündüm. İşin içinde iş vardı ihtimal. Bayan benden mi kaçtı? Delinin biriydim ben; Övrebö'lü yüzbaşının karısı, parayla çalıştırdığı bir adamdan ne diye kaçsın! Ama bütün bunlar, bana pek garip görünüyordu. Ona yazmam menedilince içimde onunla konuşabilmek ümidini beslemiştim.

Falkenberg, biraz çekingen, devam etti:

— Sen göster diye yazmamıştın, ama işte mektubu tuttum yüzbaşıya gösterdim. Göstermemeli miydim?

— Yok, hepsi bir. Ne dedi gösterince?

— Eh makineye göz kulak ol, dedi ve yüzünü buruşturdu- Birisi alıp götürmesin, dedi.

— Yüzbaşı şimdi bana kızgın mı?

— Yo, hayır. Hiç zannetmiyorum. O gündenbergi bu hususta bir şey duyup işitmedim.

Hem yüzbaşidan bana ne! Falkenberg birkaç bardak şarap içmişti ki ona bayanın şehirdeki adresini bilip bilmediğini sordum. “Hayır, ama Emma bilir belki!”, dedi. Emma’yı çağırdık, şarap ikram ettik, dereden tepeden konuşarak sözü dönüp dolaştırıp mevzua getirdik ve gayet ustaca sorduk. Hayır, adresi Emma da bilmiyordu.

— Bayan, rahip çiftliğinden matmazel Elisabeth’le birlikte Noel için öteberi almaya gitti. Adresi rahip çiftliği bilir. Hem niçin soruyorsun?

— Filigranlı eski bir broş aldım, kelepir; bayan acaba satın alır mı diye soracaktım.

— Göster.

Bereket versin ki Emma’ya broşu çıkarıp gösterebildim, eski ve çok güzel bir maldı; Hersaet’deki hizmetçi kızların birinden parayla almıştım.

Emma: “Bayan bunu ne yapsın?”, dedi! “Hele ben hiç istemem.”

— Haha beni tavlamana bakar, Emma! diyerek kendimi zorlayıp alay ettim.

Emma gitti ve ben yine Falkenberg’in ağzından lâf almaya çalıştım. Falkenberg iyi koku alıyor ve bazan insanları anlıyordu.

— Bayana yine şarkı söylüyor musun?

— Ne gezer.

Falkenberg buraya bağlandığına pişman olmuştu burada; günden güne çoğalan bir keder ve göz yaşları varmış sanki.

— Keder ve göz yaşı mı? Yüzbaşıyla karısının araları iyiydi hani?

— Bırak Allah aşkına, araları iyi. Tıpkı eskisi gibi. Ama bu cumartesi, bayan bütün gün ağladı.

— Böyle olacağına kim inanırdı, birbirlerine karşı saygılı ve terbiyelidir onlar! dedim ve pusuda, Falkenberg'in cevabını bekledim.

Valdres ağziyle Falkenberg “ Fakat artık birbirlerinden bıkmışlar ! „ dedi. “ Bayan sen gittin gideli, şu kısa zamanda çok bozuldu, sararıp soldu, zayıfladı.„

Tavan arasındaki odamızda birkaç saat oturdum ve pencereden doğru esas binayı göz hapsinde tuttum, ama yüzbaşı görünmedi. Dışarı niçin çıkmıyordu? Daha fazla beklemek boşunaydı, yüzbaşıdan özür dilemeksizin çekip gitmeliydim. Aslında kendimi müdafaa için yerinde sebepler öne sürebilir, her şeyi gazetedeki ilk havadise yükliyebilir, bu yazıyı okuyunca biraz büyüklük delisi olduğumu söyleyebilirdim; netekim de doğruydu bu. Şimdi benim için makinemi paket etmek, mümkün mertebe torbama sıkıştırıp yollara koyulmaktan gayrı yapacak iş kalmamıştı.

Emma mutfakta idi, ben giderken bana biraz yiyecek aşırıp verdi.

Yine önümde upuzun bir yol vardı. İlk rahip çiftliğine uğramalıydım, zaten hemen hemen yolumun üzerinde idi. Oradan da istasyona gidecektim. Yürüyüşümü güçleştiren hafif bir kar yağıyordu ; zamanı keyfimce kullanamazdım, var kuvvetimle yürümem gerekiyordu : Şehirdeki bayanlar sadece Noel tedariki göreceklardı ve mesafeyi de bir hayli açmış bulunuyorlardı.

Ertesi gün ikindiye doğru rahip çiftliğine vardım. En iyisi rahibin hanımı ile görüşebilsem, diye düşünüyordum.

Kendisine : “Şehre gidiyorum,, dedim, “yanımda bir makine var, taşıyamıyorum ; ağır tahta kısımlarını burada bırakabilir miyim ?

Rahibin hanımı “ Şehre mi gidiyorsun ? „ diye sordu. “ Yarın sabaha kadar bizde kalsan olmaz mı ? „

— Hayır, teşekkür ederim, sabahleyin şehirde olmalıyım.

Rahibin hanımı düşündü ve dedi ki

— Elisabet şehirde. Bir şey unutmuş, paket edip sana versem götürür misin ?

Şimdi adresi öğreneceğim ! diye düşündüm.

— Ama önce paketi hazırlamam lâzım.

— Fakat beklersem belki ben varmadan matmazel Elisabet yola çıkmış olur.

— Hayır, hayır, Bayan Falkenberg’le gitti ; tam bir hafta kalacaklar.

Bu sevindirici bir haberd, mükemmel bir haber. Şimdi hem adreslerini, hem de şehirde kalacakları müddeti biliyordum.

Hanım bana yan yan baktı ve :

— Şu halde, dedi, bu gece burada kalıyorsun, değil mi ? Söyledim ya, önce hazırlamam lâzım...

Bana esas binada bir oda gösterdiler, ot üstünde yatılamıyacak kadar hava soğuktu çünkü. Gece olup da herkes yatağına çekilince ve bütün ev sessizliğe gömülünce rahibin hanımı, elinde paket, odama geldi ve

— Affedersin, dedi, şimdiden geldim. Sabahleyin ben daha kalkmadan, erkenden gidersin belki de...

33

Yine şehrin gürültü ve kalabalığı ortasında, gazeteler ve insanlar arasında bulunuyordum ; ve son defa burada oluşumdan beri aylar geçtiği için şehir bana hiç de sıkıntılı gelmedi. Öğleye kadar gezip dolaştım, kendime yeni bir elbise, üst baş aldım ve matmazel Elisabet'e gittim. Akrabalarında kalıyordu.

Acaba orada ötekine de raslamak saadetine erecek miydim ? Bir delikanlı gibi heyecanlıydım. Hiç de alışık olmadığım için eldivenlerimi çıkardım ; fakat merdivenleri tırmanırken ellerimin elbiseme yakışmadığını gördüm ve tekrar eldivenleri elime geçirdim. Sonra kapının zilini çaldım.

— Matmazel Elisabet mi ? Burada, biraz bekler misiniz !

Matmazel Elisabet geldi.

— Günaydın. Beni mi istediniz ?... Nasıl olur, siz misiniz ?

— Annenizin paketini vermeye geldim. Buyurun.

Sargıları çözüp pakette ne olduğuna baktı.

— Şu anneme diyecek yok! dedi. Tiyatro dürbünü. Tiyatroya da gitmiştik... Sizi birdenbire tanıyamadım.

— Ya? Fakat aradan çok zaman geçmedi.

— Hayır, ama... Söyleyin bakalım, benden muhakkak bir başkasını sormak istiyorsunuz, değil mi? dedi ve güldü.

— Evet, dedim.

— O burda kalmıyor. Burda, akrabalarımın yanında yalnız ben kalıyorum. O, Viktoria otelinde.

— Eh, paket de zaten size gönderilmişti! dedim ve hayal kırıklığımı belli etmemeye çalıştım.

— Biraz bekleyin, ben de şehire inecektim, beraber gideriz.

Matmazel Elisabet hazırlandı ve kapıdan seslenip içerdekilere veda etti, birlikte çıktık. Bir arabaya bindik, sakın bir kahveye gidiyoruz. Matmazel Elisabet, kahvelere gitmekten hoşlanırmış. Ama gittiğimizi eğlenceli bulmadı.

— Başkasına gidelim ister misiniz?

— Evet. Grand'a

Orada, tanınmaktan çekiniyordum; uzun zamandır görünmemiştim, belki eşe dosta selâm vermek icabedecekti. Fakat matmazel, Grand'ı arzu ediyordu. Şehirdeki kısa ikameti, şimdiden çekingenliğini gidermişti. Eskiden onu daha çok sevdim.

Arabaya binip bu sefer Grand'a gittik. Akşam

oluyordu. Genç kız, pırıl pırıl yanan lâmbaların tam ortasına oturdu; sevincinden kabına sığamıyordu. Şarap getirttim.

— Olur şey değil, ne kadar kibarlaşmışsınız! dedi ve güldü.

— Ama burda işçi ceketiyle dolaşamam ki.

— Yok, tabii. Fakat açık konuşayım, işçi ceketi size... Fikrimi söyleyebilir miyim?

— Hayhay, buyurun.

— İşçi ceketi size daha çok yakışıyor.

— Ne diyorsunuz! Bu şehir elbiselerinin köküne kibrit suyu!

Karşısında oturuyordum, başım bambaşka şeylerle yanıp tutuşuyordu; bunları konuşmuşuz, konuşmamışız, pek aldırdığım yoktu.

— Şehirde çok kalacak mısınız? diye sordum.

— Louise ne kadar kalırsa. Alacağımızı aldık. Fakat maalesef vakit çok çabuk geçiyor...

Sonra yine neşelendi ve gülerek sordu: "Bizim köy hayatı hoşunuza gitti mi?"

— Evet, güzeldi.

— Yakında yine gelir misiniz?

Güldü. Besbelli benimle eğleniyordu. Herhalde içimi dışımı anladığını, kır âleminde oynadığım rolün taklit olduğunu göstermek istiyordu. Cahil çocuk! Bilmiyordu ki ben her çeşit işçiyi idare edebilirim ve birçok işlerde ihtisas sahibiyimdir! Asıl mesleğimde ise hayal ettiğim gayelere hiçbir zaman erişememişimdir !

— Rica edeyim de babama, ilkbaharda, her ne-

vi su tesisatı yapmayı üzerinize aldığınızı direkte ilân ettireyim mi?

Gözlerini yumdu ve güldü; öyle candan gülüyordu ki.

Meraktan ölüyor ve kötü niyetle söylenmediklerini bildiğim halde bu şakalardan üzüntü duyuyordum. Kendimi toplamak için kahveye, etrafıma bakınmaya başladım; yer yer bana şapka çıkaranlar oldu, karşılık veriyor ve her şeyi sanki arada uzak mesafeler varmış gibi görüyordum. Yanında oturduğum cazip, kibar kadın; herkesin dikkatini üzerimize çekmişti.

— Size selâm veren bu bayları tanıyor musunuz?

— Evet, birkaçını... Şehirden hoşlandınız mı?

— Fevkalâde. İki erkek yeğenim var burda, sonra onların arkadaşları da var.

Şaka niyetiyle: "Çiftlikteki zavallı Erik!" dedim.

— Siz de Erik'le bozdunuz. Ama burda birisi var, ismi Bower. Ne çare, şu sıra aramız açık.

— Düzeltir.

— Öyle mi dersiniz? Fakat iş oldukça ciddi. Beni dinleyin, doğrusunu isterseniz her an onun buraya gelmesini bekliyorum.

— Gelince onu bana gösterin.

— Arabada gelirken, sizinle kahvede oturursam Bower'i kıskandırırım, diye düşündüm.

— Peki, yapalım şu işi.

— Olur, ama... Lâkin sizin biraz genç olmanız lâzımdı. Yani...

Kendimi zorlayıp güldüm. Yok canım, yaparız bu işi. Biz ihtiyarları küçümsemeyin; biz piri faniler, misli menendi bulunmaz kişilerizdir. Siz hele kafamdaki dazlaklığı Bewer'den gizliyecek şekilde, koltukta bana bir yer açın kâfi.

Ah, ihtiyarlığın muhataralı geçidini güzel ve sakın bir tarzda bulabilmek ne güçmüş meğer. İspazmoza benzer bir haldir başlar; seğirmeler, el kol titremeleri, kaş göz oynatmalar, yaşça genç olanlarla dalaşmalar, kıskançlıklar ortaya çıkar.

— Dinleyin beni, sayın matmazel! dedim ve bütün samimiyetimle ondan şunu rica ettim: "Telefon edip bayan Falkenberg'i buraya çağırmasınız mı?"

Düşündü.

— Peki, kabul! dedi; merhametliydi.

Telefon başına gittik, Viktoria otelini bulup bayan Falkenberg'i telefona çağırdık.

— Sen misin, Louise? Kiminle olduğumu bir bilsen, gelemes misin? Güzel. Grand'dayız. Söyli-yemem. Hayır, bir erkek tabii, ama şimdi bey gibi; daha fazlasını söyleyemem. Ee, gelecek misin? Canım, ne var böyle düşünecek? Akrabalar mı? Eh, sen bilirsin, ama.. Hayır, yanımda duruyor. İşin amma da aceleymiş! Şu halde güle güle!

Matmazel Elisabet, telefonu kapadı ve kısaca:

— Akrabalarına gidecekmiş! dedi.

Tekrar masamıza oturduk. Tekrar şarap geldi, neşeli görünmeye çalıştım ve şampanya teklif ettim.

— Hayhay, mersi.

Tam rahat rahat oturuyorduk ki matmazel:

— İşte Bewer! dedi. Önümüzde şampanya olması cidden mükemmel.

Zihnim yalnız bir düşünceyle dolmuştu; hünerimi gösterip sayın matmazeli bir başkası lehine baştan çıkarmam gerektiği o anda bir şeyler söylerken bambaşka şeyler düşünüyordum. Eh tabii bunu sonu fena olurdu.

Telefon konuşmasını zihnimden söküp atamıyordum: Besbelli vaziyeti kavramış, kendisini bekliyenin ben olduğumu anlamıştı. Ama ben bir suç mu işlemiştim? Niçin beni Övrebö'den böyle apar topar sepetlemişler, niçin benim yerime Falkenberg'i tutmuşlardı? Gerçi yüzbaşıyla karısı arasında her zaman sağlam bir dostluk yoktu, ama yüzbaşı herhalde benim şahsan bir tehlike teşkil ettiğimi sezinlemiş ve karısını gülünç bir düşüşten korumak istemişti. Ve işte şimdi bayan, çiftliklerinde uşaklık etmiş, arabasını sürmüş olmamdan; iki kere yemeğini benimle paylaşmış olmaktan utanıyordu. Ve bayan, benim geçkin yaşımdan utanıyordu...

Matmazel Elisabet: "Yo, bu böyle olmaz!," dedi.

Tekrar kendimi zorladım ve delidolu lâflar ederek nihayet onu güldürdüm; bol bol içiyordum, ataklaşıyor, halleniyordum. Sonunda matmazel, cidden kendi çıkarıma çalıştığımı zannetti galiba. Yüzüme baktı.

— Doğru mu, sahiden güzel miyim?

— Canım bitireyim sözümü, müsaade buyurun... Ben bayan Falkenberg'den bahsediyorum.

Matmazel Elisabet: "Susunuz!," dedi. "Tabii,

bayan Falkenberg'i kastediyorsunuz. Bunu geldik geleli biliyorum, ama bana bunu söylemenin mânası ne? Bence orda oturana tesir etmeye başladık. Devam etmeliyiz, bu alâkamızı tavsatmamalıyız.„

Demek kendi çıkarıma çalıştığımı inanmamıştı. Vay anasını, her şey bizden geçmişti.

Matmazel: “Amâ bayan Falkenberg'i elde edemezsiniz ki!„ diye tekrar söze başladı. “İmkânsız!„

— Hayır, onu elde edemem. Sizi de elde edemem.

— Şimdi de bayan Falkenberg'e mi hitabediyorsunuz?

— Yok, şimdi sizinle konuşuyorum.

Sustuk.

— Evvelce size âşık olduğumu biliyor musunuz? Evet, âşıktım. Çiftlikte bizim yanımızda bulduğunuz sıra.

— Şimdi mesele eğlenceli bir şekle giriyor! dedim ve kanapede öne doğru kaykıldım. “Ya! Bewer'i asıl şimdi çatır çatır çatlatırız.

— Evet, tasavvur edin, akşamları size raslamak için mezarlığa çıkıyordum. Ama siz cahilin biriydiniz, anlamadınız zerre kadar.

— Şimdi muhakkak Bewer'le konuşmaktasınız! diye sözünü kestim.

— Yok, söylediklerim doğrudur. Bir kere de tarlaya yanınıza geldim. Fakat siz Erik için geldiğimi sandınız.

— Yok canım, olur şey mi, bana gelesiniz! dedim ve yalandan mahzun bir tavır takındım.

— Ya, bu sizin garibinize gitti, öyle mi? Ama düşünün ki köylerde yaşryan bizler de sevebileceğimiz bir insana muhtacız.

— Bayan Falkenberg de böyle mi söylüyor?

— Bayan Falkenberg... Hayır, o hiç kimseyi sevemeyeceğini söyler; o sade piyanosunu çalsın, kâfi. Ben kendimden bahsediyorum. Hani biliyor musunuz, ne yaptım bir gün? Fakat söylesem mi acaba? Dinler misiniz?

— Hayhay, memnuniyetle.

— Öyle, sizin gözünüzde ben hâlâ küçük bir kızım, ne zararı var: Hani çiftlikte otların üstünde yatıyordunuz ya; birgün gizlice samanlığa girdim, battaniyelerinizle size bir yatak yaptım.

Gayet samimî: “Ya, sizsiniz demek!” dedim ve artık rol yapamaz oldum.

— İçeriye nasıl girdiğimi bir görmeliydiniz! dedi ve güldü.

Fakat genç kız, henüz kâfi derecede pişkinleşmemişti; bu ufak hâdiseyi itiraf ederken rengi değişti, bunu örtbas etmek için zoraki gülüyordu.

Kendisine yardım etmek istedim, dedim ki:

— Siz mükemmel bir insan evlâdısınız. Bayan Falkenberg, böyle bir şey yapamazdı.

— Hayır, o zaten o kadar küçük de değil. Yoksa siz ikimizi yaşıt mı sandınız?

— Bayan Falkenberg, kendisinin kimseye âşık olmak istemediğini söylüyor, değil mi?

— Evet. Öf, hayır, ne bileyim ben canım. Hem bayan Falkenberg evlidir, biliyorsunuz. O hiçbir şey söylemedi. Şimdi yine biraz benimle konu-

şun... Ha, sonra hani bir gün beraberce köy bakkalına gitmiştik, hatırlıyor musunuz? Ben adımlarımı boyuna yavaşlatıyordum, yetişesiniz diye...

— Evet, çok naziktiniz. Buna karşılık şimdi ben de sizi sevindirecek bir şey yapacağım.

Kalkıp genç Bewer'in yanına gittim ve ona, masamızda bizimle beraber bir bardak bir şey içmez misiniz, diye sordum. Bewer, benimle masaya geldi ve matmazel Elisabet, onunla karşılaşınca kıp-kırmızı kesildi. Derken iki gence hâzretli bir konuşma fırsatı hazırladım, sonra: "Şimdi aklıma geldi, görülecek bir işim var, sizden ayrılmak zorundayım!" dedim... Ah sizlerden ayrılmak gerçi kolay değil ama... Siz, matmazel Elisabet, beni tamamen büyülersiniz, fakat görüyorum ki siz yine de benim olamazsınız. Bu benim için bir muammadır gerçi...

34

Düşüncelere dalmış bir halde belediye caddesi boyunca yürüdüm, faytonların yanına gelince bir müddet durdum ve Viktoria otelinin kapısını gözetledim. Ama sahi, bayan bu akşam akrabalarında. Sonra otele girip kapıcı ile konuştum.

— Yo, bayan Falkenberg burda, otelde. Üst katta on iki numara.

— Demek sokağa çıkmadı.

— Hayır.

— Otelden yakında ayrılacak mı?

— Bir şey söylemedi.

Tekrar caddeye çıktım; arabacılar, buyurun diye fayton kapılarını açtılar. Bir araba seçip bindim.

— Nereye gideceksiniz?

— Burda duracağız. Saatine hesap görürüm.

Arabacılar başbaşa verip fısıldaşmaya başladılar, her biri bir fikir yürütüyordu: oteli gözetliyor, ihtimal karısı içerde, bir ticaret ajanının yanında.

Evet, oteli gözetliyordum. Odaların bazısında ışık yanıyordu; birdenbire aklımdan belki yukarda bir pencere kenarındadır da beni görebilir, düşüncesi geçti. Arabacıya: "Biraz bekleyin!," deyip tekrar otele girdim.

— On iki numaralı oda nerede?

— Üst katta.

— Pencereleri belediye caddesine mi bakar?

— Evet.

— Öylese bana işareteden, kızkardeşimdi! diyerek kapıcının önünden geçebilmek için yalan söyledim.

Merdivenleri çıkıp, kendime geri dönmek için zaman bırakmamak maksadiyle, odayı bulur bulmaz derhal kapıyı tıklattım. Ses yok, bir daha tıklattım.

İçerden bir ses: "Hizmetçi mi?," diye sordu.

Evet diyemedim, sesim kim olduğumu açığa vurabilirdi. Tokmağı çevirdim, kapı kilitliydi. İhtimal benim gelmemden korkmuş, belki de beni caddede görmüştü.

— Hayır, hizmetçi değil! dedim ve kelimelerimin garip bir şekilde titreştiğini duydum.

Uzun zaman bekleyip içeriye kulak verdim; bir hışırtı oldu, ama kapı açılmadı. Odaların birinden, aşağıya kapıcıya kısa kısa iki defa zil çalındı. Odur, diye düşündüm, hizmetçiyi çağırıyor, telâşta

olmalı! Onu müşkül durumda bırakmamak için kapısının önünden ayrıldım ve hizmetçinin geldiğini görünce, sanki aşağı iniyormuşum gibi yaptım. Kızın: "Evet benim, hizmetçi!," dediğini işittim ve kapının açıldığını duydum.

Hizmetçinin sesi tekrar: Hayır, bir bey vardı, şimdi aşağı iniyor!," dedi.

İlkönce otelde bir oda tutmayı düşündüm; ama şu fikir, buna mâni oldu: Bir ticaret ajanına randevü verecek kadınlardan değildi o. Aşağıya kapıcının yanına inince giderayak, bayan uyumuş olacak, dedim.

Sonra yine sokağa çıkıp arabaya oturdum. Vakit geçti, bir saat doldu, arabacı üşüyüp üşümediğimi sordu. Evet, biraz. — Birisini mi bekliyorsunuz? — Evet... Arabacı, kerevetinden doğru bana bir battaniye uzattı; nezaketine karşılık ona bir bahşiş verdim.

Vakit geçiyor, saatler saatlere ekleniyordu. Arabacılar uluorta atları donduracağımı söyleşmeye başladılar.

Hem artık faydası da yoktu zaten. Arabacının hesabını gördüm, misafir kaldığım yere gidip şu mektubu yazdım:

"Size yazmama izin vermemiştiniz, hiç olmazsa sizi tekrar görmeme müsaade etmez misiniz? Yarın ikindiüstü saat beşte sizi otelde arayacağım."

Daha erken bir saat mi tâyin etmeliydim? Ama öğleden önce ortalık öyle aydınlıktır ki. Heyecana kapılırim da dudaklarım titremeye başlarsa herhalde korkunçlaşırim.

Mektubu Viktoria'ya kendim götürdüm, sonra yine yerime döndüm.

Uzun bir gece. Ah, bu uzun saatler! Uyumam, ertesi gün için canlı, zinde olabilmem için kendimi toplamam gerektiği halde uyuyamadım. Şafak söküyordu, yataktan kalktım. Sokaklarda uzun bir yürüyüşten sonra yine odama dönüp yattım; uyumuştum.

Saatler geçti. Uyanıp da kendime gelince korkular içinde derhal telefona koştum, bayan Falkenberg otelden ayrıldı mı, diye sordum.

— Hayır, daha gitmedi.

Eh, mektubumu alalı epey zaman geçtiğine göre çok şükür benden kaçmıyordu. Yok, sadece dün akşam ben zamanı seçmesini bilmemiştim, mesele bundan ibaret.

Biraz bir şey yiyip tekrar yattım. Uyandığım vakit öğle zamanı geçiyordu, tekrar koşup telefon ettim.

— Hayır, bayan daha gitmedi. Fakat eşyasını topladı. Şimdi sokağa çıktı.

Derhal hazırlandım, bir arabaya atlayıp bele-diye caddesine gittim ve oteli gözetlemeye başladım. Yarım saat zarfında otele birçok insanlar girip çıktılar, aralarında o yoktu. Saat beş oldu, içeri girip kapıcının yanına gittim.

— Bayan Falkenberg otelden ayrıldı, trene gitti.

— Gitti mi?

— Telefon eden siz miydiniz? O sırada bayan geldi, mantosunu aldı. Fakat size bir mektup bıraktı.

Mektubu aldım, açmayıp tren saatini sordum.

Kapıcı: "Tren beşe çeyrek kala kalkar!" dedi ve saatine baktı. "Şimdi saat beş.,"

Otel önünde bekliyerekten yarım saat harcamıştım.

Bir merdiven basamağına oturup gözlerimi yere diktim. Kapıcı hâlâ benimle konuşuyordu. Bayanın, kızkardeşim olmadığını ihtimal anlamıştı.

— Bayana, az önce bir bey telefon etti, dedim. Fakat vakti olmadığını, size bu mektubu vermemi söyledi.

— Ayrılırken yanında bir başka bayan var mıydı?

— Hayır.

Kalktım, gittim. Caddeye çıkınca mektubu açıp okudum:

"Artık peşimi takibetmemelisiniz...,"

Gayet yorgun bir hareketle mektubu cebime soktum. Mektup beni hayrete düşürmemiş, bende yeni bir tesir yaratmamıştı. Tam bir kadın mektubu, kalbe doğduğu şekilde acele yazılmış kelimeler ve üç nokta...

Aklımdan matmazel Elisabet'e gidip kapısını çalmak düşüncesi geçti; son ümit olarak elimde bir bu vardı yalnız. Düğmeye basar basmaz içerdeki zilin sesini işittim; durup uğulduyan bir çöle kulak verir gibi içeriye kulak kabarttım.

— Matmazel Elisabet, bir saat önce yola çıktı.

İlkin şarap, sonra daha çok şarap, sonra viski. Ve daha sonra alabildiğine viski. Sonra maddi şu-

urumu bir perdeyle örten yirmi bir günlük bir sarhoşluk. Bu haldeyken günün birinde, kırlardaki bir kulübeye yaldızlı, hoş çerçeveli bir ayna göndermeyi düşündüm. Olga isminde, ufak bir buzağı gibi cana yakın ve neşeli küçük bir kız için bir ayna.

Ah, çünkü nevrastenimden kurtulamamıştım bir türlü.

Makine odamda duruyordu. Artık onu kurup işletemezdim; büyük tahta kısımları, uzaklarda bir rahip çiftliğinde kalmıştı. Ne çıkar, bu makineye karşı duyduğum alâka da körleşmişti zaten. Ey nevrasteni hastası baylar, bizler kötü kişileriz; herhangi bir hayvan cinsine dahil edilmeye elverişli olmıyan kimseleriz.

Sonunda bir gün şuursuz bir halde yaşamaya devam etmekten bıkarak başımı alıp tekrar bir adaya gideceğim.

S O N

NOTLAR

Sahife :

- 3 — *Indian Summer* : Sonbahar sonlarındaki sıcak günler, pastırma yazı.
- 7 — *Yay* : (Spirale) Kızlardan birinin lâkabı.
- 12 — *Bıra kulâbesi* : Bıra yapılan hususî yer.
- 15 — *Kırmızı kardinal* : Genç kız, dikilen direk için böyle demekle direğin, kardinal elbiseleri gibi kırmızı olduğuna işaret ediyor.
- 17 — *Kron* : İskandinav memleketlerinin 1.25 mark değerinde madenî parası.
- 21 — *Nordland* : Norveç'in kuzey kısımları.
- 26 — *Mascarin* : Sinek mantarı (*Agaricus muscarius*) ndan çıkarılan zehir, ki sütle karıştırılarak sinekleri öldürmekte kullanılır.
- 27 — *Pontoppidan, Erik* : 1698 — 1764, Danimarkalı tarih ve ilâhiyat âlimi. Eserleri arasında Danimarka dilinde yazdığı bir kilise tarihiyle tanınır. Burada Pontoppidan'ın, Danimarkada 18. Yüzyıl sonuna kadar kullanılan, Norveçte hâlâ ilmihal kitabı olarak okunmakta devam eden Luther akaidine ait tefsir kitabı kastedilmiş olmalıdır. *Mülhakat* sözüyle, rahibe bağlı diğer küçük kilise ve cemaatler kastediliyor; netekim daha sonraki sahitelerde mülhak kilise sözü geçer.
- 36 — *Korkadan ürperme masalı* : Grimm kardeşlerin "Çocuk ve ev masalları," ndan biri, ki «Korkuyu öğrenmek için yollara düğenin masalı» başlığını taşır; bk. Jacob ve Wilhelm Grimm, Masallar II, Millî Eğitim Bakanlığı, Alman Klâsikleri: 4, çeviren: Kemal Kaya, 1944, sh. 25.

- 38 — *Drontheim* : Batı Norveçte büyük dağlık arazi ve bu bölgenin merkezi olan şehir. Drontheim, 997 de kurulmuştur, eskiden payitahttı, nüfus bakımından Oslo'dan sonra üçüncü gelir.
Valdres : Güney Norvecin vâdilerle kaplı kısmı.
- 43 — *Ve İskender dedi ki* : «Ben, ben olmasaydım sen olmak isterdim!» cümlelerinde Büyük İskender'in: «Ben İskender olmasaydım Diogenes olmak isterdim.» sözüne tehmih vardır. Bu söz, İsadan sonra 275 tarihlerinde bir «Yunan Filozoflar Tarihi» yazan Diogenes Laertios'ta bu şekilde geçer; ama Plutarkhos (İ.s. 46 — 120) un Aleksandros isimli eserinin birçok yerlerinde daima: «Ben İskender olmasaydım Diogenes olurdu!» şeklindedir; bk. Georg Büchmann, *Geflügelte Worte*, muhtelif baskılar
- 48 — *Mille Grâce, Madame, Vous êtes trop aimable* ; Çok teşekkür ederim, Madam, gayet nazıksınız.
 — *Omelette* : Omlet.
Cherchez la femme : Kadını arayın, bu işte kadın parmağı var mânasına. Büchmann'ın adı geçen eserine göre bu tâbir ilkönce Alexandre Dumas père (1802 — 1870) in «Les Mohicans de Paris» eserinde kullanılmıştır.
L'Etat c'est moi : Devlet ben'im. Fransa kralı Louis XIV. ye izafe edilen söz.
- 52 — *Pus* (parmak) on ikide bir veya onda bir ayak boyunda eski bir uzunluk ölçüsü. Bir İngiliz pus'u, 2 54, bir Prusya pus'u. 2.61 cm' dir.
- 58 — *Paratum cor meum* : Kalbim hazır.
- 65 — Falkenberg, *kunduracı Markus'a* Lukas ismini vermekle dört İncil yazarının (Matthaeus, Markus, Lukas, Johannes) ikisi arasında bir çağrışım yapıyor.
 — *Ey semavâtta olan Rabbimiz* : Matthaeus İncilinden alınma bir dua başlangıcı (Matthaeus, VI, 9 — 13).
- 78 — *Amerikan yağı* : Norveç dilinde «amerikansk olie» hintyağı mânasındadır.

- Öre:** iskandinav memleketlerinde ve Danimarkada kullanılan madenî para, bir kron'un yüzde biri.
- 101 — **Storting:** (Storthing) Dört yüzyıl kadar Danimarkaya bağlı kalan Norveç, Napoléon muharebelerinin sonunda 1814 te Danimarkadan ayrıldı ve İsveçe bağlandı, fakat müstakil bir anayasa yaparak ayrı hükümet ve ayrı kanunlarla idare edildi. Uzun çekişmelerden sonra nihayet 1905 te İsveçten de bütün bütün ayrılıp kendine müstakil bir kiral seçti ve anayasasını tadil etti. Bu anayasa göre Norveç, meşrutî kirallıkla idare edilir. Teşriî kuvvet, Storting denen parlâmentonun elindedir. Bu parlâmento, üç yılda bir milletçe seçilen 124 üyeden teşekkül eder ve seçimden sonra Lagthing ve Odelsting namlarını taşıyan bir senato ve bir saylavlar meclisine ayrılır.
- 108 — **İmparatoriçe Eugenie:** 1826 — 1920. 1848 Fransız ihtilâlinde kendisini cumhur başkanı intihap ettirdikten sonra 1851 de teşri meclisini dağıtarak ikinci imparatorluğu kuran ve 1870 te Sedan'da Almanra mağlup ve esir olduktan sonra tahtını kaybeden III. Napoléon un karısı.
- 109 — **Lensmann:** Eserin Almanca tercümesinde Norveççe olarak kullanılan bu kelime bir mıntakanın polis amiri veya savcısı mânasına gelir. Len (İsveçde Laen) vilâyet mânasındır.
- 110 — **Lasting** Karamandele denilen kumuş (A lexicon english and turkish, Redhouse, İstanbul 1911); kadın iskaripini için dayanıklı yün kumaş, lâstin K. M. Vâsif Okçugil, İngilizce — Türkçe Büyük Lûgat, İst. 1943).
- 111 — **Jarl:** Küçük kiral, kont.

DEVLET

KİTAPLARI

Diinya Edebiyatından Tercümeler

İSKANDİNAV KLÂSİKLERİ:

Fiati

<i>H. Ibsen</i>	<i>Nora</i>	<i>Cevat Memduh Altar</i>	125
<i>H. Ibsen</i>	<i>Hedda Gabler</i>	<i>Ş. Berin Kurt</i>	80
<i>H. Ibsen</i>	<i>Yaban Ordeği</i>	<i>Ş. Berin Kurt</i>	80
<i>H. Ibsen</i>	<i>Brand</i>	<i>Seniha Bedri Göknil</i>	130
<i>H. Ibsen</i>	<i>Yapı Ustası Solness</i>	<i>Avni Givda</i>	95
<i>Strindberg</i>	<i>Suçlu mu ?</i>	<i>Süleyman Tamer</i>	65

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevleriyle bütün
kitapçılarda satılmaktadır.